

วารสารทางวิชาการ

นาคีรีปริทรรศน์

Academic Journal Nalakiri Parithat [AJNP]

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2568 Vol. 3, No. 3 September - December 2025

ISSN: XXXX-XXXX [Online]

AJNP

2568-2025

✉ mongkholkkan1977@gmail.com

☎ 082 996 7963, 064 442 4598

🌐 <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/AJNP>

วารสารทางวิชาการนาฬาคีรีปริทรรศน์

Academic Journal Nalakiri Parithat (AJNP)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 [กันยายน-ธันวาคม 2568]

Vol. 3 No. 3 [September-December 2025]

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทรรศน์หนังสือและบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
- เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักการศึกษาศาสตร์ และศาสตร์ต่างๆ
- เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารทางวิชาการนาฬาคีรีปริทรรศน์
วัดอังกัญโคกบรรเลง หมู่ 10 ตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์ 092-996-7963 อีเมลล์ nalakiri197@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
พระพรหมวชิรโมลี
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.
พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.
พระเทพเวที, รศ.ดร.
พระราชวิมลโมลี, ผศ.ดร.
พระเมธีวราญาณ, ผศ.ดร.
พระโสภณรัตน์บัณฑิต, รศ.ดร.
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
พระอุดมสิทธิธนายก, รศ.ดร.
พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.
พระมหาจิววัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤต ศรียะอาจ
พระครูสิริรัตนบัณฑิต, ผศ.ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, กรรมการมหาเถรสมาคม
ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 11
อธิการบดี
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์
คณบดีคณะพุทธศาสตร์
รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
คณบดีคณะสังคมศาสตร์
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ศูนย์อาเซียนศึกษา
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริการสังคม
รองคณบดีคณะพุทธศาสตร์
รองคณบดีคณะพุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ.ดร.

บรรณาธิการผู้ช่วย

พระมหายงยุทธ ธีรธมโม, ดร.
พระเจ้าตุงรงค์ อาจารย์สุโก, ดร.
ดร.พูนศักดิ์ กมล

กองบรรณาธิการ

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโต, ผศ.ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน
รองศาสตราจารย์ ดร.เจี๊ยง ธิหัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์นกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ใจมโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร หมูคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ชุมแสน
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
ดร.ประชัน ชะชิกุล.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน

ผู้จัดการวารสารและประสานงาน

ดร.พูนศักดิ์ กมล

พิมพ์ที่

วัดอังกัญโคกบวรลง เลขที่ 129 หมู่ที่ 10 บ้านโคกบวรลง ตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์ 36000 โทรศัพท์ 092-996-7963, 065-063-8090, 064-442-4698

บทบรรณาธิการ

วารสารทางวิชาการนาคิรีปริทรรศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 [กันยายน-ธันวาคม 2568] เป็นการพัฒนาวารสาร ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรอบคอบเพื่อพิจารณา ทั้งในเรื่องคุณภาพที่ทุกบทความล้วนได้รับการพิจารณาตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบ และทางด้านปริมาณก็ไม่รับบทความในจำนวนที่มากเกินไปเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีบทความจำนวน 4 เรื่องดังนี้

บทความวิชาการ มีดังนี้ 1) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในพระพุทธศาสนาเถรวาท เขียนโดย พระวรวิฑูมิ วิสุทธิเมธี (ไอทอง), พระครูภาวนาวัฒนบัณฑิต วิ.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, 2) ศึกษาการทำพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เขียนโดย พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์), พระจาดุรงค์ ชูศรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา 3) การศึกษาพิธีไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาท เขียนโดย พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา 4) ศीलจุ่มในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เขียนโดย พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TJCI)

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมฺโม, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

		หน้า
1	การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในพระพุทธศาสนาเถรวาท BEING A BUDDHIST IN THERAVADA BUDDHISM พระวรวุฒิ วิสุทธิเมธี (โอทอง), พระครูภาวนาวิวัฒน์บัณฑิต วิ.	1
2	ศึกษาการทำพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท A STUDY OF THE RITE IN THERAVADA BUDDHISM พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์), พระจตุรงค์ ชูศรี	17
3	การศึกษาพิธีไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาท A STUDY OF TEACHER CEREMONY IN THERAVADA BUDDHISM พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)	31
4	ศีลจุ่มในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก BAPTISM IN ROMAN CATHOLICISM พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)	43

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในพระพุทธศาสนาเถรวาท
BEING A BUDDHIST IN THERAVADA BUDDHISM
พระวรวุฒิ วิสุทธิเมธี (โอทอง), พระครูภาวนาวัฒน์บัณฑิต วิ.

PhraWorawut Wisutthimethi (Othong) Phra Khru Phawana Watthanabandit Wi
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, PhraNakhonSiAyutthaya
Corresponding author, e-mail: warawut19952538@G-mail.com,
poonsakkamol@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 12 ตุลาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 14 พฤศจิกายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 พฤศจิกายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่อง พุทธมามกะ หมายถึง ผู้นับถือพระรัตนตรัยด้วยใจจริง และต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้สักแต่ว่านับถือ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตนในฐานะเป็นชาวพุทธ และธรรมของพุทธมามกะมีอยู่ 5 ประการ คือ มีศรัทธา มีศีล ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอกพระพุทธศาสนา และสนับสนุนพระพุทธศาสนา รวมถึงการศึกษา คำสอนของพระพุทธเจ้าโดยอาการที่เคารพอย่างแท้จริง และการแสดงตนเป็นพุทธมามกะนั้น จะต้องประกาศเป็นคำพูดต่อหน้าพระสงฆ์ทั้ง 4 รูป เพื่อให้พระสงฆ์นั้นรับรู้ในการปฏิญาณตนต่อการนับถือพระพุทธศาสนาของบุคคลนั้น วิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะนั้นส่วนมาก จะเป็นการจัดพิธีที่โรงเรียนนั้นๆ และได้นิมนต์พระสงฆ์ 5 รูป มาเพื่อเป็นประธานในพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ลำดับขั้นตอนอาจจะขอกล่าวโดยย่อ คือ ให้นักเรียนกราบพระพร้อมกัน รับศีลจากพระสงฆ์ ประธานนักเรียนนำกล่าวกำถวายตัวเป็นพุทธมามกะ และกราบพระสามครั้งแบบเบญจางคประดิษฐ์ พระสงฆ์กล่าวสัมโมทนาียกถา และพระสงฆ์ทั้งนั้นอนุโมทนาให้พร นักเรียนที่แสดงตนเป็นพุทธมามกะกรวดน้ำ รับพร เสร็จพิธี

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการเป็นผู้ถึงซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐ และการกล่าวแสดงตนเช่นนี้ ย่อมจะมีบทสวดเพื่อเป็นการประกาศตนว่า ได้นับถือพระพุทธศาสนาแล้วในท่ามกลางพระสงฆ์ที่มาเป็นสักขีพยาน บทสวดที่นิยมสวดกัน มีดังนี้ เอเต (ชาย) เอตา (หญิง) มะยัง ภันเต สุจิระปรินิพุตัมปิ ตัง ภาวะวันตัง สระระณัง คัจฉามะ อัมมัญจะ สังขัญจะ พุทธมามกาติ (ชาย) พุทธามิกาติ (หญิง) โน สังโฆ ธาเรตุ เมื่อทำพิธีเสร็จแล้ว ก็จะเป็นพุทธมามกะโดยสมบูรณ์แบบ

คำสำคัญ: พุทธมามกะ, พระพุทธศาสนาเถรวาท, พุทธศาสนิกชน,

Abstract

A Buddhist is someone who sincerely believes in the Triple Gem and must follow the teachings of the Lord Buddha. They do not merely believe in him but do not act as Buddhists. There are five qualities of a Buddhist: having faith, having morality, not believing in superstitions, believing in karma and not believing in auspiciousness, not seeking merit outside of Buddhism, and supporting Buddhism and studying the teachings of the Lord Buddha with true respect. The declaration of one's Buddhist identity must be made verbally in front of four monks to acknowledge the individual's pledge to Buddhism. The declaration of one's Buddhist identity is usually held at a school, with five monks invited to preside over the ceremony. A brief summary of the steps is as follows: students pay respect to the Buddha together and receive the precepts from the monks. The student body leader leads the declaration of one's Buddhist identity and pays respect to the Buddha three times in the Benjangapadit style. The monks give a congratulatory sermon, and all the monks congratulate and give blessings. The students who have declared themselves Buddhist pour water and receive blessings. The ceremony concludes.

The declaration of oneself as a Buddhist means taking the Buddha, the Dhamma, and the Sangha as the highest refuge. In this declaration, there must be a prayer to declare that one has accepted Buddhism among the monks who have come to witness. The popular prayer is as follows: Ete (male) Eta (female) Mayang Phante Sujirapariniptampi Tang Bhagavantang Saranan Gacchama Dhammañca Sanghanca Phutthamamagati (male) Phutthamamikati (female) No Sangho Dharetu. When the ceremony is complete, one will be a perfect Buddhist.

Keyword: Buddhists, Theravada Buddhism, A practitioner of Buddhism,

บทนำ

ศาสนาทุกศาสนาที่มีอยู่บนโลกใบนี้ ล้วนแต่มีศาสนิกชนด้วยกันทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตามย่อมขาดศาสนิกชนไปไม่ได้ เพราะว่าศาสนิกชน คือบุคคลที่นับถือศาสนานั้นๆ เช่น ศาสนิกชนของพระพุทธศาสนา เรียกว่า พุทธศาสนิกชน และศาสนิกชนของคริสต์ศาสนา เรียกว่า คริสต์ศาสนิกชน การที่ศาสนาต่างๆ มีศาสนิกชนมากย่อมทำให้ศาสนานั้น มีความเจริญรุ่งเรืองและศาสนาที่ได้ชื่อว่ามีศาสนิกชนมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก คือศาสนาคริสต์ มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก ต่อมาคือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นอันดับที่สอง และศาสนาอิสลามเป็นอันดับที่สาม พระพุทธศาสนามีคนนับถือเป็นอันดับที่สี่ของศาสนาโลก ประเพณีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลจนถึงยุคปัจจุบัน เหล่าพุทธศาสนิกชนผู้มีใจเลื่อมใสศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนา ได้มีความเชื่อว่า การ

แสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการประกาศตนของผู้แสดงว่า จะเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นสิ่งสูงสุดและเป็นที่พึ่งที่ระลึกของตน จะไม่นับถือสิ่งใดเป็นที่พึ่งนอกจาก พระรัตนตรัย เป็นการแสดงเจตจำนงของบุคคลนั้นว่า ในใจมีแต่พระรัตนตรัยเพียงอย่างเดียวที่เป็นที่พึ่ง ทางใจ ไม่มีสิ่งอื่นใดเลยที่จะมาแทนพระรัตนตรัย จึงเป็นการประกาศให้รู้ว่าจะนับถือพระพุทธศาสนา อย่างแท้จริง และจะไม่นับถือศาสนาอื่นเลย นอกจากพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว เป็นการแสดงออก ถึงการเคารพอนุโมทนาต่อพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ อย่างแท้จริงที่ปรากฏให้เห็นออกมาทางกาย วาจา และทางใจของบุคคลผู้ที่กล่าวคำแสดงตนเป็นพุทธมามกะ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552)

ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากเป็นอันดับที่สี่ของโลก ก็มีธรรมเนียมปฏิบัติสืบ ต่อกันมายาวนาน ตั้งแต่สมัยครั้งที่พระผู้มีพระภาคเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่ “พระองค์ทรงประกาศพระ สัทธรรม คือคำสอนอันประเสริฐให้บริบูรณ์แล้วในหมู่สมณะพราหมณ์ และมนุษย์ทั้งหลาย พร้อมทั้งอรรถ และพยัญชนะ ทรงแสดงพระสัทธรรมให้ปรากฏ มีความงามในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด ด้วย เหตุนี้จึงมีบุคคลหลายชนชั้นวรรณะ เช่น พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร มาแสดงตนเป็นผู้ถึงสรณะทั้ง สามอันประเสริฐ คือถึงซึ่งพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ ว่าเป็นนาถะคือที่พึ่งอัน ประเสริฐ” “พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า บุคคลใดถึงซึ่งพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกทางใจ บุคคลนั้นย่อมพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง และจะมีความสุขในที่สุด” จากพระ พุทธดำรัสนี้ จะชี้ให้เห็นว่า ในสมัยครั้งพุทธกาล มีบุคคลต่างๆ มากมาย มาเคารพเลื่อมใสศรัทธาใน พระพุทธเจ้า และขอปฏิญาณตนว่า จะไม่นับถือสิ่งอื่นใดเลย นอกจากพระรัตนตรัยเพียงอย่างเดียว เช่น พระเจ้าพิมพิสาร และพระเจ้าปเสนทิโกศล “ปัจจุบันการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการประกาศตน ของผู้แสดงว่า เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งสูงสุดและเป็นที่ พึ่งที่ระลึกของตนคำว่า พุทธมามกะ คือผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน ในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตลอดไปนั่นเอง” เป็นการกล่าวแสดงตนต่อพระรัตนตรัย และโดยส่วนมากบุคคลที่มาแสดงตนเป็นพุทธ มามกะ มักเป็นชาวพุทธโดยส่วนใหญ่และมักจะทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะที่วัดใดวัดหนึ่ง โดยมาก จะทำกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่เป็นคณะจะไม่ค่อยนิยมทำคนเดียว ต้องมีพิธีขอมาต่อพระรัตนตรัยก่อน จากนั้นพระสงฆ์จะให้ศีล บุคคลที่มาแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เริ่มกล่าวคำแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือ แสดงความอนุโมทนาต่อพระรัตนตรัย และปฏิญาณตนว่าจะเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา (พระ ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552)

พระพุทธศาสนาเถรวาท มีพระพุทธพจน์ยืนยันว่า พระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องกรรมดี และ กรรมชั่ว เอาไว้ว่าบุคคลจะดีจะเลว อยู่ที่การกระทำ ใครทำดีก็จะได้ผลดี ใครทำชั่วก็จะได้ผลชั่ว หาก กรรมนั้นตนเป็นผู้กระทำขึ้นเองต้องได้รับผลกรรมที่ตนได้กระทำขึ้น ไม่มีใครจะมาล้างบาปได้ ถ้าน้ำเป็น สิ่งที่สามารถชำระบาปได้จริง ปลาและเต่าที่อยู่ในน้ำ ก็จะเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีบาปกรรม คือเป็น กระบวนการนำไปสู่หนทางในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และสามารถที่จะดำรงตน ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนานั้นสืบไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต ฺโต), 2552)

ความหมายของพุทธมามกะ

พุทธมามกะ หมายถึง ผู้นับถือพระรัตนตรัยด้วยใจจริง และต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้สักแต่ว่านับถือ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตนในฐานะเป็นชาวพุทธ และธรรมของพุทธมามกะมีอยู่ 5 ประการ คือ มีศรัทธา มีศีล ไม่ถือมงคตต้นข้าว เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคต ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอก พระพุทธศาสนาและสนับสนุนพระพุทธศาสนา ธรรมของพุทธมามกะในที่นี้ หมายถึงเฉพาะหลักธรรมสำหรับคฤหัสถ์ คืออุบาสกและอุบาสิกา อันความหมายของคำว่า อุบาสกและอุบาสิกา คือสมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ นิโครธาราม ใกล้พระนครกบิลพัสดุ์ ในแคว้นสักกะ ครั้งนั้น เจ้าศากยะ พระนามว่า “มหานามะ” เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วได้ทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ด้วยเหตุมีประมาณเท่าไรหนอ บุคคลชื่อว่าเป็นอุบาสก” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนมหานามะ เมื่อใดที่บุคคลถึงพระพุทธเจ้า ถึงพระธรรม ถึงพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้ ชื่อว่าเป็นอุบาสก” คำว่า “สรณะ” แปลว่า ที่พึ่งหรือที่ระลึก เหตุที่เรียกว่า “อุบาสก เพราะนั่งใกล้พระรัตนตรัย” ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า “อุบาสก คือคฤหัสถ์ผู้ชายที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552)

ดังนั้น อุบาสก คือคฤหัสถ์ผู้ชายที่ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ผู้นั่งใกล้พระรัตนตรัยและผู้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง “อุบาสิกา คือตรีผู้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ผู้ถึงพระธรรมเป็นสรณะ ผู้ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ” อุบาสิกาจึงเป็นคฤหัสถ์ผู้หญิงที่ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ผู้นั่งใกล้พระรัตนตรัย และผู้ นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงกล่าวอีกนัยหนึ่งอุบาสกอุบาสิกา ก็คือพุทธศาสนิกชนหรือชาวพุทธทุกคนซึ่งถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ คือที่พึ่งที่ระลึกนั่นเอง แต่พุทธศาสนิกชนที่ว่าจะต้องเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงในนาม คือเป็นเพราะในทะเบียนบ้านเขียนไว้ว่านับถือศาสนาพุทธแต่พฤติกรรมกลับไม่ใช่ ยังนับถือผีसानางไม่อยู่กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นอุบาสกอุบาสิกา และอุบาสกอุบาสิกาที่ดีจะต้องประกอบด้วยธรรม 5 ประการ คือ “มีศรัทธา มีศีล ไม่ถือมงคตต้นข้าว เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคต ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอกพระพุทธศาสนา ทำการสนับสนุนพระพุทธศาสนา” มีดังนี้ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, 2551)

1) มีศรัทธา หมายถึง มีตถาคตโพธิสัทธา คือมีความเชื่อในคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศรัทธาในที่นี้เป็นความเชื่ออันเกิดจาก การได้ศึกษาพระพุทธคุณ จนมีความเข้าใจไม่ได้เป็นความเชื่อแบบงมงาย

2) มีศีล หมายถึง มีศีล 5 ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤตินอกใจผิดใจในกาม งดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา และสำหรับอุบาสกอุบาสิกาที่ประพฤตินอกใจผิดใจจะต้องรักษาศีล 8 ซึ่งเพิ่มมา 3 ข้อ คือ งดเว้นการรับประทานอาหารหลังจากมื้อกลางวันไปแล้ว งดเว้นจากการประดับตกแต่งร่างกาย ด้วยของหอมตลอดจนงดการฟังเพลง งดดูหนังดูละครที่เป็นอกุศล งดเว้นจากการนอนบนที่นอนสูงใหญ่ภายในยัดด้วยขนุนและสำลี แต่ในสำหรับศีลข้อ 3 เปลี่ยนจากเว้นการประพฤตินอกใจผิดใจในกาม เป็นเว้นจากกรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ได้แก่ เมถุนธรรม เป็นต้น (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, 2551)

3) ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคล หมายถึง ไม่ถือฤกษ์ยาม แต่ให้เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคลคือทำดีเมื่อไรถือว่าเป็นเวลาดีฤกษ์ดียามดีเมื่อนั้น (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, 2551)

4) ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอกพระพุทธศาสนา หมายถึง ไม่ไปชวนชวนทำบุญกับนักบวชนอกพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในนักบวชที่เป็นมิชฌาธิฐี เพราะจะทำให้อุบาสกอุบาสิกาเหล่านั้นมีโอกาสเห็นผิดไป

5) สนับสนุนพระพุทธศาสนา หมายถึง ให้การสนับสนุนด้านต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ถวายปัจจัยไทยธรรมแก่พระภิกษุสามเณร บริจาคทรัพย์เพื่อใช้ในการก่อสร้างศาสนสถานในวัด เป็นเจ้าภาพงานบวช ช่วยเป็นธุระจัดการงานบุญต่างๆ ของวัดบางท่านก็ช่วย เรื่องการรักษาพยาบาลภิกษุสงฆ์ เช่น หมอชีวโกมารภัจจ์ เป็นต้น บางท่านช่วยเผยแผ่และปกป้องพระพุทธศาสนา เช่น จิตตคฤหบดี อุบาสกท่านนี้เป็นเลิศในการแสดงธรรม มีความสามารถในการสอนธรรมะแจกเช่นพระธรรมกถึกทั้งหลาย และเมื่ออุบาสกอุบาสิกาปฏิบัติตามธรรมทั้ง 5 ประการนี้แล้ว ย่อมได้ประโยชน์อย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ได้ประโยชน์แก่ตนเอง คือได้บุญได้บารมีอันจะส่งผลให้มีความสุขความเจริญทั้งในชาตินี้และภพชาติเบื้องหน้า ประการที่สอง คือได้ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา เป็นการสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาเจริญ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, 2551)

พุทธมามกะ คือผู้ที่นับถือพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ด้วยใจจริงแท้ และเป็นบุคคลผู้ที่เชื่อมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ปฏิญาณตนว่าจะนับถือบูชาและจะเคารพเทีตพูนพระรัตนตรัยไว้เหนือเศียรเกล้า จะไม่เคารพบูชาสิ่งอื่นนอกจากพระรัตนตรัย และจะยึดมั่นในธรรมะของพระพุทธเจ้าตลอดไป อนึ่ง ความเป็นพุทธมามกะจะสิ้นสุดตรงคำว่า ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นพุทธมามกะ และการขาดจากการเป็นพุทธมามกะนั้น ได้แก่ การดูหมิ่นคุณของพระรัตนตรัย รวมถึงการไม่เคารพในคุณพระรัตนตรัย

วิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการประกาศตนของผู้แสดงว่า เป็นผู้ นับถือพระพุทธศาสนา คือพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งสูงสุดและเป็นที่ยิ่งที่ระลึกของตนนั่นเอง พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะเกิดขึ้นหลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ประกาศคำสอนของพระองค์แก่ประชาชน และมีผู้ที่ได้รับฟังคำสอนแล้วเกิดศรัทธาเลื่อมใสปฏิบัติตามคำสอนนั้น จนได้รับผลจากการปฏิบัติตามสมควรแล้วจึงยอมรับว่า พระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งต่อชีวิตตนจึงได้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ ซึ่งบางคนก็ออกบวชในพระพุทธศาสนา บางคนก็เป็นคฤหัสถ์ แต่ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดสำหรับผู้ที่เป็น “พุทธมามกะ” แล้วคือผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงตลอดไป หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะโพธิสัตว์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปแล้ว มีชนพื้นเมืองอินเดียหันมานับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งกันจำนวนมากทั้งพระราชา ข้าราชการ เหล่ามหาเศรษฐี และประชาชนทั่วไป นักบวชทั้งหลาย เมื่อฟังธรรมจากพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ฝ่ายชายก็แสดงตนเป็นพุทธมามกะและประกาศตนว่าเป็นอุบาสกฝ่ายหญิงแสดงตนเป็นพุทธมามกะแล้วประกาศตนเป็นอุบาสิกา หากเป็นนักบวชในศาสนาอื่น เมื่อมีศรัทธาและได้กล่าวคำขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง แล้วก็ขอบวชในพระพุทธศาสนา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2545)

วิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการประกาศตนเป็นผู้ที่นับถือพระรัตนตรัย เป็นสรณะคือเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นต้น และจะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนเองต่อหน้าพระสงฆ์ทั้ง 4 รูป วัดใดวัดหนึ่งก็ได้ เมื่อเป็นพุทธมามกะแล้ว ควรจะต้องศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักธรรมของอุบาสกและอุบาสิกา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2545)

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล คือหลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะโพธิสัตว์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปแล้ว มีชนพื้นเมืองอินเดียหันมานับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งกันจำนวนมาก ทั้งพระราชา ข้าราชการ มหาเศรษฐี ประชาชนทั่วไป นักบวชทั้งหลาย เมื่อฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ฝ่ายชายก็แสดงตนเป็นพุทธมามกะและประกาศตนว่าเป็นอุบาสก ฝ่ายหญิงแสดงตนเป็นพุทธมามกะแล้วประกาศตนเป็นอุบาสิกา หากเป็นนักบวชในศาสนาอื่น เมื่อมีศรัทธาและได้กล่าวคำขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง แล้วก็ขอบวชในพระพุทธศาสนา เป็นต้น บุคคลผู้เป็นต้นแบบแห่งการเข้าถึงพระรัตนตรัย คือการแสดงตนเป็นพุทธมามกะในพระพุทธศาสนา สมัยครั้งพุทธกาลและสมัยหลังพุทธกาล มีอยู่ดังนี้

1) พระเจ้าพิมพิสาร คือพระเจ้าพิมพิสารมหาราชแห่งกรุงราชคฤห์ ได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะกล่าวแก่กันว่า เมื่อครั้งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสารและชาวเมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ ครั้งนั้นพระองค์เสด็จไปพร้อมพระภิกษุหมู่ใหญ่จำนวน 1,000 รูป ซึ่งล้วนเคยเป็นอดีตชฎิลคือนักบวชนอกพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น พระภิกษุเหล่านี้แต่เดิมมีท่านอรุเวลกัสสปะเป็นผู้นำ ต่อมาเมื่อได้เห็นอิทธิปาฏิหาริย์และได้ฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชฎิลทั้งหมดจึงละความเชื่อเดิมแล้วขอบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา บวชอยู่ได้ไม่นานก็บรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันต์กันทั้งหมดเมื่อพระพุทธองค์และหมู่สงฆ์เสด็จจาริกถึงพระนครราชคฤห์แล้ว ทรงประทับอยู่ที่ใต้ต้นไทรชื่อสุประดิษฐเจดีย์ในวนตาลหนุ่มเขตพระนครราชคฤห์นั้น ครั้งนั้นพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งแคว้นมคธได้เสด็จมาต้อนรับพร้อมด้วยชาวมคธ 12 นหุต หรือ 120,000 คน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมหมวดอนุปุพพิกา ได้แก่ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกามและอานิสงส์การออกจากกาม จากนั้นพระองค์ทรงแสดงธรรมหมวดอริยสัจ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย เหตุแห่งทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์ และมรรคมืองค์ 8 อันเป็นหนทางดับทุกข์ และในที่สุดแห่งพระธรรมเทศนาพระเจ้าพิมพิสารและชาวมคธ 11 นหุต ได้บรรลुरुธรรมเป็นพระโสดาบัน ชาวมคธอีก 1 นหุต ได้แสดงตนเป็นอุบาสก เมื่อบรรลुरुธรรมแล้วพระเจ้าพิมพิสารได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะโดยตรัสว่า “หม่อมฉันนี้ ขอ

ถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระธรรม และพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระองค์จงทรงจำหม่อมฉันว่า เป็นอุบาสกผู้มอบชีวิตถึงสรณะตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป”

2) อนาถบิณฑิกเศรษฐี คือท่านเป็นบุคคลที่ชอบให้ทาน และรักษาศีลอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ตามคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนาเล่าว่า ครั้งหนึ่งอนาถบิณฑิกเศรษฐีไปเมืองราชคฤห์ด้วยกิจบางอย่าง ท่านได้ไปพักอยู่บ้านราชคหเศรษฐีซึ่งเป็นพี่เขย ครั้งนั้นอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ทราบจากราคคหเศรษฐีว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแล้ว ทันทันทีที่ทราบท่านเศรษฐีดีใจมาก ได้ย้อณกรมราชคหเศรษฐีถึง 3 ครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่า “ท่านคบดี ท่านกล่าวว่า พระพุทธเจ้า ดังนี้หรือ” และกล่าวอีกว่า “ท่านคบดี แม้เสียวว่า พุทธะ นี้ก็ยากที่จะหาได้ในโลก” เมื่อท่านทราบว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแน่ชัดแล้วก็ตั้งใจจะไปเข้าเฝ้าพระองค์ในเวลาอันรวดเร็ว แต่เป็นกาลที่ไม่สมควรจึงต้องรองจนกว่าจะถึงวันรุ่งขึ้น ค็นั้นอนาถบิณฑิกเศรษฐี นอนนึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ว่า รุ่งนี้เราจะได้เข้าเฝ้าเยี่ยมพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ท่านลุกขึ้นในกลางคืนถึงสามครั้งเพราะเข้าใจว่า ว่างแล้ว และในวันรุ่งขึ้นเศรษฐีรีบไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่เช้ามืด ครั้งนั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปพิภพิกถา และอริยสัจ 4 ประการ และในที่สุดแห่งพระธรรมเทศนาท่านเศรษฐีก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน และได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะว่า “ข้าพระพุทธเจ้านี้ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าพระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ ขอพระองค์จงทรงจำข้าพระพุทธเจ้าว่า เป็นอุบาสกผู้มอบชีวิตถึงสรณะจำเดิมตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป” (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2545)

3) ปริพาชกวัจฉโคตร คือสมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน เขตพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้นแลท่านปริพาชกวัจฉโคตรส ซึ่งเป็นนักบวชนอกพระพุทธศาสนา ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าและกราบทูลถามปัญหาธรรมะหลายข้อ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสตอบได้แจ่มแจ้งทุกคำถามทำให้ท่านประทับใจมากถึงกับกล่าวว่า “ภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก เปรียบเหมือนบุคคลหงายของทีคว่า เปิดของที่ปิดบอกทางแก่คนหลงทาง หรือตามประทีปในที่มืด” จากนั้นปริพาชกวัจฉโคตรก็ได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ และขอบวชในพระพุทธศาสนาโดยกล่าวว่า “ข้าพระองค์นี้ขอถึงท่านพระโคตมพระธรรม และพระภิกษุสงฆ์ ว่าเป็นสรณะข้าพระองค์พึงได้บรรพชา อุปสมบทในสำนักของท่านพระโคตม” เมื่อท่านได้บวชเป็นพระภิกษุแล้ว ท่านก็หมั่นศึกษาและปฏิบัติธรรม ไม่นานก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันตรูปหนึ่งในพระพุทธศาสนา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2545)

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในสมัยหลังพุทธกาล

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ในสมัยช่วงหลังพุทธกาลนั้น จากหลักฐานในทางประวัติศาสตร์เล่าเอาไว้ว่า คือปรากฏว่ามีการถูกรังแกข่มเหง ในทางสังคมของชาวอินเดียในสมัยนั้น จึงทำให้มีบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ ทางสังคมของอินเดียในช่วงหลังของพุทธกาล ได้ออกมาทำการต่อต้านเรื่องราวดังกล่าว เพราะว่าความไม่เห็นด้วยกับการถูกรังแกเอาเปรียบในทางสังคม มีดังนี้ (พระนพตล สิริวงโส, 2557)

1) ดร.อัมเบตการ์ คือ แม่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะดับขันธปรินิพพานไปแล้ว แต่การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ในประเทศอินเดียและในประเทศต่างๆ ก็ยังคงมีอยู่ในช่วงเทศกาลวิสาขบูชาแต่ละปีจะมีชาวฮินดู ในอินเดียทำพิธีเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์เป็นวัดหนึ่งที่ชาวฮินดูนิยมไปทำพิธีดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่ต้นเดือนวิสาขะไปจนถึงวันวิสาขบูชา ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมาตรงกับวันที่ 28 พฤษภาคม มีชาวอินเดียเดินทางมาที่วัดไทยกุสินารา เพื่อประกาศตนเป็นพุทธมามกะไม่ขาดสาย ในพิธีมีพระสงฆ์ไทยทำหน้าที่รับเข้าสู่ความเป็นพุทธมามกะและให้ศีลห้าไปปฏิบัติตนเพื่อยังความสุขสันติ รมเย็นภายใต้ร่มธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง (พระนพตล สิริวงโส, 2557)

ก่อนหน้านี้นี้ คือวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 มีชาวฮินดูหลายหมื่นคน รวมตัวกันที่นครมุมไบ เพื่อทำพิธีประกาศตนเป็นพุทธมามกะ คณะผู้จัดพิธีกล่าวว่า จำนวนผู้เข้าร่วมประกาศตนเป็นพุทธมามกะในครั้งนี้อาจสูงถึง 100,000 คน ทั้งนี้ชาวฮินดูหวังว่าการเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาจะช่วยให้พวกเขาหลุดพ้นจากระบบแบ่งชั้นวรรณะ ได้สิทธิและศักดิ์ศรีเทียบเท่ากับพุทธศาสนิกชนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเรื่องการทำมาหากินนั่นเอง พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะครั้งใหญ่ที่สุดหลังยุคพุทธกาลเกิดขึ้นใน 14 ตุลาคม พ.ศ. 2499 ในครั้งนั้น ดร.อัมเบตการ์ อธิบดีรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมของอินเดีย ได้นำชาวฮินดูกว่า 500,000 คน ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะและมีการกล่าวคำปฏิญาณถึง 22 ข้อ คือดังนี้ (พระนพตล สิริวงโส, 2557)

- 1) ข้าพเจ้าจะไม่บูชาพระพรหม พระศิวะ พระวิษณุอีกต่อไป
- 2) ข้าพเจ้าจะไม่เชื่อว่า พระราม พระกฤษณะเป็นพระเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่เคารพอีกต่อไป
- 3) ข้าพเจ้าจะไม่เคารพบูชาเทวดาทั้งหลาย ของศาสนาฮินดูอีกต่อไป
- 4) ข้าพเจ้าจะไม่เชื่อลัทธิอวตารอีกต่อไป
- 5) ข้าพเจ้าจะไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้า คืออวตารของพระวิษณุ การเชื่อเช่นนั้นคือคนบ้า
- 6) ข้าพเจ้าจะไม่ทำพิธีสารท และบิณฑบาตแบบฮินดูอีกต่อไป
- 7) ข้าพเจ้าจะไม่ทำสิ่งที่ขัดต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า
- 8) ข้าพเจ้าจะไม่เชิญพราหมณ์มาทำพิธีทุกอย่างไป
- 9) ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีศักดิ์ศรีและฐานะเสมอกัน
- 10) ข้าพเจ้าจะต่อสู้เพื่อความมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน
- 11) ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามระบอบ 8 โดยครบถ้วน
- 12) ข้าพเจ้าจะบำเพ็ญบารมี 10 ทศ โดยครบถ้วน
- 13) ข้าพเจ้าจะแผ่เมตตาแก่มนุษย์และสัตว์ทุกจำพวก
- 14) ข้าพเจ้าจะไม่ลักขโมยของคนอื่น
- 15) ข้าพเจ้าจะไม่ประพฤตินิดในกาม
- 16) ข้าพเจ้าจะไม่พูดปด
- 17) ข้าพเจ้าจะไม่ดื่มสุรา

- 18) ข้าพเจ้าจะบำเพ็ญตนในทาน ศีล ภาวนา
- 19) ข้าพเจ้าจะเลิกนับถือศาสนาอื่นดูที่ทำให้สังคมเลวทรามแบ่งชั้นวรรณะ
- 20) ข้าพเจ้าเชื่อว่าพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่เป็นศาสนาที่แท้จริง
- 21) ข้าพเจ้าเชื่อว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าหันมานับถือพระพุทธศาสนานั้น เป็นการเกิดใหม่ที่แท้จริง
- 22) ตั้งแต่นี้เป็นต้นไปข้าพเจ้าจะปฏิบัติตน ตามคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด

หลังจากปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะแล้ว ดร.อัมเบตการ์ ได้กล่าวว่า “ข้าพเจ้าเกิดมาจากตระกูลที่นับถือศาสนาฮินดู แต่ข้าพเจ้าจะขอตายในฐานะพุทธศาสนิกชน” ท่านได้กล่าวคำปราศรัยในครั้งนั้นถึงคำสอนในพระพุทธศาสนาไว้ว่า “พระพุทธเจ้าตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอมาจากตระกูลต่างกัน ย่อมมีความเสมอกันเมื่อมาสู่ธรรมวินัยนี้แล้ว เหมือนมหาสมุทรย่อมเป็นที่รวมของน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำและทะเลต่างๆ เมื่อมาสู่มหาสมุทรแล้วก็ไม่สามารถจะแยกได้น้ำส่วนไหนมาจากที่ใด” พระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ปฏิเสธระบบวรรณะ และคนบางคนไม่มีเหตุผลจะโจมตีพระพุทธศาสนา หรือไม่มีเหตุผลมาหักล้างคำสอนได้ก็อ้างเอาอย่างหน้าด้านว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของพวกนอกวรรณะ ถ้าหากจะมีพระนามใดที่โจษขานกันนอกประเทศอินเดียที่โด่งดัง และกล่าวกันด้วยความเคารพสักการแล้ว จะมีใช้พระนามของพระรามหรือพระกฤษณะ แต่จะเป็นพระนามของพระพุทธเจ้าเท่านั้น (พระนพดล สิริวงโส, 2557)

เมื่อนักหนังสือพิมพ์ถามถึงเหตุผลในการนับถือพระพุทธศาสนา ท่านกล่าวว่า “เพราะการกระทำอันป่าเถื่อนของชาวฮินดูที่มีต่อคนวรรณะศูทรเช่นเรามา นานกว่า 2,000 ปี” พร้อมกันนั้นท่านกล่าวต่อว่า “พอเราเกิดมาก็ถูกตราหน้าว่าเป็นวรรณะศูทรซึ่งมีค่าต่ำกว่าสุนัข อะไรจะดีเท่ากับการผละออกจากลัทธิป่าเถื่อน ปลีกตัวออกจากมมมมิต มาหามมมสว่าง พระพุทธศาสนาได้อำนวยสุขให้ทุกคนโดยไม่เลือกหน้า โดยไม่เลือกว่าเป็นวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ความจริงข้าพเจ้าต้องการเปลี่ยนศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. 2490 แต่เหตุการณ์ยังไม่อำนวย ข้าพเจ้าขอกล่าวว่าระบบวรรณะควรจะสูญไปจากอินเดียเสียที แต่ตราบใดที่ยังนับถือพระเวทอยู่ระบบนี้ก็ยังคงอยู่กับอินเดียตลอดไป อินเดียก็จะได้รับความระทมทุกข์ความเสื่อมโทรมตลอดไปเช่นกัน พวกพราหมณ์พากันจงเกลียดจงชังพระพุทธศาสนา แต่หารู้ไม่ว่าพระสงฆ์ในพุทธกาล 90 เปอร์เซ็นต์ เป็นคนมาจากวรรณะพราหมณ์ทั้งสิ้น” ข้าพเจ้าอยากจะถามพวกพราหมณ์ในปัจจุบันว่า เกิดอะไรขึ้นกับพวกเขา (พระนพดล สิริวงโส, 2557)

)

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะของชาวตะวันตก

นอกจากนี้ยังมีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะของชาวตะวันตกอีกด้วย เพราะว่าพวกเขาเห็นว่าในอนาคตข้างหน้าพระพุทธศาสนาเท่านั้น ที่จะเป็นศาสนาที่ดีที่สุดของโลกใบนี้ ในปัจจุบันชาวตะวันตกได้แก่ ชาวอเมริกันและชาวยุโรป หันมานับถือพระพุทธศาสนาจำนวนมาก แต่การเปลี่ยนศาสนานั้นมีทั้งแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผย บางคนก็เข้าพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะเต็มรูปแบบ บางคนไม่ใส่ใจพิธีกรรม มุ่งนำคำสอนมาปฏิบัติเป็นสำคัญ แต่ก็ถือว่าเป็นพุทธมามกะโดยสมบูรณ์เช่นกัน และ

พระพุทธศาสนาเข้าไปสู่ตะวันตกผ่านการศึกษาของนักวิชาการก่อน ภายหลังเริ่มแพร่หลายสู่คนทั่วไปนั่นเอง (พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลยาโณ), 2550)

หากถามว่าชาวตะวันตกคิดอย่างไร จึงหันมานับถือพระพุทธศาสนา ศาตราจารย์แมกซ์ มิลเลอร์ ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทางนิรุกติศาสตร์ชาวเยอรมันกล่าวว่า “ประมวลศีลธรรมของพระพุทธเจ้าสมบูรณ์มากที่สุดที่โลกเคยรู้จักมา” ศาตราจารย์คาร์ล กุสตาฟ จุง เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์กล่าวว่า “ในฐานะเป็นนักศึกษาศาสนาเปรียบเทียบกับข้าพเจ้าเชื่อว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สมบูรณ์มากที่สุดที่โลกเคยพบเห็นมา ปรัชญาของพระพุทธเจ้า ทฤษฎีวิวัฒนาการและกฎแห่งกรรมยิ่งใหญ่เหนือลัทธิอื่นอย่างห่างไกล” แม้แต่บรรดาซูเปอร์สตาร์ระดับโลก ทั้งนักแสดงจากฮอลลีวูด นักดนตรี นักกีฬา หันมานับถือพระพุทธศาสนาจำนวนมาก ได้แก่ ริชาร์ด เกียร์ (Richard Gere) สตีเวน ซีกัล (Steven Seagal) แองเจลินา โจลี (Angelina Jolie) เจนนีเฟอร์ โลเปซ (Jennifer Lopez) ทอม ครูซ (Tom Cruise) คีอู รีฟส์ (Keanu Reeves) เดวิด เบ็คแฮม (David Beckham) โรเบอร์โต บักจีโอ (Roberto Baggio) ไทเกอร์ วูดส์ (Tiger Woods) ทีนา เทอร์เนอร์ (Tina Turner) ซูเปอร์สตาร์เหล่านี้เกิดในท่ามกลางศาสนาคริสต์ ได้รับการปลูกฝังคำสอนและการดำเนินชีวิตแบบคริสต์ แต่ทำไมคนเหล่านี้จึงสนใจศึกษา และดำเนินชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนา (พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลยาโณ), 2550)

ทอม ครูซ นักแสดงชาวอเมริกัน กล่าวว่า “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ทั้งหมด ซึ่งสอนให้คนรู้จักตนเองและมอบความรักแผ่ให้ผู้อื่นได้ และถือว่าการได้สัมผัสกับพระพุทธศาสนาเป็นประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งในชีวิต”

เดวิด เบ็คแฮม นักฟุตบอลขวัญใจชาวไทยและคนทั่วโลก หลังจากเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธแล้วก็ได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ โดยในช่วงเช้าหลังตื่นนอนจะนั่งสวดมนต์ทำสมาธิทุกวัน เพื่อให้จิตใจสงบ ทีนา เทอร์เนอร์ นักร้องและนักแสดงชาวอเมริกัน เจ้าของฉายา ราชีนีแห่งร็อกแอนด์โรล กล่าวว่า “จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ฉันมองว่าพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เราพึงพึงได้ การสวดมนต์จะช่วยให้เราเข้าถึงแก่นแท้ซึ่งอยู่ในจิตใจสำนึกของเรา” (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2557)

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในประเทศไทย

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในประเทศไทย มีเรื่องเล่าว่า ไทยเป็นประเทศที่พระพุทธศาสนารุ่งเรืองมาก จนผู้นำชาวพุทธนานาชาติพร้อมใจกันยกพุทธมณฑล เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแห่งโลก ซึ่งเป็นมติการประชุมทางวิชาการของผู้นำทางพระพุทธศาสนาจาก 41 ประเทศทั่วโลก เนื่องในเทศกาลวันวิสาขบูชาโลกรหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ณ หอประชุมพุทธมณฑล และที่ศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ประมาณ 1,600 รูปคน ในปัจจุบันไทยยังมีวัดและองค์กรต่างๆ ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำนวนมาก หนึ่งในวัดที่ทำหน้าที่ดังกล่าวได้เข้มแข็ง คือวัดพระธรรมกาย ซึ่งมีโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากมาย เพื่อให้ชาวไทยและคนทั่วโลกได้เข้าถึงคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพื่อให้ชาวไทยเป็นพุทธมามกะที่แท้จริง ไม่ได้เป็นชาวพุทธแต่เพียงในนาม วัดพระธรรมกายได้จัดให้มีพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะในโครงการต่างๆ เพื่อตอกย้ำความเป็นชาวพุทธ เช่น โครงการตักบาตรพระหนึ่งแสนรูปทั่วไทย โครงการบวชอุบาสิกาแก้ว และโครงการเด็กดีวิสตาร์ ผู้นำฟื้นฟูศีลธรรมโลก เป็นต้น เช่น โครงการตักบาตรพระ 100,000 รูป ทั่วไทยนั้นได้จัดขึ้นทุกจังหวัดและจัดตลอดทั้งปี โดยคณะสงฆ์วัดพระธรรมกาย และคณะสงฆ์ในจังหวัดต่างๆ และชาวพุทธในพื้นที่นั้นๆ การจัดตักบาตรแต่ละครั้งจะนิมนต์พระภิกษุในพื้นที่มารับบาตร 1,000 รูปบ้าง 3,000 รูปบ้าง 5,000 รูปบ้าง 10,000 รูปบ้างและจะประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมาร่วมกันใส่บาตร ในขั้นตอนพิธีกรรมได้สอดแทรกพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะด้วย ทำให้ชาวพุทธที่มาใส่บาตรได้ตระหนักว่าตนเป็นชาวพุทธ และจะต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จมาก มีชาวพุทธมาร่วมใส่บาตรมากมาย ยิ่งถ้านิมนต์พระมารับบาตรเป็น 10,000 รูป ก็ยังมีคนมาใส่บาตรกันมาก เพราะเป็นโอกาสที่เกิดขึ้นได้ยาก แต่ทั้งนี้การตักบาตร 10,000 รูป นี้ได้จัดขึ้นประมาณ 20 ครั้งแล้ว ส่วนพิธีตักบาตรที่มียอดพระต่ำกว่า 10,000 รูป ได้จัดขึ้นหลายครั้งต่อหลายครั้งทั่วประเทศ รวมทั้งโครงการบวชอุบาสิกาแก้วนั้นได้จัดบวชครั้งละ 100,000 คนบ้าง 500,000 คนบ้างและ 1,000,000 คนบ้าง โครงการดังกล่าวได้จัดให้มีพิธีรับผ้าสไบ และแสดงตนเป็นพุทธมามกะพร้อมกันที่วัดพระธรรมกายนั่นเอง

และโครงการเด็กดีวิสตาร์ เป็นผู้นำฟื้นฟูศีลธรรมโลก อันเป็นโครงการสำหรับฝึกนักเรียนให้นำคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การให้ทาน รักษาศีล เจริญ ภาวนา ความเคารพ เป็นต้น โดยจะมีสมุดให้นักเรียนบันทึกความดีที่ได้ทำแต่ละวันแล้วให้ผู้ปกครองและครูตรวจซึ่งจะมีรางวัลให้แก่เด็กนักเรียนที่ทำความดีได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วย ในระหว่างโครงการจะมีกิจกรรมรวมพลังเด็กดีวิสตาร์ทั่วประเทศ ณ วัดพระธรรมกาย กิจกรรมดังกล่าวจัดมาแล้ว 5 ครั้ง และมีนักเรียนมาร่วมกิจกรรมประมาณ 200,000 คน คือมีนักเรียนมาร่วมกิจกรรมประมาณ 1,000,000 คน และในวันรวมพลังเด็กดีวิสตาร์นั้น ได้จัดให้มีพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะอีกด้วย และนอกจากโครงการที่กล่าวมาแล้ว วัดพระธรรมกายยังมีโครงการอีกมากมายที่ส่งเสริมให้ชาวพุทธเป็นพุทธมามกะที่แท้จริง ได้แก่ โครงการบวชพระ 100,000 รูป โครงการตอบปัญหาธรรมะทางก้าวหน้าทั่วประเทศซึ่งในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีนักเรียนร่วมสอบกว่าห้าล้านคน โครงการมาวัดวันอาทิตย์ธรรมดาและอาทิตย์ต้นเดือน โครงการเผยแผ่ธรรมะผ่านจันตาวเทียม เป็นต้น โครงการที่กล่าวมานี้ทำให้ชาวพุทธมีโอกาสได้ศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรมมากขึ้น จะทำให้เขาเหล่านั้นเป็นพุทธมามกะที่สมบูรณ์ และดำรงชีพอย่างเป็นสุขภายใต้ร่มเงาคำสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแท้จริง (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2557)

สิ่งที่พุทธมามกะควรเชื่อ

สิ่งที่พุทธมามกะควรเชื่อถือ คือธรรมของพุทธมามกะมีอยู่ทั้งหมด 5 ประการ คือ มีศรัทธา มีศีล ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคล ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอกพระพุทธศาสนา และสนับสนุนพระพุทธศาสนา พุทธมามกะ ควรจะมีความเชื่อความศรัทธา มีดังนี้ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2557)

1) พระรัตนตรัย หมายถึง แก้ว 3 ประการ ได้แก่ พุทธรัตนะ แก้วคือพระพุทธ ธรรมรัตนะ แก้วคือพระธรรม และสังฆรัตนะ แก้วคือพระสงฆ์ โดยพระรัตนตรัยนั้นมี 2 ประเภท คือ พระรัตนตรัยภายใน และพระรัตนตรัยภายนอก

2) พระรัตนตรัยภายใน หมายถึง แก้ว 3 ประการที่อยู่ ณ ศูนย์กลางกายของมนุษย์ทุกคน โดยพุทธรัตนะ คือพระธรรมกายหยาบ ธรรมรัตนะคือดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายหยาบ อยู่ ณ ศูนย์กลางของธรรมกายหยาบ และสังฆรัตนะคือธรรมกายละเอียด อยู่ ณ ศูนย์กลางของธรรมรัตนะ พระรัตนตรัยภายในเข้าถึงได้ด้วยการทำสมาธิ การทำใจให้หยุดนิ่งอยู่เสมอ

3) พระรัตนตรัยภายนอก หมายถึง เนमितกนาม คือชื่อที่เกิดขึ้นเพราะการได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนของพระองค์ และพระสงฆ์สาวกของพระองค์นั่นเองซึ่งหลักธรรมต่างๆ ในพระไตรปิฎกเป็นหลักปฏิบัติเพื่อไปสู่นิพพาน เป็นหลักธรรมที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกหมวด ไม่ขัดแย้งกันย่อและขยายได้ หากย่อจนถึงที่สุดก็จะเหลือข้อเดียวคือความไม่ประมาท และหากขยายความแล้วจะได้ 84,000 ข้อ หรือพระธรรมชั้นดี แบ่งเป็นพระวินัย 21,000 ข้อ พระสูตร 21,000 ข้อ และพระอภิธรรม 42,000 ข้อ มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับทุกข์ นานับการ ได้แก่ ความร้อน ความหนาว ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นต้น มนุษย์โดยส่วนใหญ่ไม่รู้สาเหตุว่าทุกข์เหล่านี้มาจากไหน และจะกำจัดทุกข์ให้หมดสิ้นไปอย่างไร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือบุคคลที่ค้นพบสาเหตุแห่งทุกข์ และสามารถกำจัดทุกข์ได้หมดสิ้นโดยการปฏิบัติหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ดังนั้น บุคคลใดที่ต้องการหลุดพ้นจากทุกข์ ก็ต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนดังกล่าวของพระองค์ ซึ่งทางลัดที่สุดของการปฏิบัติมรรคมีองค์ 8 คือการทำสมาธินำใจมาหยุดนิ่งและการทำจิตให้สงบนั่นเอง และพระนิพพานในพระพุทธศาสนานั้นมี 2 ประเภท คืออุปาติเสสนิพพานและอนุปาติเสสนิพพาน อุปาติเสสนิพพาน คือนิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ อนุปาติเสสนิพพาน คือนิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันต์ที่สิ้นชีพแล้ว เมื่อสิ้นชีพหรือการปรินิพพานไปแล้ว พระอรหันต์และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็จะไปอยู่ในอายตตนิพพานอันเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง ดังพุทธดำรัสว่า “ไม่ว่าจะมีภิกษุปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุมากเพียงใด ความพร่องหรือความเต็มของนิพพานธาตุย่อมไม่ปรากฏ ดุจมหาสมุทรที่ไม่ปรากฏความพร่องหรือความเต็ม ไม่ว่าจะมิน้ำและฝนตกลงไปมากเพียงใดก็ตาม” และซึ่งอีกอย่างหนึ่งที่ไม่ควรลืม คือความรู้พื้นฐานที่พุทธมามกะ ควรต้องทราบก่อนไปวัด ได้แก่ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันพระ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา การเตรียมตัวก่อนไปวัด เช่น การเตรียมใจ การแต่งกาย การจัดเตรียมปัจจัยไทยธรรม เป็นต้น และเรื่องประเพณีของชาวพุทธต่างๆ ได้แก่ การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย การสนทนากับพระภิกษุสงฆ์ การยืน เดิน นั่ง บริเวณและสถานที่ปฏิบัติธรรม (พระมหาภูติชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2557)

สิ่งที่พุทธมามกะควรตระหนักถึง

เมื่อแสดงตนเป็นพุทธมามกะแล้ว สิ่งที่เขาไม่ได้ก็คือการใช้สติปัญญาพิจารณาดูว่า หลังจากที่ได้ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะแล้ว ตนเองได้ทำสิ่งใดบ้างและยังไม่ได้ทำสิ่งใดบ้างเรียกว่าการไตร่ตรอง

อย่างรอบครอบเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ในการตรวจสอบตนเองว่า มีความบกพร่องหรือไม่ มีดังนี้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)

1) การพิจารณาตนเองว่าเป็นพุทธมามกะที่แท้จริง คือพุทธศาสนิกชนทั้งหลายควรที่จะศึกษาพิจารณาตนเองว่า ที่ผ่านมานั้นตนได้ปฏิบัติตน สมกับเป็นพุทธมามกะที่แท้จริงหรือยัง ที่กล่าวว่าตนนั้นได้ยึดถือ และนับถือพระรัตนตรัยด้วยใจจริงหรือไม่ ได้ดำรงตนอยู่ในธรรมของพุทธมามกะ 5 ประการหรือไม่ และได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือไม่ เป็นต้น เหตุที่ต้องพิจารณาเรื่องนี้ ก็เพราะปัจจุบันมีชาวพุทธจำนวนมาก เป็นชาวพุทธแต่เพียงในนาม ไม่ได้ตั้งใจศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับถือสิ่งอื่นที่ไม่ใช่พระรัตนตรัย เช่น คนทรง ภูตผี เทวดา หรือแม้แต่สัตว์แปลก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นสรณะอันเกษม ไม่อาจช่วยให้พ้นทุกข์ได้นั่นเอง

2) พัฒนาตนเองให้เป็นพุทธมามกะที่แท้จริง คือ ใครที่ยังไม่ได้เป็นพุทธมามกะที่แท้จริงก็ให้ปฏิบัติตนเสียใหม่ ตั้งใจศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง หากทำได้ เช่นนี้นักศึกษาจะพบว่า คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นดีจริงไม่มีคำสอนใดเทียบได้ จากที่กล่าวแล้วว่า ปัจจุบันชาวต่างชาติต่างศาสนา ได้หันมานับถือพระพุทธศาสนากันมาก เพราะเขาเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์จากพุทธธรรมนั่นเอง ส่วนคนที่เป็นชาวพุทธมาตั้งแต่เกิดจำนวนไม่น้อยกลับทำตัวเหมือนไก่ได้พลอย คือการไม่เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา

3) ทำหน้าที่ กัลยาณมิตรให้แก่คนรอบตัวเรา คือเมื่อพุทธศาสนิกชนทั้งหลายในพระพุทธศาสนานั้นได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติแล้ว จากนั้นก็ควรทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้แก่คนรอบตัวเรา ใครก็ตามที่ยังไม่เห็นคุณค่าของพุทธธรรมก็แนะนำเขา ไม่ว่าจะเป็คุณพ่อ คุณแม่ สามเณร ภรรยา บุตรธิดา มิตร หาย ลูกน้อง พนักงาน ครูบาอาจารย์ หรือคนบ้านใกล้เรือนเคียง หากถามว่าทำไมต้องทำหน้าที่กัลยาณมิตร ใครจะเชื่ออย่างไรจะนับถืออะไรก็แล้วแต่เขาไม่ดี หรือเหตุที่ต้องทำหน้าที่กัลยาณมิตรก็เพราะว่า การที่เราจะอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขนั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวของเราโดยเฉพาะคนนั้นจะต้องมีศรัทธาศิล และทิวหรือความเห็นเหมือนกัน ไม่เช่นนั้นแล้วจะทะเลาะกัน จะฆ่ากันจะทำร้ายเบียดเบียนกันเหมือน ดังเช่นในปัจจุบันนี้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)

สิ่งที่จะต้องเตรียมในพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

สิ่งที่จะต้องเตรียมในพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มีดังนี้ 1) แจ่งให้ทางวัดทราบที่จะรับมอบตัวเป็นพุทธมามกะ เพื่อกำหนดการที่เหมาะสมล่วงหน้า 2) นิมนต์พระสงฆ์ร่วมพิธีไม่น้อยกว่า 4 รูป ส่วนมากนิยม 5 รูป 3) วันเตรียมการแต่งกายควรใส่ชุดขาว แต่ถ้าเป็นนักเรียนหรือข้าราชการที่แสดงตนเป็นกลุ่มเป็นคณะก็อาจจะใช้ชุดเครื่องแบบก็ได้ 4) พานดอกไม้ธูปเทียน 2 ชุด ได้แก่ สำหรับถวายสักการะพระรัตนตรัย 1 ชุด และถวายพระรูปที่เป็นผู้นำ 1 ชุด 5) ของไทยธรรมสำหรับถวายพระสงฆ์ในพิธีตามแต่ละศรัทธา ลำดับขั้นตอนพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มีดังนี้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)

- 1) ขั้นตอนที่ 1 คือ เมื่อจัดสถานที่หอประชุม และที่นั่งพระสงฆ์เรียบร้อยแล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์เข้าสู่บริเวณพิธี (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุระเตโช), 2550)
  - 2) ขั้นตอนที่ 2 คือ ผู้แทนเข้าไปนั่งคุกเข่าหน้าโต๊ะหมู่บูชา จุดธูปเทียนและวางดอกไม้บูชา ส่วนผู้เข้าร่วมพิธีนั่งคุกเข่าและประนมมือ สงบจิตใจระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย เมื่อผู้แทนนำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ให้ทุกคนว่าตามพร้อมกัน เมื่อจบแล้วให้กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
  - 3) ขั้นตอนที่ 3 คือ ผู้แทนนักเรียนถวายพานเครื่องสักการะ พร้อมกับรายชื่อนักเรียนที่เข้าร่วมพิธีทั้งหมดแต่พระสงฆ์ ส่วนผู้เข้าร่วมพิธีนั่งคุกเข่า ประนมมือแล้วกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์พร้อมกัน
  - 4) ขั้นตอนที่ 4 คือ กล่าวคำนมัสการพระพุทธเจ้า และคำขอแสดงตนเป็นพุทธมามกะพร้อมกัน
  - 5) ขั้นตอนที่ 5 คือ เมื่อกล่าวจบแล้ว พระสงฆ์ประนมมือรับสาธุ ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งพับเพียบประนมมือฟังโอวาทจากประธานสงฆ์ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุระเตโช), 2550)
  - 6) ขั้นตอนที่ 6 คือ เมื่อจบโอวาทแล้วให้ผู้เข้าร่วมพิธีรับสาธุ แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือผู้แทนนักเรียนนำกล่าวคำอาราธนาศีล 5 (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุระเตโช), 2550)
  - 7) ขั้นตอนที่ 7 คือ พระสงฆ์เป็นผู้บอกคำสมาทานศีล 5 ผู้เข้าร่วมพิธีว่าตามเป็นช่วง หลังจากนั้นพระสงฆ์จะกล่าวสรุปหลังจากการสมาทานศีล 5 เพียง 1 ครั้ง และผู้เข้าร่วมพิธีกล่าวตาม 3 ครั้งว่า อิมานิ ปัญฺจะ สิกขาปะทานิ สะมาทียามิ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุระเตโช), 2550)
  - 8) ขั้นตอนที่ 8 คือ พระสงฆ์บอกอานิสงส์ของศีล ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีไม่ต้องกล่าวตาม หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีหรือผู้แทนรับพุทธมามกะบัตร์ และถวายเครื่องไทยธรรมแต่พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะกรวดน้ำรับพร เสร็จแล้วคุกเข่ากราบพระสงฆ์ 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี
- ในประเด็นเรื่องวิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พบว่าวิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะนั้นส่วนมากจะเป็นการจัดพิธีที่โรงเรียนนั้น และได้นิมนต์พระสงฆ์ 5 รูป มาเพื่อเป็นประธานในพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ลำดับขั้นตอนอาจจะขอกกล่าวโดยย่อ คือให้นักเรียนกราบพระพร้อมกัน รับศีลจากพระสงฆ์ ประธานนักเรียนนำกล่าวคำถวายตัวเป็นพุทธมามกะ และกราบพระสามครั้งแบบเบญจางคประดิษฐ์ พระสงฆ์กล่าวสัมโมทนียกถา และพระสงฆ์ทั้งนั้นอนุโมทนาให้พร นักเรียนที่แสดงตนเป็นพุทธมามกะกรวดน้ำ รับพร เสร็จพิธี

บทสรุป

พุทธมามกะ หมายถึง ผู้นับถือพระรัตนตรัยด้วยใจจริง และต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้สักแต่ว่านับถือ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตนในฐานะเป็นชาวพุทธ และธรรมของพุทธมามกะมีอยู่ 5 ประการ คือ มีศรัทธา มีศีล ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกกรรมไม่เชื่อมงคล ไม่แสวงหาเขตบุญภายนอก พระพุทธศาสนา และสนับสนุนพระพุทธศาสนา รวมถึงการศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยอาการที่เคารพอย่างแท้จริง และการแสดงตนเป็นพุทธมามกะนั้น จะต้องประกาศเป็นคำพูดต่อหน้าพระสงฆ์ทั้ง 4

รูป เพื่อให้พระสงฆ์นั้นรับรู้ในการปฏิญาณตนต่อการนับถือพระพุทธศาสนาของบุคคลนั้น (รัตนะ ธรรมเมธา, 2559)

วิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะนั้นส่วนมาก จะเป็นการจัดพิธีที่โรงเรียนนั้นๆ และได้นิมนต์พระสงฆ์ 5 รูป มาเพื่อเป็นประธานในพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ลำดับขั้นตอนอาจจะขอกว่าโดยย่อ คือ ให้นักเรียนกราบพระพร้อมกัน รับศีลจากพระสงฆ์ ประธานนักเรียนนำกล่าวคำถวายตัวเป็นพุทธมามกะ และกราบพระสามครั้งแบบเบญจางคประดิษฐ์ พระสงฆ์กล่าวสัมโมทนาียกถา และพระสงฆ์ทั้งนั้นอนุโมทนาให้พร นักเรียนที่แสดงตนเป็นพุทธมามกะกรวดน้ำ รับพร เสร็จพิธี (รัตนะ ธรรมเมธา, 2559)

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการเป็นผู้ถึงซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐ และการกล่าวแสดงตนเช่นนี้ ย่อมจะมีบทสวดเพื่อเป็นการประกาศตนว่า ได้นับถือพระพุทธศาสนาแล้วในท่ามกลางพระสงฆ์ที่มาเป็นสักขีพยาน บทสวดที่นิยมสวดกัน มีดังนี้ เอเต (ชาย) เอตา (หญิง) มะยัง ภันเต สุจิระปรินิพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามะ ธรรมังคะ สังฆังญะ พุทธมามกาติ (ชาย) พุทธามิกาติ (หญิง) โน สังโฆ ธาเรตุ เมื่อทำพิธีเสร็จแล้วจะเป็นพุทธมามกะโดยสมบูรณ์ (อุดม จุมพลผลา, 2548)

พุทธมามกะที่ดีจะต้องประกอบด้วยธรรมทั้ง 5 ประการ คือ การมีศรัทธาต่อพระรัตนตรัย การมีศีลที่บริสุทธิ์ การไม่ถือมงคลตื่นข่าวทั้งข่าวร้ายและข่าวดี การเชื่อเรื่องกรรมและผลของการทำกรรม การไม่เชื่อมงคลต่างๆ และการไม่แสวงหาเขตบุญ ภายนอกกรอบของพระพุทธศาสนา รวมถึงการสนับสนุนพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ หากพุทธมามกะได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 5 ประการนี้แล้ว ย่อมได้ประโยชน์ 2 ประการ คือ ประการแรก ได้ประโยชน์แก่ตนเอง คือ ได้บุญได้บารมีอันจะส่งผลให้มีความสุขความเจริญ ทั้งในชาตินี้และในชาติเบื้องหน้า ประการสอง ได้ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา เพราะเป็นการสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง

พุทธมามกะในสมัยพุทธกาล เช่น พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเสนทิโกศล พระเจ้าอชาตศัตรู นางวิสาขา และอนาถปิณฑิกเศรษฐี เป็นต้น บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นบุคคลต้นแบบในทางพระพุทธศาสนา คือเป็นพุทธมามกะที่มีความเคารพศรัทธาต่อพระรัตนตรัยเป็นอย่างมาก สนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือและเอาใจใส่ในกิจการต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนา จนได้รับคำกล่าวยกย่องจากพระพุทธองค์ว่า เป็นอุบาสกและอุบาสิกาผู้เป็นเลิศในการถวายทาน และด้านอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และในช่วงหลังพุทธกาล เช่น พระเจ้าอโศกมหาราช ดร.เอ็มเบตการ์ และคุณยายจันทร์ ขนนกยูง เป็นต้น ท่านผู้เป็นพุทธมามกะเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มีความจงรักภักดีต่อพระรัตนตรัย ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจการงานพระพุทธศาสนา มาโดยตลอด จึงนับว่าท่านทั้งหลายนี้เป็นบุคคลที่มีคุณต่อพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย และอานิสงส์จากการเป็นพุทธมามกะนี้ เป็นอานิสงส์ที่ยิ่งใหญ่อันจะนับประมาณมิได้เลย เพราะพระพุทธรังศรีทางใจแล้ว บุคคลนั้นจะพบแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และจะสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงไปได้ กล่าวคือจะพ้นจากบ่วงแห่งมาร (อุดม จุมพลผลา, 2548)

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2552.พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก,
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2552.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พลัสลิเคชั่น,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2552.พุทธธรรมฉบับขยายความ. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก,
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. 2551.หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สยามการพิมพ์,
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2545.หลักธรรมของชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ไพลิน,
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). 2550.คำวัด. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์,
- พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). 2557.คู่มือพุทธบริษัทสี่. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,
- พระนพดล สิริวิงโส. 2557.แค่ได้คิดก็คิดได้. กรุงเทพมหานคร: ธรรมกาย,
- พระราชภาวนาวิสุทธิ (ไชยบูลย์ ธมฺมชโย). 2546.พุทธศาสนาและพระธรรมกาย. กรุงเทพมหานคร: ธรรมกาย,
- พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ). 2550.พระแท้ผู้สร้างสันติภาพโลก. กรุงเทพมหานคร: เมืองนนท์,
- รัตนะ ธรรมเมธา. 2559.ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ,
- อุดม จุมพลผลา. 2548.วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตคนไทย. กรุงเทพมหานคร: เพลินจิต,

ศึกษาการทำพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

A STUDY OF THE RITE IN THERAVADA BUDDHISM

พระแดนชัย สุริยวโธ (สุริยวงศ์), พระจาทรงค์ ชูศรี

Phra Danchai Suriyawungso (Suriyawong), Phra Chaturong Chusri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, PhraNakhonSiAyutthaya

Corresponding author, e-mail: danchaid072@gmail.com,

วันที่รับบทความ (Received) : 16 ตุลาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 12 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 12 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ด้วยการเสียสละทรัพย์เพื่อบูชาคุณ เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยแบ่งออกเป็นสองประเภท คือการช่วยเหลือสงเคราะห์ และการบูชาคุณ ประกอบด้วย ญาติพลี คือ การช่วยเหลือหมู่ญาติพี่น้อง ได้แก่ ญาติทางโลก และญาติทางธรรม อติถิพลี คือการต้อนรับแขก หรือ อากันตูกะที่มาเยี่ยมเยือน ด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปุพพเปตพลี คือการอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วด้วยการทำบุญให้ เรียกว่า ปัตติทานมัย คือบุญที่เกิดขึ้นจากการให้ทานแก่ผู้มีศีลบริสุทธิ ราชพลี คือการบริจาคทรัพย์เพื่อช่วยเหลือประเทศชาติ ด้วยการเสียภาษีอากรให้แก่หลวง เทวตพลี คือการอุทิศผลบุญให้แก่เทวดา เรียกว่า การบูชาเทวดา เมื่อเทวดาได้รับผลบุญที่อุทิศให้แล้ว ก็จะมาคุ้มครองเราให้มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนาเถรวาท, พิธีกรรม, คติความเชื่อ

Abstract

The rite in Theravada Buddhism means subsidizing to each other by donation money for paying respect, it is the doctrine related to the courtesy, dividing into two kinds, i.e., aiding and paying respect, they are: 1) Nāti-Pli-offering to kinsfolks, i.e. Dhamma kinsfolks and worldly ones, 2) Atithi-Pli-welcoming guests or visitors by building good relationship, 3) Puppapeta-Pli-dedicating merit to ancestors who deceased by making merit called ‘patti dānamaya,’ the merit arising from giving dana to the purified person, 4) Rāja-Pli-donation of money for helping the country by paying tax to the state, and 5)

Devatā-Pli-dedicating of merit to deities called ‘deva-puja,’ once deities obtained merit in which dedicated to them, they would protect us to be prosperous forever.

Keyword: Theravada Buddhism, sacrifice, beliefs.

บทนำ

การสร้างบารมีเพื่อมุ่งไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกำลังบุญบารมีที่มากเป็นพิเศษ และต้องปฏิบัติธรรมไปพร้อมกัน ทำกันไปเป็นทีม โดยไม่มีใครน้อยหน้า ไม่มีใครล้าหน้า แต่ว่าไปกันพร้อมหน้าเท่าเทียมกันทั้งหมด ทุกคนต้องสวมหัวใจของพระบรมโพธิสัตว์ มุ่งสร้างบารมีและการอุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่ของยอดนักสร้างบารมีอย่างเต็มที่ เพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ของตนเอง และเป็นแสงสว่างส่องประทีปแห่งธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปสู่ดวงใจของมวลมนุษยชาติ การฝึกฝนอบรมตนให้สมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน เพื่อเป็นต้นบุญต้นแบบให้กับชาวโลกนี้ เป็นสิ่งสำคัญของการดำรงตนเป็นผู้นำแห่งสันติภาพ โดยเฉพาะการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งเป็นนิมิตหมายว่าสันติสุขที่แท้จริงจะบังเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

การทำพลีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการกระทำที่เป็นไปเพื่ออุपाการะเกื้อกูลแก่ผู้อื่น เป็นการให้โดยเสียสละทรัพย์ การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ญาติ และมิตรสหาย บิดามารดา และครูบาอาจารย์ ในสมัยพุทธกาลการทำพลีกรรม ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และบุคคลอื่น เพราะบุคคลได้มีความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า การทำพลีกรรมจึงเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง ถือว่าเป็นกุศลกรรมที่มีอานิสงส์มากประการหนึ่ง ด้วยการใช้ทรัพย์ของตนเพื่อให้เป็นประโยชน์มากที่สุดต่อตนและประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประโยชน์ในโลกนี้และโลกหน้า การทำพลีกรรมจึงเป็นไปในทางกุศลกรรม ไม่ใช่อกุศลกรรม คำว่า การทำพลีกรรม ตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ หมายถึง การเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

โดยมีอยู่ 2 ประเภท คือการเสียสละเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ และการเสียสละเพื่อบูชาคุณคัมภีร์พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า อริยสาวกยอมเป็นผู้ทำพลี 5 อย่าง ประกอบด้วย ญาติพลี คือการสงเคราะห์ญาติ อดิธิพลี คือการต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี คือการทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี คือการช่วยเหลือทางราชการ เทวตพลี คือการทำบุญอุทิศให้แก่เทวดา ด้วยโภคทรัพย์ที่ได้มาจากความขยันได้มาโดยชอบธรรม เป็นการขอบแก่เหตุแล้ว เป็นการสมควรแล้ว และเป็นการใช้โภคทรัพย์ในทางที่ควรใช้ อาจจะกล่าวได้ว่า การทำพลีกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือเป็นการทำพลีกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม ให้ประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการอ่อนวอนขอพรจากเทพ ตลอดจนไม่มีการบูชาไฟเพื่อขอฝนนั่นเอง

ญาติพินัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ญาติพินัยในพระพุทธศาสนา คือการสงเคราะห์หมู่ญาติพี่น้อง หรือการยกย่องเชิดชูด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นหลักธรรมที่สำคัญอีกข้อหนึ่งในการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะมนุษย์มีการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ เป็นคณะเริ่มตั้งแต่ครอบครัว หมู่บ้านประเทศตลอดจนถึงเพื่อนร่วมโลก การทำพิธีกรรมเป็นคุณธรรมที่ต้องปฏิบัติต่อกันในสังคม การบูชาเป็นลักษณะของบัณฑิต การยอมรับนับถือคนดี คุณความดีของคนอื่น แล้วทำการทำพิธีกรรมบ่งบอกถึงความเป็นคนดี ทั้งผู้ทำพิธีกรรม และผู้รับการทำพิธีกรรม คุณสมบัติอันยิ่งใหญ่ก็จะเกิดขึ้น การทำพิธีกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากเป็นการแสดงถึงคุณความดี การรู้สึกถึงคุณค่าของคนที่มีคุณความดี สมควรแก่การทำพิธีกรรม จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติต่อกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

ความสำคัญของญาติพินัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวเอาไว้ว่า ญาติพินัย หมายถึง การช่วยเหลือเกื้อกูลหมู่ญาติพี่น้อง ให้ได้รับแต่ความสุขความสะดวกสบาย กล่าวคือการสงเคราะห์ญาติ ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในข้อมงคล ที่ 17 คือการสงเคราะห์ญาติพี่น้องของตนเอง ซึ่งมีการกล่าวอธิบายขยายความเอาไว้ว่า ต้นไม้ที่เกิดรวมกันเป็นป่าดง แต่ละต้นย่อมช่วยต้านลมพายุให้แก่กัน จึงยืนต้นอยู่ได้นาน ผิดจากต้นไม้ที่เกิดอยู่โดดเดี่ยว แม้จะเป็นไม้เจ้าป่าสูงใหญ่ก็ตาม เมื่อได้พายุตามลำพัง ย่อมหักโค่นลงโดยง่ายเช่นกัน คนที่มีญาติอยู่พร้อมหน้า ก็ย่อมมีผู้คอยช่วยเหลือต้านทานมรสุมชีวิตให้ผ่อนหนักเป็นเบา และเมื่อเราทำดีมีสุข มีทางเจริญก้าวหน้า ก็มีคนอื่นให้ความสนับสนุน อาจจะได้ว่า ญาติ คือใคร คำว่า ญาติ แปลว่า คนคุ้นเคย หรือคนใกล้ชิด หมายถึง บุคคลที่คุ้นเคย และวางใจกันได้ โดยมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

ญาติทางโลก ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 พวก คือญาติโดยสายโลหิต อาทิ เช่น ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง หลาน และเหลน แต่สำหรับพ่อแม่ ลูก ภรรยา และสามี ถือถือว่าเป็นคนใกล้ชิดเรามากที่สุด ซึ่งขอให้งดไว้ต่างหากเพราะเรามีหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้แตกต่างกันออกไป และญาติโดยความใกล้ชิดคุ้นเคย เช่น เป็นเพื่อนสนิทสนมกับเราโดยตรง หรือสนิทสนมกับญาติทางสายโลหิตของเรา ส่วนญาติทางธรรม หมายถึง ผู้เป็นญาติเพราะเหตุ 4 ประการ คือเป็นญาติเพราะบวชให้เป็นภิกษุ เป็นญาติเพราะบวชให้เป็นสามเณร เป็นญาติเพราะให้นิสสัย (พิธีกรรมของสงฆ์ที่พระอุปัชฌาย์ให้แก่ศิษย์) และเป็นญาติเพราะสอนธรรมะให้ นอกจากนี้ วิธีการร่อนหาญาติแท้ ๆ ของตนเอง กล่าวคือว่าคนรู้จักกันที่เรียกว่าญาตินั้น ไม่ใช่เพียงรู้จักตัว ไม่ใช่เพียงรู้จักว่าเวลานี้เขาจะช่วยอะไรเราบ้าง แต่จะต้องมีใจผูกพันกับผู้ที่ตนถือว่าเป็นญาติเสมอ แม้แยกย้ายกันไปก็อยากรู้ว่าผู้นั้นทุกข์หรือสุข หากเดือดร้อนก็พร้อมจะช่วยสงเคราะห์ อย่างนี้เรียกว่า ญาติ คือญาติที่แท้ต้องมีใจผูกพันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ถ้ารู้จักกันเพียงผิวเผินจากไปแล้วก็แล้วกันไป อย่างนี้ไม่นับเป็นญาติ ยิ่งถ้าคนรู้จักมักคุ้นกันนั้นดีกับเรา เฉพาะยามเราเจริญคำก็พี่สองคำก็น้อง แต่พอเราเพลียงพล้ำลง ชักหันมาเล่นแฉ่ อาจจะเลเอาเนื้อจะเถื่อเอาหนัง คนอย่างนี้ไม่ใช่ญาติแน่นอน วิธีพิจารณาว่าใครเป็นญาติดูได้ง่าย ๆ คือว่าใครก็

ตามที่เมื่อ รู้ว่าเราเจ็บป่วยก็มาเยี่ยมเยียน แม้ยามที่เราปราศจากลาภ ยศ ตำแหน่งหน้าที่การงานอันมีเกียรติ ก็ยังปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายต่อเรา หรือถ้าเราตายก็พร้อมจะไปเผาศพเรานั้นแหละ จึงนับว่าเป็นญาติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

อาจจะกล่าวได้ว่า ลักษณะญาติที่ควรสงเคราะห์ ได้แก่ เป็นคนที่พยายามช่วยเหลือตนเองก่อนแล้วอย่างเต็มที่ ไม่ใช่เอะอะมีอะไรก็วิ่งมาหาทำเฉยๆ คือการอมืองอเท้าไม่ยอมช่วยตนเอง และการรู้จักทำตัวให้น่าช่วย มีความประพฤติดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มีสัมมาคารวะ คือมีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ส่วนเวลาที่ควรสงเคราะห์ญาติ คือเมื่อยากจนหาที่พึ่งไม่ได้ เมื่อขาดทุนทรัพย์ค้าขาย เมื่อขาดยานพาหนะ เมื่อขาดอุปกรณ์ทำกิน เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อคราวมีธุระการงาน เมื่อคราวถูกใส่ความ มีคดี เรื่องการสงเคราะห์ญาติจะว่าง่ายก็เหมือนยาก ครั้นจะว่ายากก็เหมือนง่าย คนทิ้งญาติพี่น้องจนตัวเองเสียผู้เสียคนไปก็มี คนที่สังเคราะห์ญาติพี่น้องจนตัวเองแทบตายทั้งเป็นก็มี เรื่องนี้จึงต้องมีขอบเขต มีวิธีการที่เหมาะสม และไม่ใช่ว่าใครทำอะไรให้ญาติแล้วจะดีเสมอไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

วิธีสงเคราะห์ญาติทางโลก ความมุ่งหมายของการสงเคราะห์ญาตินั้น อยู่ที่การผูกสามัคคีรวมน้ำใจญาติให้เป็นปึกแผ่น โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน หมายถึง การเอื้อเพื่อแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ ให้ของฝากยามเยี่ยมเยียน ให้ของขวัญยามมงคล ให้ของกินของใช้ยามตรุษยามสารท ตลอดจน ให้ทุนรอนทำมาหากิน โดยควรจะต้องตั้งบกลางไว้สำหรับสงเคราะห์ญาติโดยเฉพาะ และเมื่อแบ่งปันให้ญาติไปแล้วก็ไม่คิดจะทวงคืน แต่ถ้าเขานำมาคืนเองก็ควรเก็บสำรองไว้ในบกลางนี้อีก สำหรับสงเคราะห์ญาติคนอื่น ๆ ที่เดือดร้อนต่อไป ปิยวาจา หมายถึง พูดจาต่อกันด้วยคำสุภาพอ่อนโยน เรียกสรรพนามตามศักดิ์ อาทิ เช่น เรียกลุง ป้า น้า และอา ซึ่งเป็นภาษาของคนรักใคร่เคารพนับถือกัน ถึงจะโกรธเคืองขัดใจ แต่ก็ไม่แย้ง ชักหักกระดูก หรือนินทาว่าร้ายกันนั่นเอง อตถจริยา หมายถึง ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ญาติ คือช่วยเหลือเมื่อมีธุระการงาน อาทิเช่น แต่งงาน บวชนาค เจ็บป่วย เป็นความ งานศพ และอื่น ๆ อย่างน้อยก็ให้กำลังใจ และสมานัตตตา หมายถึง วางตัวกับญาติให้เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่ง เหตุการณ์สิ่งแวดล้อม เคารพญาติผู้ใหญ่ เอ็นดูญาติผู้น้อย เสมอต้นเสมอปลาย ร่วมทุกข์ร่วมสุขไม่ทอดทิ้งกัน

วิธีสงเคราะห์ญาติทางธรรม คือการชักชวนญาติให้รู้จักประกอบการบุญการกุศล ชักนำให้ได้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ให้ตั้งอยู่ในศรัทธา สอนธรรมะให้ ชักนำให้บวช และการชักนำให้ปฏิบัติธรรม เป็นต้น อาจจะกล่าวได้ว่า ข้อเตือนใจในการสงเคราะห์ญาติเป็นความดี คือความเป็นมงคลแก่ผู้ทำ แต่ทั้งนี้ต้องทำตามวิธีทางที่ถูกต้อง คือต้องไม่เอาการช่วยเหลือญาติพี่น้อง มาทำให้เสียความเป็นธรรมในหน้าที่ของตน คือทางฝ่ายญาติพี่น้องซึ่งเป็นผู้ขอรับความช่วยเหลือ ยังต้องคิดให้มาก ถ้ารักกันจริงแล้ว ไม่สมควรที่จะไปขอร้องญาติพี่น้อง ที่มีอำนาจหน้าที่ให้เขาทำผิด ให้ช่วยเหลือเราในทางที่ไม่เป็นธรรม อย่าขอร้องหรือแม้แต่จะทำให้เขาต้องกังวลใจ ที่จะมาทำความผิดเพื่อผลประโยชน์ของเรา การขอร้องญาตินั้นไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม และไม่เสียมารยาทแต่อย่างใด ซึ่งข้อสำคัญอยู่ที่ว่า อย่าขอให้เขาทำผิดเพื่อเรากี่แล้วกันนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่ามงคลข้อที่ 11 ข้อที่ 12 และข้อที่ 13 เป็นการสงเคราะห์บิดามารดา บุตร และภรรยา แต่ว่าการสงเคราะห์ญาติแทนที่จะอยู่ต่อมาเป็นมงคลข้อที่ 14 กลับเป็นมงคลข้อที่ 17 โดย

ต้องฝึกทำงานเป็นในมงคลข้อที่ 14 คือการบำเพ็ญทานในมงคลข้อที่ 15 และประพฤตินิยมมีความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียงในมงคลข้อที่ 16 คือก่อนจึงจะสงเคราะห์ญาติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเล่นพรรคเล่นพวกให้เสียธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

อานิสงส์ของญาติพินิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

อานิสงส์ของญาติพินิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือผลจากการที่เราได้สงเคราะห์หมู่ญาติพี่น้องของตนเอง นับว่าเป็นเรื่องที่ดีและเป็นมงคลแก่ตัวเรามาก ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวเอาไว้ว่า ตระกูลใดที่หมู่ญาติได้ร่วมกันสร้างสรรค์จรโลงวงศ์วาน ให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา ก็จะเป็นที่เกรงขามแก่บุคคลทั้งหลาย แม้ผู้มั่งร่ำก็ไม่กล้ามาเบียดเบียน ประดุจความหนาที่บึงแห่งกอไผ่ที่มีหนามแวดล้อมอยู่รอบข้าง ย่อมไม่มีใครเข้าไปตัดได้ง่าย หรือเหมือนดังกอบัวที่เจริญงอกงามอยู่ในสระ ย่อมเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น ส่วนอานิสงส์ของการช่วยเหลือญาติ หรือการสงเคราะห์หมู่ญาติพี่น้องของตนเอง มีแสดงเอาไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า อานิสงส์การสงเคราะห์ญาติ ได้แก่ เป็นฐานป้องกันภัย ศัตรูหมู่พาลทำอันตรายได้ยาก เป็นฐานอำนาจให้ขยายกิจการงานได้ใหญ่โตขึ้น เป็นบุญกุศล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ทำให้สนิทสนมคุ้นเคยกัน ทำให้เกิดความสามัคคีกัน ทำให้เกิดความจงรักภักดีต่อกัน ทำให้ตระกูลใหญ่โตมั่นคง ทำให้มีญาติมากทุกภพทุกชาติ เป็นแบบอย่างที่ดีอนุชนคนรุ่นหลัง เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้น และเป็นเหตุให้เกิดสันติสุขไปทั่วโลก

อาจจะกล่าวได้ว่า ในมงคลข้อที่ 17 คือการสงเคราะห์ญาติ ซึ่งได้กล่าวเอาไว้เป็นภาคภาษาบาลีว่า ญาติจะส่งคะโห แปลว่า การสงเคราะห์ญาติ โดยมีบทกลอนบทหนึ่งที่ว่าถึงหลักการสงเคราะห์ญาติเอาไว้ว่า เมื่อยามญาติ อัดคัด เกินขัดข้อง ควรหาช่อง สงเคราะห์ ไม่เลาะหนีเขาซาบซึ่งถึงคุณ อบอุ่นดี หากถึงที่ เราจน ญาติสนใจ ดังนั้น ญาติพินิต คือการสงเคราะห์ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเหล่าญาติพี่น้องของเราทั้งหลายตามกาลเวลา ตามโอกาสที่มีความเหมาะสม โดยการที่เราเข้าไปช่วยเหลือเขาแล้ว เราก็ไม่มีความเดือดร้อนอีกด้วย นับว่าเป็นการสงเคราะห์ที่ดีงาม ตามหลักจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

อติถิพินิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

อติถิพินิตในพระพุทธศาสนา คือการรู้จักต้อนรับแขก กล่าวคือนับว่าเป็นหลักมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง โดยจะต้องฝึกตนเองให้เข้าสังคมได้อย่างเหมาะสมที่สุด คือว่าเมื่อแขกมาเยี่ยม ต้องทำให้แขกรู้สึกสบายใจ และอบอุ่นใจเหมือนอยู่ที่บ้าน ยามแขกกลับไปจะคิดถึงมิตรภาพอันดีงาม จึงจะกลายเป็นเกลียวสัมพันธ์ที่กระชับแน่นมั่นคงตลอดไปนั่นเอง ฉะนั้น เราจึงจะเป็นที่รักของเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งความเคารพในการต้อนรับปฏิสันถารนี้เอง จัดว่าเป็นหนึ่งในคารวะ 5 อย่าง ที่พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นเส้นทางสู่ความสุข และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตลอดไปนั่นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

ความสำคัญของอติถิพินิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความสำคัญของอติถิพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวเอาไว้ว่า อติถิพลี หมายถึง การต้อนรับแขก กล่าวคือการต้อนรับแขกนั้นถือว่าเป็นการต้อนรับแขกด้วยความดีงามนั่นเอง โดยมีหลักการต้อนรับแขก หรือหลักการปฏิสันถารแขกว่า ในขนบธรรมเนียมไทยนั้นถือว่า คือเมื่อมีผู้มาเยือนถึงบ้านเจ้าบ้านควรต้อนรับ อันเป็นการแสดงมารยาทอันดีงามของเจ้าบ้าน ซึ่งมารยาทเป็นคุณธรรมที่ดีที่ทุกคนควรปฏิบัติกันเอง หลักการต้อนรับแขกควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ ได้แก่ ถ้านัดหมายกับแขกคนใดไว้ ต้องจำวันนัดให้ได้ พอจวนเวลานัด ต้องเตรียมตัวให้พร้อม ไม่ใช่แขกมาแล้วรอเราแต่งตัว เมื่อแขกมาถึงบ้าน ควรเชื้อเชิญเข้าบ้านด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และให้ความเคารพตามควรจัดที่นั่งในที่อันควรจัดน้ำ และบุหรี่ยำรับรอง ถ้าแขกนั้นเป็นเพื่อนสนิท ต้องแนะนำให้รู้จักกับสามีหรือภรรยา หรือสมาชิกในครอบครัว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

แต่ถ้าไม่สนิทสนมและเป็นแขกมาธุระส่วนตัวก็ไม่จำเป็นต้องแนะนำ ขวนแขกคุยอย่าให้เหงา และแสดงความเห็นใจเมื่อแขกมาปรับทุกข์ด้วย ขณะสนทนาอยู่กับแขก ไม่ควรลุกเดินไปมาบ่อยหรือมองดูนาฬิกา ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ให้ความสนใจแก่แขก และเป็นทำนองไล่แขกทางอ้อม คนที่มีมารยาทดีไม่ควรทำอาการรำคาญ หรือง่วงนอน ถึงแม้ว่าจะเหนื่อยหรือง่วงก็ไม่ควรแสดง เจ้าบ้านไม่ควรตำหนิหรือตำใครต่อหน้าแขก ควรจะพูดหลังเมื่อแขกกลับแล้ว ถ้าห้องรับแขกมีวิทยุหรือโทรทัศน์ เวลาแขกกำลังสนทนาอยู่ไม่ควรให้ลูกหลานมาเปิดวิทยุฟัง หรือดูโทรทัศน์ที่ในห้องรับแขก ถ้าแขกมาขอความช่วยเหลือ ถ้าพอช่วยได้ก็ช่วยไปตามควร ถ้าช่วยไม่ได้ก็แสดงความเห็นใจ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เมื่อแขกกลับเจ้าบ้านควรลุกออกไปส่งถึงประตูบ้าน พร้อมกับกล่าวแสดงความขอบคุณที่กรุณามาเยี่ยม และกล่าวเชิญในโอกาสต่อไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

อานิสงส์ของอติถิพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

อานิสงส์ของอติถิพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวคือในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวเอาไว้ว่า พระรัตนตรัย คือพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ คือนั่นถือว่าเป็นรัตนอันประเสริฐเลิศกว่ารัตนใดในโลก เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นตัวตนที่แท้จริงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ได้เข้าถึงและเป็นหนึ่งอันเดียวกับพระรัตนตรัย ย่อมได้ชื่อว่าเข้าถึงความสุขที่สมบูรณ์และมีความปลอดภัยในชีวิต ความสุขและความบริสุทธิ์ทั้งมวล ล้วนรวมอยู่ในธรรมซึ่งเป็นพุทธรัตนะรวมอยู่ในธรรมรัตนะ ซึ่งเป็นดวงธรรมที่สุกใสวางซ้อนอยู่ในกลางพุทธรัตนะ และรวมอยู่ในธรรมที่ละเอียดซึ่งเป็นสังฆรัตนะ รัตนะทั้งสามนี้คือแก่นแท้ของชีวิต อันเป็นชีวิตในระดับลึกที่อยู่ภายในตัวของเรา ที่ทุกคนมีสิทธิ์จะเข้าถึงได้เมื่อฝึกใจให้หยุดนิ่ง ถ้าทำใจหยุดได้เมื่อไร ย่อมก็เข้าถึงได้เมื่อนั้น หากเข้าถึงแล้วชีวิตก็จะมีความสุขสมปรารถนา พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอภิธานียสูตรว่า “บุคคลผู้เคารพในพระบรมศาสดา เคารพในพระธรรม มีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระสงฆ์ เคารพในความไม่ประมาท เคารพในปฏิสันถาร ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อความเสื่อม ย่อมเป็นผู้อยู่ใกล้นิพพาน” ความเคารพเป็นคุณธรรมที่สำคัญ ของบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลาย เมื่อเราจะใช้ประโยชน์จากสิ่งใด เราจะต้องรู้ถึงคุณค่าของสิ่งนั้นก่อนฉนั้นใด บุคคลผู้ปรารถนาจะรับสิ่งที่ดีมีคุณค่า จากบุคคลอื่น จำเป็นต้องมีความเคารพต่อบุคคลนั้นฉนั้นนั้น ความเคารพคือความ

ตระหนักซาบซึ้ง รู้ถึงคุณความดีของบุคคลอื่น ยอมรับนับถือความดีของเขา แล้วแสดงความนับถือต่อผู้นั้น ด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตนทั้งต่อหน้าและลับหลัง ความเคารพเป็นทางมาแห่งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต สิ่งที่ควรเคารพอย่างสูงสุดคือพระรัตนตรัย ซึ่งจะส่งผลให้เราได้สมบัติอันยิ่งใหญ่ คือนิพพานสมบัติได้โดยง่าย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

บุพพเปตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

บุพพเปตพลีในทางพระพุทธศาสนา คือการทำบุญอุทิศกุศลให้กับผู้วายชนม์ เพราะในสังสารวัฏอันยาวไกลนี้ ผู้ที่ไม่เคยเกิดเป็นญาติกันนั้นไม่มี ญาติของเราที่ตายไปแล้ว ไม่รู้ว่าไปเกิดที่ไหนกันบ้าง เมื่อเราพอมีทรัพย์สมบัติ ต้องรู้จักนำออกมาทำบุญ เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้หมู่ญาติเหล่านั้น ตั้งแต่ทำบุญอุทิศให้บิดามารดา ปู่ ย่า ตา ทวด และบรรพบุรุษทั้งหลาย หากว่าญาติเหล่าใดที่ประมาทไม่ได้สั่งสมบุญไว้ต้องตกไปในอบายภูมิ ถ้าอยู่ในสถานะที่พอจะรับบุญได้ เขาจะได้พ้นจากอภายของความทุกข์ทรมานนั้น หรือที่มีความสุขอยู่แล้วก็จะได้รับความสุขยิ่งขึ้นไป และถึงแม้ยังตกอยู่ในนรก ไม่สามารถมารับส่วนบุญส่วนกุศลของเราได้ เมื่อพ้นภาวะของสัตว์นรกไปแล้ว ก็สามารถที่จะมารับบุญที่เราทำไว้ให้ได้นั่นเอง พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2556)

ความสำคัญของบุพพเปตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำว่า บุพพเปตพลี คือการอุทิศผลบุญให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยทั่วไปคำว่า พลี แปลว่า การบวงสรวง หรือการบูชา แต่ในทางพระพุทธศาสนาบุพพเปตพลี หมายถึง การสละโภคทรัพย์ที่หามาได้ เพื่อทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตาย ถือเป็นหนึ่งในการกระทำพลี ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทานเป็นแนวทางปฏิบัติแก่เหล่าพระสาวกทั้งหลาย โดยจะทรงเน้นให้ใช้สอยโภคทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อไม่ให้สิ้นเปลืองไปโดยใช่เหตุ ซึ่งอาจจะเป็นเหตุให้ได้รับความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าในปรโลกเบื้องหน้าตลอดไปนั่นเอง

คำว่า บุพพเปตพลี หมายถึง พิธีการทำบุญอุทิศกุศล ให้กับผู้วายชนม์เพราะในสังสารวัฏอันยาวไกลนี้ ผู้ที่ไม่เคยเกิดเป็นญาติกันนั้นไม่มี ญาติของเราที่ตายไปแล้ว ไม่รู้ว่าไปเกิดที่ไหนกันบ้าง เมื่อเราพอมีทรัพย์สมบัติ ต้องรู้จักนำออกมาทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศล ไปให้หมู่ญาติเหล่านั้น ตั้งแต่ทำบุญอุทิศให้บิดามารดา ปู่ ย่า ตา ทวด และบรรพบุรุษทั้งหลาย หากว่าญาติเหล่าใดที่ประมาทไม่ได้สั่งสมบุญไว้ ต้องตกไปในอบายภูมิ ถ้าอยู่ในสถานะที่พอจะรับบุญได้ เขาก็จะได้พ้นจากอภายของความทุกข์ทรมานนั้น หรือที่มีความสุขอยู่แล้วก็จะได้รับความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป และถึงแม้ยังตกอยู่ในนรกไม่สามารถมารับส่วนบุญส่วนกุศลของเราได้ เมื่อพ้นภาวะของสัตว์นรกไปแล้ว ก็จะสามารถที่จะมารับบุญที่เราทำไว้ให้ได้นั่นเอง พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2556)

อานิสงส์ของปุพพเปตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พิธีปุพพเปตพลีเป็นพิธีอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ที่ตนเองได้บำเพ็ญไปให้ญาติที่เสียชีวิตแล้ว เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูตเวทิตา ต่อญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว อีกทั้งยังเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอีกด้วย การทำบุญปุพพเปตพลี จึงเป็นหลักของพิธีกรรมที่ผูกติดกับการอุทิศส่วนกุศลแก่หมู่ญาติทั้งหลายของเรา ด้วยการทำบุญน้อมส่งไปให้หมู่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ท่านก็จะได้ชื่นใจไปหล่อเลี้ยงในโลกของท่าน หลักธรรมคำสอนนี้มีเพียงในพระพุทธศาสนาเถรวาทเท่านั้นเองนอกจากนี้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ยังได้กล่าวเอาไว้ดีกว่า คำว่า ปุพพเปตพลี คือการทำพิธีกรรม เพื่อเป็นการอุทิศให้แก่ท่านที่ล่วงลับไปก่อนแล้ว จัดว่าเป็นทานคือการให้อันหนึ่งของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

จัดว่าเป็นบุญกิริยาวัตถุ คือที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญประการหนึ่ง เรียกว่า ปัตติทานมัยบุญ คือบุญที่สำเร็จหรือเกิดขึ้นจากการให้ และผลแห่งความดีที่ท่านทำไว้พระพุทธศาสนา ได้แสดงถึงการอุทิศส่วนกุศล ให้คนที่ตายไปแล้วไว้มาก แห่งการเป็นการยอมรับถึงความมีอยู่ของผลที่บุคคลอุทิศไปให้ผู้ตาย เป็นแนวความคิดที่มีมาก่อนพุทธกาล เมื่อพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นนั่นเอง คำอุทิศบุญกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยมีบทสวดว่า อิหัง เม ญาติินัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาติะโย ซึ่งแปลว่า ขอผลบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า ขอให้ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าจงเป็นสุขเป็นสุขเถิด เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

ราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการบริจาคทรัพย์เงินทองเพื่อช่วยประเทศชาติบ้านเมืองเป็นหลัก อาทิ เช่น การเสียภาษีอากร และการส่งส่วย เป็นต้น อันเป็นการช่วยกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง เมื่อได้อาศัยร่มเงาของต้นไม้ใด จึงไม่ควรหักกิ่งของต้นไม้ นั้น เพราะว่าผู้ประทุษร้ายมิตรย่อมเป็นคนเลวทราม ในทำนองเดียวกันนั้น เราอาศัยแผ่นดินใด ต้องรู้จักคุณของแผ่นดินนั้น เมื่อประสบความสำเร็จในธุรกิจการงานแล้ว ต้องเสียสละช่วยเหลือชาติบ้านเมืองบ้างในยามที่เหมาะสม เพื่อให้ประเทศชาติบ้านเมืองได้ก้าวหน้า

ความสำคัญของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความสำคัญของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวคือ คำว่า ราชพลี คำนี้แปลกันหลายสำนวน อาทิ เช่น การบำรุงพระราชา การช่วยเหลือทางราชการ การและเสียภาษีให้รัฐ เป็นต้น ถ้าหากว่าจะแปลให้ได้ตรงตัว ตามสำนวนปัจจุบันที่สุดควรแปลว่า การกระทำให้มีกำลังโดยอาศัยอำนาจรัฐ คือการช่วยเหลือทางราชการอันจะทำให้เราเป็นที่รู้จัก และได้รับความเคารพเกรงใจจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และยังอาจได้รับประกาศเกียรติคุณ หรือเหรียญตราตามระเบียบราชการอีกด้วยการบำรุงพระราชาโดยตรง อาทิ เช่น การทูลเกล้าถวายสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความจงรักภักดีอย่างชัดเจน ในการช่วยเหลือ

ทางราชการ ก็จะได้รับยกย่องตามสมควรแก่กรณีส่วนการเสียภาษีให้รัฐโดยถูกต้องก็ไม่ต้องวิตกกังวลว่าจะมีเจ้าหน้าที่รัฐมาขู่กรรโชก ในเรื่องภาษีย้อนหลังนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ราชพลีโดยนัยใดก็ตาม จำเป็นที่จะต้องใช้โภคทรัพย์ หรือเงินเกือบทั้งนั้นนั่นเอง ดังนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสประโยชน์ ของการแสวงหาเงินก็เพื่อใช้เป็นราชพลีดังกล่าวมา และพิธีกรรมข้อสุดท้ายคือเทวดาพลี คือการทำบุญอุทิศให้เทพดา ในข้อนี้ก็เช่นเดียวกับพุทฺพเปตพลี การทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว คือเป็นสิ่งที่แสดงโดยข้อเท็จจริงไม่ได้ว่าจะทำให้เรามีกำลังเข้มแข็ง หรือมั่นคงในการดำเนินชีวิตอย่างไร แต่การบูชาบวงสรวงเทพดาก็มีอยู่ทุกมุมโลก ไม่ว่าจะเป็นชนชาติศาสนาใดต่างกันก็แต่เพียงรายละเอียดเท่านั้น ได้มีปรากฏอยู่ในมหาปรินิพพานสูตรตอนหนึ่งว่าสุณีธะ และวัสสการะซึ่งเป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่ แห่งแคว้นมคธ ได้รับพระราชโองการมาเพื่อมาสร้างเมือง คือค่ายทหารที่ปาฏลีคาม เพื่อป้องกันการรุกรานจากแคว้นของพวกวัชชี การตัดต้นไม้ปราบพื้นที่ เพื่อสร้างเมืองนั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อน และไม่พอใจแก่บรรดาเทพดาซึ่งสิงสถิตอยู่ในสถานที่นั้น ต่อมาเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเสด็จผ่านมาพอดี บรรดาอำมาตย์จึงนิมนต์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมภิกษุทั้งหลายฉันภัตตาหาร เพื่อเป็นการฉลองเมืองใหม่ หลังจากเสร็จภัตตกิจแล้ว พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสอนุโมทนา

อานิสงส์ของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

อานิสงส์ของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือชาติ อาทิจน เช่น การเสียภาษีอากร เป็นต้น เป็นการช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ และบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ผู้รู้ท่านได้กล่าวเอาไว้ว่า ในเมื่ออาศัยร่มเงาของต้นไม้ใด ไม่ควรหวั่นกิ่งของต้นไม้ นั้น เพราะว่าผู้ประทุษร้ายมิตรนั้น ถือว่าเป็นคนเลวทราม ในทำนองเดียวกัน เราอาศัยแผ่นดินใด เราจะต้องรู้จักคุณของแผ่นดินนั้น เมื่อใดประสบความสำเร็จในธุรกิจการงานแล้ว เราจะต้องเสียสละเพื่อช่วยเหลือชาติ บ้านเมืองของเราบ้างนั่นเอง อาจจะกล่าวได้ว่า อานิสงส์ของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นการให้ทานอีกอย่างหนึ่ง แต่ว่าเป็นการให้ทานกับคนระดับสูง คือการให้ทานแก่พระราชอา หรือการเสียภาษีอากรให้กับรัฐ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ), 2557)

การให้เงินเชื่อว่าคงมีคนไม่มากนักที่จะให้ได้ถูกต้อง การให้เกิดประโยชน์ ทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ และเป็นการให้แบบสัตบุรุษ คือคนดีทั้งหลายตามที่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ ถ้าไม่ได้ศึกษาเรียนรู้มาก่อนน้อยคนนัก ที่จะประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง แม้แต่ทรัพย์ที่เราขวนขวายแสวงหามา เราก็ยังไม่ทราบว่าจะใช้ทรัพย์นั้น ไปในทางใดจึงจะเกิดประโยชน์ ทั้งที่พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงแสดง เรื่องการใช้ทรัพย์เอาไว้ในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ในอาทิสสูตรกล่าวเอาไว้เกี่ยวกับเรื่องการใช้ทรัพย์ว่า ใช้ทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริตชอบธรรม บำรุงเลี้ยงตนเอง บิดา มารดา บุตร ภรรยาและบ่าวไพร่ให้มีความสุขไม่อดยาก ใช้ทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริตชอบธรรม เลี้ยงดูมิตรสหายให้อบอุ่นสำราญ ใช้ทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริตชอบธรรม ป้องกันอันตรายอันเกิดจากไฟ จากน้ำ พระราชา โจร หรือทายาทผู้ไม่เป็นที่รัก เพื่อให้ตนปลอดภัยจากอันตราย ใช้ทรัพย์ที่หามาได้โดยชอบธรรมทำพลี หรือการบำรุงในที่อยู่ 5 สถาน ได้แก่ ญาติพลี คือการบำรุงญาติ อติถิพลี คือต้อนรับแขก พุทฺพเปตพลี คือทำบุญอุทิศให้ผู้

ล่องลับไปแล้ว ราชพลี คือบำรุงราชการมีการเสียดาชื่อากร และเทวดาพลี คือทำบุญแล้วอุทิศให้แก่ เทวดา เพราะว่าเทวดาย่อมคุ้มครองรักษาผู้นั้น ด้วยคิดว่าคนเหล่านี้ แม้ไม่ได้เป็นญาติของเราเขาก็ยังมี น้ำใจ ให้ส่วนบุญแก่เรา เราจึงควรอนุเคราะห์เขาตามสมควร และใช้ทรัพย์ที่หามาได้โดยชอบธรรม บำเพ็ญทักษิณาทานที่มีผลเลิศ เกื้อกูลแก่สวรรค์มีวิบากเป็นสุขไว้ ในสมณะพราหมณ์ผู้เว้นจากความ ประมาทหมัวเมา ตั้งอยู่ในขันติโสรั้งจะเป็นผู้หมั่นฝึกฝนตน ให้สงบระงับจากกิเลส ในข้อนี้ตรัสสอนให้ใช้ ทรัพย์ที่หามาได้ ให้ทานแก่ผู้มีศีล ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบปฏิบัติเพื่อความหมดจดจากกิเลส ผู้เป็นทักษิ ณะยบุคคล เพราะว่าทานที่ให้แก่มุขีมีผลมาก ทำให้เกิดในสวรรค์ได้รับความสุขอันเป็นทิพย์ (พระ ธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ), 2557)

เทวดาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

เทวดาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการทำบุญอุทิศให้กับทวยเทพเทวดาทั้งหลาย ที่คอย ปกป้องรักษาตัวเราให้เรามีความสุขสบาย หรืออุทิศให้กับเทวดาประจำเมืองที่คอยดูแลรักษา ไม่ให้ภัยพิบัติ ต่าง ๆ เกิดขึ้นแล้วผลแห่งทักษิณาทานนั้นก็จะได้มากได้นั้น พระพุทธองค์ยังทรงสอนว่า จะต้องทำบุญกับ สมณพราหมณ์ผู้มีศีลบริสุทธิ์ ผู้เว้นจากความประมาทหมัวเมา มุ่งฝึกฝนตนจนสงบระงับดับกิเลสได้ หากทำ ได้เช่นนี้แม้ทรัพย์นั้นจะหมดไป แต่ก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ใหญ่ทั้งต่อตนเอง และต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย หากทำได้เช่นนี้ก็ย่อมได้ชื่อว่า ดำเนินชีวิตตามเส้นทางของพระอรียเจ้าทั้งหลายนั่นเอง (พระราชบัณฑิต (ชัยทวี คุตตจิตโต), 2514)

ความสำคัญของเทวดาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความสำคัญของเทวดาพลี ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวไว้ว่า เทวดาพลีเป็นคติความเชื่อ ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยเชื่อกันว่าเทวดาพลี คือการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล เพื่ออุทิศให้กับ เหล่าทวยเทพเทวดาทั้งหลาย ที่ท่านคอยปกป้องรักษาตัวของเรา หรือการอุทิศให้กับเทวดาประจำเมือง ที่ ท่านได้คอยดูแลรักษาเมือง เพื่อไม่ให้ภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งผลแห่งทักษิณาทานจะมากได้นั้น พระพุทธองค์ยัง ทรงสอนเอาไว้ว่า จะต้องทำบุญกับสมณะพราหมณ์ ผู้มีศีลบริสุทธิ์ ผู้เว้นจากความประมาทหมัวเมา ผู้มุ่ง ฝึกฝนตนจนสงบระงับดับกิเลสได้ หากทำได้เช่นนี้แม้ว่าทรัพย์นั้นจะหมดไป แต่ก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ ใหญ่ คือทั้งต่อตนเองและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ย่อมชื่อว่าดำเนินชีวิตตามเส้นทางของพระอรียเจ้าทั้งหลาย นั่นเอง กล่าวคือว่าในเมื่อพวกเรา ยังไม่ได้บรรลุธรรม จนถึงขั้นเป็นพระอรียเจ้าแต่เราก็ได้ชื่อว่า เป็น พุทธศาสนิกชนที่รักในการสั่งสมบุญบารมี (พระราชบัณฑิต (ชัยทวี คุตตจิตโต), 2514)

เพราะว่าเราเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมีเท่านั้น จึงควรนำหลักการอยู่ครองเรือนแบบพระอรียเจ้า ที่พระพุทธองค์ทรงมอบไว้ให้เป็นมรดกธรรมอันล้ำค่า เพื่อไปปฏิบัติกันให้ได้ให้รู้จักใช้ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ ไม่ว่าจะมีน้อย หรือมากก็ตาม ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือการนำออกทำทาน ตามหลักพลีกรรม 5 ประการ ที่จะได้เป็นต้นบุญ และต้นแบบของอนุชนรุ่นหลังสืบต่อไป โดยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง และให้จิตใจนั้น สะอาดบริสุทธิ์ ทำกันไปทุกวันอย่าได้ขาดเลยสักวันหนึ่ง และในสักวันหนึ่งเราอาจจะสมปรารถนาก็เป็นได้

โดยการที่เราได้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกภายในตัวของเราเองตลอดไปนั่นเอง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสเอาไว้ในพระสูตรต้นตปิฎก ที่ขนิณาย มหาวรรค ความว่า บุรุษชาติบัณฑิตย่อมสำเร็จการอยู่ในประเทศใดพึงเชียวท่านผู้มีศีล ผู้สัจรวมและประพฤดิพรหมจรรย์ ให้บริโภคในประเทศนั้น ควรอุทิสทักษินา เพื่อเทวดาผู้สถิตอยู่ในที่นั้น เทวดาเหล่านั้นอันบุรุษชาติบัณฑิตนับถือบูชาแล้ว ย่อมนับถือบูชาตอบ แต่นั้นย่อมอนุเคราะห์บุรุษชาติบัณฑิตนั้น ประหนึ่งมารดาอนุเคราะห์บุตร บุรุษผู้อันเทวดาอนุเคราะห์แล้ว ย่อมเห็นความเจริญทุกเมื่อ (พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2538)

อานิสงส์ของเทวดาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

อานิสงส์ของเทวดาพลีนั้น ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวเอาไว้ว่า นรชนเมื่อคำนึงถึงเหตุนี้ว่า เราได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เลี้ยงตน แล้วได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เลี้ยงคนที่ควรเลี้ยงแล้ว ได้ผ่านพ้นภัยที่เกิดขึ้นแล้ว ได้ให้ทักษิณาอันมีผลสูงเลิศแล้ว ได้ทำพลีกรรมทั้งห้าประการแล้ว และได้บำรุงท่านผู้มีศีล สัจรวมอินทรีย์ ประพฤดิพรหมจรรย์แล้ว บัณฑิตผู้อยู่ครองเรือน พึงปรารถนาโภคทรัพย์ เพื่อประโยชน์ใดประโยชน์นั้นเราก็ได้บรรลุแล้ว เราได้ทำสิ่งที่ไม่ต้องเดือดร้อนแล้ว ชื่อว่าเป็นผู้ดำรงอยู่ในธรรมของพระอริยะ บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้ เมื่อเขาละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมบันเทิงใจในสวรรค์ คัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้มีการกล่าวถึงอานิสงส์ของการทำเทวดาพลี คือการทำบุญอุทิสให้กับเทวดา โดยในพระสูตรได้แสดงเอาไว้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแก่สุนิระ และวัสสการะมหาอำมาตย์ ในภายหลังจากที่พระองค์ได้ฉันของเคี้ยว และของฉันอันประณีตที่ทั้งสองคนได้นำมาถวายด้วยมือของตน เมื่อพระบรมศาสดาทรงฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว จึงได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาความว่า “บุรุษชาติบัณฑิตย่อมสำเร็จการอยู่ในประเทศใด พึงเชียวท่านผู้มีศีลผู้สัจรวม และประพฤดิพรหมจรรย์ ให้บริโภคในประเทศนั้น ควรอุทิสทักษินาเพื่อเทวดาผู้สถิตอยู่ในที่นั้น เทวดาเหล่านั้นอันบุรุษชาติบัณฑิตนับถือบูชาแล้ว ย่อมนับถือบูชาตอบแต่นั้นย่อมอนุเคราะห์บุรุษชาติบัณฑิตนั้น ประหนึ่งมารดาอนุเคราะห์บุตร บุรุษผู้อันเทวดาอนุเคราะห์แล้ว ย่อมเห็นความเจริญทุกเมื่อ” (พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, 2537)

มนุษย์และเหล่าเทวดาทั้งหลายนั้น ต่างล้วนมีความเกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งสิ้น พระบรมศาสดาทรงสอนให้อยู่อย่างอนุเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าเราอนุเคราะห์เหล่าเทวดาด้วยการทำบุญกุศล แล้วอุทิสให้แก่เทวดาทั้งหลาย และเหล่าเทวดาทั้งหลายก็จะอนุเคราะห์เราตอบแทนเช่นกัน ด้วยการมาคุ้มครองรักษา ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ให้กับตัวของเรา โดยให้เรายู่อย่างมีความสุขสบายนั่นเอง ไม่ใช่การบูชาเพื่อเข้าข่ายเป็นมิฉชาติฐิ แต่ว่าเป็นการบูชาคุณเพื่อเข้าข่ายเป็นสัมมาธิฐิ เพราะว่าเป็นหนทางในเบื้องต้น ที่จะนำเราไปสู่สุคติโลกสวรรค์ได้นั่นเอง จากสาเหตุที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้เราได้ทราบว่ พระพุทธเจ้าทรงสอนวิธีการปฏิบัติกับเทวดาที่ถูกต้องอย่างไร และควรจะอนุเคราะห์ หรือควรจะสงเคราะห์เทวดาอย่างไร ให้ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงตรัสเอาไว้ว่า (พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, 2537)

“ภิกษุทั้งหลายสัมมาทิฐิที่ยังเป็นอสาสะเป็นส่วนแห่งบุญให้ผลแก่ชั้นนี้ คือการมีความเห็นที่ถูกต้องว่า ทานที่ให้แล้วมีผล ญัตติบูชาแล้วมีผล สังเวทย์ที่บวงสรวงแล้วมีผล ผลวิบากของกรรมที่ทำทำชั่วแล้วมีอยู่ โลกนี้มีอยู่ โลกหน้ามีอยู่ มารดามีคุณ บิดามีคุณ สัตว์ที่เป็นโอปปาติกะมีอยู่ และสมณพราหมณ์ทั้งหลายผู้ดำเนินชอบ ปฏิบัติชอบ ประกาศโลกนี้และโลกหน้าให้แจ่มแจ้ง เพราะรู้อย่างด้วยตนเองในโลกมีอยู่ นี้เป็นสัมมาทิฐิที่ยังเป็นสาสะอันเป็นส่วนแห่งบุญให้ผลแก่ชั้นนี้” เพราะฉะนั้น อานิสงส์ของเทวดาพลี จึงเป็นสิ่งที่เราชาวพุทธควรที่จะศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทำเทวดาพลีที่ถูกต้อง คือการทำบุญเพื่ออุทิศผลบุญกุศล ไปให้แก่เหล่าเทวดาทั้งหลาย เมื่อเทวดาทั้งหลายนั้นได้เสวยผลบุญ ที่เราได้ทำการอุทิศไปให้แล้ว ท่านก็จะมาคุ้มครองรักษาตัวเรา ให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะบังเกิดขึ้นกับตัวของเรา ซึ่งในคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาแล้วว่า ถ้าเราได้ทำบุญไปให้แก่เทวดา เทวดาท่านก็จะมารักษาคุ้มครองตัวเรา ให้มีแต่ความสะดวกสบายใจ และเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะปลอดภัยมีชัยตลอดกาล อันเนื่องด้วยอานิสงส์แห่งการอุทิศผลบุญให้กับเทวดา เรียกว่า เทวดาพลี ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทยังกล่าวเอาไว้ว่า เทวดาก็กับมนุษย์มีความสัมพันธ์กัน ดุจดิวา มารดา กับบุตร ท่านจึงสอนให้เราอนุเคราะห์เทวดา ด้วยการทำบุญอุทิศไปให้แก่เทวดา

บทสรุป

ญาติพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การสงเคราะห์ญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลญาติ และการให้ทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือญาติ ความสำคัญของญาติพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็นสองอย่าง คือญาติทางโลก และญาติทางธรรม ญาติทางโลก ได้แก่ ญาติทางสายโลหิต อาทิ เช่น ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง หลาน และเหลน เพราะถือว่าเป็นคนใกล้ชิดเรามากที่สุด ส่วนญาติทางธรรม ได้แก่ เป็นญาติเพราะบวชให้เป็นพระภิกษุ เป็นญาติเพราะบวชให้เป็นสามเณร เป็นญาติเพราะให้นิสสัย และเป็นญาติเพราะสอนธรรมะให้ อานิสงส์ของญาติพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ เป็นฐานป้องกันภัยศัตรูหมู่พาลทำอันตรายได้ยาก เป็นฐานอำนาจให้ขยายกิจการงานได้ใหญ่โตขึ้น เป็นบุญกุศล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ทำให้สนิทสนมคุ้นเคยกัน ทำให้เกิดความสามัคคีกัน ทำให้เกิดความจงรักภักดีต่อกัน ทำให้ตระกูลใหญ่โตมั่นคง ทำให้มีญาติมากทุกภพทุกชาติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่อนุชนคนรุ่นหลัง เป็นการสร้างสิ่งแวดลอมที่ดีให้เกิดขึ้น และเป็นเหตุให้เกิดสันติสุขไปทั่วโลก

อติถีพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การต้อนรับแขก การสงเคราะห์แขก การรับรองแขกหรือของที่เสียสละรับรองแขก และการใช้ทรัพย์สินสำหรับต้อนรับแขก ความสำคัญของอติถีพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็นสองอย่าง ได้แก่ อามิสบูชาปฏิสันถาร และธัมมบูชาปฏิสันถาร อามิสบูชาปฏิสันถาร คือการปฏิสันถารด้วยอามิส อาทิ เช่น การต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยข้าวปลาอาหาร และน้ำดื่ม การให้ที่พักพิงอาศัย และการให้ที่อยู่อาศัย ถือว่าเป็นธรรมเนียมอีกประการหนึ่ง ที่ได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติกันในกลุ่มคนไทย ส่วนธัมมบูชาปฏิสันถาร คือการปฏิสันถารโดยธรรม อาทิ เช่น การกล่าวธรรมะให้ฟัง การบรรยายธรรมะให้แขกผู้มาเยือนฟัง และการสั่งสอนธรรมะให้ผู้มาเยือนฟัง ตลอดจนการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือการต้อนรับโดยสมควรแก่ฐานะของแขกผู้มาเยือนว่า ใครควรจะถูกขึ้น

ยื่นรับ ใครควรจะให้ ใครควรจะไปต้อนรับ อานิสงส์ของอติถีพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า บุคคลผู้เคารพในพระบรมศาสดา เคารพในพระธรรม มีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระสงฆ์ เคารพในความไม่ประมาท เคารพในปฏิสังขาร ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อความเสื่อม และย่อมเป็นผู้อยู่ใกล้พระนิพพาน (พระอรียานวัตร เขมจารีเถระ, 2537)

บุพเพตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การทำบุญอุทิศให้กับผู้ตาย หรือการทำบุญให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ผูกติด กับการอุทิศส่วนกุศลแก่หมู่ญาติ ความสำคัญของบุพเพตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการให้ทานอีกอย่างหนึ่ง ของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ และจัดว่าเป็น บุญกิริยาวัตถุ คือที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ เรียกว่า ปัตติทานมัยบุญ ถือว่าเป็นบุญที่สำเร็จ หรือเกิดขึ้นจากการให้ผลแห่งความดี ที่ตนทำไว้พระพุทธศาสนา อันแสดงถึงการอุทิศส่วนกุศลให้กับคนที่ตายไปแล้ว นับว่าเป็นการยอมรับถึงความมีอยู่ของผลบุญ ที่บุคคลนั้นได้อุทิศไปให้ผู้ตาย ส่วนอานิสงส์ของบุพเพตพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ในคัมภีร์พระไตรปิฎกได้แสดงเอาไว้ว่า การทำบุพเพตพลีย่อมบำรุงความรัก และความนับถือในบรรพบุรุษของตนเอง ทำให้เจริญกุศลส่วนกตัญญูกตเวทิตา อันเป็นทางมาแห่งความรุ่งเรืองของวงศ์สกุล และยังทำให้มีความเจริญรุ่งเรือง งอกงามไปพลุลยในชีวิตตลอดไป (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2547)

ราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การบำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร การถวายเป็นหลวง การบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือประเทศชาติ การเสียสละร่างกายเพื่อชาติบ้านเมือง และการทำคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ความสำคัญของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการช่วยทางรัฐ การช่วยทางหลวง ด้วยการเสียภาษีอากร และการบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือประเทศชาติ นับว่าเป็นการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม เพื่อช่วยกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง ให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป คัมภีร์พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า เมื่ออาศัยร่มเงาของต้นไม้ใด ไม่ควรหักรานกิ่งของต้นไม้ นั้น ผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวทราม ทำนองเดียวกัน เราอาศัยแผ่นดินใด ต้องรู้จักคุณของแผ่นดินนั้น ส่วนอานิสงส์ของราชพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ ทำให้เป็นที่รักของพระราชา ทำให้เป็นที่รักของประชาชน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป ทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากผู้ดีมีการศึกษา และทำให้เป็นที่ยำเกรงของเจ้านายทุกระดับชั้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

เทวตาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การทำบุญอุทิศให้กับเทวดา หรือของถวายให้แก่เทวดา ด้วยการแผ่ส่วนบุญอุทิศให้แก่เทวดาทั้งหลาย เรียกว่า บูชาเทวดา ความสำคัญของเทวตาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือการทำบุญอุทิศให้กับทวยเทพทั้งหลาย ที่คอยปกป้องรักษาตัวเรา การอุทิศบุญให้กับเทวดาประจำเมือง ที่คอยดูแลรักษาเมือง เพื่อไม่ให้ภัยพิบัติต่าง ๆ ผลแห่งทักษิณาทานที่จะมากได้นั้น พระพุทธองค์ทรงสอนว่า ต้องทำบุญกับสมณพราหมณ์ ผู้มีศีลบริสุทธิ์เว้นจากความประมาท มุ่งฝึกฝนตนจนสงบระงับดับกิเลส หากทำได้เช่นนั้นแม้ว่าทรัพย์จะหมดไป แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ ส่วนอานิสงส์ของเทวตาพลีในพระพุทธศาสนาเถรวาท ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า เทวตาพลีเป็นการทำบุญอุทิศให้เทวดา เทวดาย่อมคุ้มครองรักษาผู้นั้น ด้วยคิดว่าคนเหล่านี้ แม้ไม่ได้เป็นญาติของเรา แต่ยังมีน้ำใจให้ส่วนบุญแก่เรา เราควรอนุเคราะห์เขาตามสมควร คติทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเชื่อว่า

ขณะที่เราทำบุญแล้วกรวดน้ำ แผลส่วนบุญกุศลไปให้เทวดา พวกเทวดาที่ได้รับการบูชา ก็จะกลับมามี
กัลยาณจิตคิดป้องกันรักษา ช่วยให้เราแคล้วคลาดปลอดภัย และอยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป (พระพรหมคุณา
ภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553)

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก,

_____. (2548). หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก,

_____. (2556). คู่มือชีวิต. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม,

_____. (2545). แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: สื่อตะวัน,

_____. (2559). หลักแม่บทของการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: กัลยาณธรรม,

_____. (2544). เรื่องเหนือสามัญวิสัย. กรุงเทพฯ: ธรรมดา,

_____. (2553). หลักชาวพุทธ. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก,

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2556). พระธรรมเทศนา 57 กัณฑ์. กรุงเทพฯ: สามลดา,

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง

_____. (2554). ชาดกในธรรมบท. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง,

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2547). พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา,

_____. (2547). จาริกบุญ จาริกธรรม. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย,

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปญฺโญ). (2550). ธรรมะกับการเมือง. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น,

_____. (2555). ภาษาคน ภาษาธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมะอินเทรนด์,

_____. (2557). คู่มือมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา,

_____. (2560). มงคลชีวิต. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา,

พระราชบัณฑิต (ชัยทวี คุตตจิตฺโต). (2514). มงคลเทศนาทางก้าวหน้าของชีวิต. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การ
พิมพ์,

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2538). กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา,

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ. (2537). คติความเชื่อของชาวอีสาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ. (2547). หนังสือมงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์,

การศึกษาพิธีไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาท

A STUDY OF TEACHER CEREMONY IN THERAVADA BUDDHISM

พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)

Phra Danchai Suriyawungso (Suriyawong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, PhraNakhonSiAyutthaya

Corresponding author, e-mail: danchaid072@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 16 ตุลาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 14 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 16 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีการไหว้ครูเป็นพิธีกรรมที่เป็นประเพณีของไทย ที่นิยมปฏิบัติมาแต่สมัยโบราณ แสดงถึงความระลึกถึงบุญคุณของครู การไหว้ครูเป็นการแสดงตนว่า ขอเป็นศิษย์ของท่านโดยตรง อันเป็นการกล่าวระลึกถึงบุญคุณครู และขอความเป็นมงคลจากครูบาอาจารย์ โดยมักจัดพิธีไหว้ครูขึ้นในวันพฤหัสบดีในเดือนมิถุนายน พิธีไหว้ครูจะใช้ดอกไม้หลัก 3 อย่าง ในการทำพานครูเพื่อระลึกถึงคุณครู ได้แก่ หญ้าแพรก คือเรียนได้เร็วเหมือนหญ้าแพรก ดอกเข็ม คือมีสติปัญญาเฉียบแหลม ดอกมะเขือ คือนักเรียนต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ข้าวตอก คือสัญลักษณ์ของความมีระเบียบ วันไหว้ครูเป็นวันที่มีการจัดพิธีไหว้ครูผู้ร่วมงาน คือครูบาอาจารย์ที่สอนนักเรียน ในปัจจุบันมาร่วมไหว้ครูเพื่อรำลึกถึงบูรพาจารย์ผู้ประสพทาวิชาการให้ และพิธีไหว้ครูคือการที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูบาอาจารย์ว่า ท่านเป็นผู้เฝ้ายอมพร้อมด้วยคุณธรรม ศิษย์ในฐานะผู้สืบทอดมรดกจึงพร้อมใจกันปวารณาตัวรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้บรรลุปลายทางแห่งการศึกษา การไหว้ครูเป็นธรรมเนียมอันดีงาม ที่มีส่วนโน้มน้าวจิตใจคนให้รักษาคุณความดี ช่วยธำรงรักษาวิทยาการให้สืบเนื่องต่อไป การที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูตั้งแต่เบื้องต้น จึงมีส่วนทำให้ครูเกิดความรักความเมตตาต่อศิษย์ อยากมอบวิชาความรู้ให้อย่างเต็มที่ ศิษย์จึงมีความรู้สึกรักผูกพันใกล้ชิด เกิดมั่นใจว่าตนจะมีผู้คุ้มครอง สั่งสอนให้ไปสู่หนทางแห่งความดีงาม และความเจริญก้าวหน้าสืบไป

คำสำคัญ: ไหว้ครู, พระพุทธศาสนา, พิธีกรรม

Abstract

This study aims to examine The Wai Khru ceremony is a traditional Thai ritual that has been practiced since ancient times. It shows gratitude for the kindness of teachers. Wai Khru is a way of expressing oneself to be their direct student. It is a way of

expressing gratitude to teachers and requesting blessings from them. The Wai Khru ceremony is usually held on a Thursday in June. The Wai Khru ceremony uses three main flowers in the teacher tray to commemorate teachers: 'Praek grass', which means learning as quickly as 'Praek grass'; 'Khem' flower, which means sharp intelligence; 'Eggplant flower', which means students must be humble; and 'Popped rice', which symbolizes discipline. On Wai Khru Day, the ceremony is held. Participants are the teachers who teach the students. Today, we come together to pay homage to our ancestors who imparted knowledge. The Wai Khru ceremony is when students show respect and acknowledge their teachers as virtuous. As inheritors of the legacy, students willingly pledge to receive the transfer of knowledge with diligence and perseverance to achieve the goal of education. Wai Khru is a beautiful tradition that influences people's minds to uphold virtue and help preserve knowledge for the future. Students show their respect. Respecting teachers from the beginning has a part in making teachers love and be kind to their students, wanting to impart knowledge to the fullest extent possible. Students therefore feel a close bond, confident that they will have someone to protect them and teach them the path to goodness and continued progress.

Keyword: Teacher worship, Buddhism, ritual.

บทนำ

พิธีไหว้ครูเป็นพิธีกรรมที่เป็นประเพณีของไทย นิยมปฏิบัติมาแต่สมัยโบราณ แสดงถึงความระลึกถึงบุญคุณของครู การไหว้ครูเป็นการแสดงตนว่าขอเป็นศิษย์ของท่านโดยตรง การไหว้ครูมีใช้ในหลายกิจกรรม เช่น การไหว้ครูในโรงเรียน พิธีกรรมของโรงเรียนในวันครู การไหว้ครูมวย เป็นการไหว้ครูด้วยลีลาของศิลปะมวยไทย เช่นเดียวกับกระบี่กระบอง การไหว้ครูก่อนการแสดงศิลปะดนตรี เช่น หนังตะลุง และการไหว้ครูในงานประพันธ์ เรียกว่า บทไหว้ครู หรืออาเศียรวาท อันเป็นการกล่าวระลึกถึงบุญคุณครู และขอความเป็นมงคล โดยปกติสถานศึกษามักจัดพิธีไหว้ครู ขึ้นในวันพฤหัสบดีวันใดวันหนึ่งในราวเดือนพฤษภาคม หรือเดือนมิถุนายนของทุกปี ส่วนดอกไม้ที่ใช้ในการไหว้ครู คือในพิธีไหว้ครูนับตั้งแต่สมัยก่อน มักจะใช้ดอกไม้หลัก 3 อย่าง ในการทำพานซึ่งดอกไม้ความหมายในการระลึกคุณครู ได้แก่ 1) หญ้าแพรก หมายถึง การเรียนได้เร็วเหมือนหญ้าแพรก ที่โตได้เร็วและทนต่อสภาพดินฟ้า อากาศ ทนต่อการเหยียบย่ำ ซึ่งเปรียบเสมือนคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ 2) ดอกเข็ม หมายถึง การมีสติปัญญาเฉียบแหลม เหมือนชื่อของดอกเข็ม ซึ่งเป็นปริศนาธรรมว่า ครูต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความคิดให้นักเรียนนักศึกษาเป็นคนฉลาด และรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ 3) ดอกมะเขือ หมายถึง การเปรียบเทียบว่ามะเขื่อนั้น จะว่าดอกกลงเสมอเมื่อจะออกลูก แสดงถึง นักเรียนที่จะเรียนให้ได้ผลดีนั้นต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนสุภาพเรียบร้อย เหมือนมะเขือที่โน้มลง และ 4) ข้าวตอก หมายถึง เนื่องจากข้าวตอกเกิด

จาก ข้าวเปลือกที่คว่ำด้วยไฟอ่อน ๆ ให้อุ่นเสมอกันจนถึงจุดหนึ่งที่เนื้อข้างในขยายออก จนดันเปลือกให้แยกออกจากกัน ได้ข้าวสีขาวที่ขยายเม็ดดอกบาน ซึ่งสามารถนำไปประกอบพิธีกรรม หรือทำขนมต่าง ๆ ได้ข้าวตอกจึงเป็นสัญลักษณ์ของความมีระเบียบวินัย หากใครสามารถทำตามกฎระเบียบ เอาชนะความซุกซน และความเกียจคร้านของตัวเองได้ ก็จะเหมือนข้าวตอก สีขาวที่ถูกคว่ำออกจากข้าวเปลือก (กองการสังคีต กรมศิลปากร, 2502)

องค์ประกอบของพิธีไหว้ครู

ส่วนสถานที่ไหว้ครูนั้นจะต้องประกอบด้วย มีดังนี้ (กองการสังคีต กรมศิลปากร, 2502) โຕะ หมูบูชา คือการตั้งไว้ที่สูงบนเวทีชิดด้านหลัง ข้างหน้ามีกระถางดอกไม้และรูปเทียน และโຕะเพื่อวางพานดอกไม้ และรูปเทียนที่นำมาบูชา 2) หนังสือ คือเพื่อให้ประธานเจิม โดยเอาหนังสือวางไว้บนพาน บนโຕะ เล็กหน้าบูชานี้ และ 3) ที่นั่งประธานและคณาจารย์ คือควรจัดไว้ข้างที่บูชา นอกจากนี้ ยังจะต้องประกอบพิธีการไหว้ครูตามพิธีการไหว้ครู มีดังนี้ กล่าวคือเมื่อประธานมาถึงให้กราบทำความเคารพ จนกว่าคุณครูทุกท่านจะผ่านไปหมดทุกคน ต่อมาให้ประธานจุดรูปเทียนเพื่อนมัสการพระพุทธรูปที่แท่น หมูบูชา ต่อจากนั้นให้เริ่มพิธีโดยการสวดมนต์ ตามด้วยเจิมหนังสือเพื่อความเป็นสิริมงคล หลังจากนั้น กล่าวคาถาไหว้ครู และวรรคแรกของคำไหว้ครู ซึ่งเมื่อกล่าวคำไหว้ครูเสร็จแล้ว ก็ให้ว่าคาถาไหว้ครู ตอนท้าย ตัวแทนกล่าวคำปฏิญาณตน และให้ตัวแทนของแต่ละห้องนำพานไปให้ครูแต่ละท่านนั่นเอง สำหรับในวันครูนั้น มักจะเป็นวันที่ 16 มกราคมของทุกปีเป็นวันที่มีการจัดพิธีไหว้ครูอีกอย่างหนึ่ง ผู้ร่วมงานคือบรรดาครูบาอาจารย์ ที่สอนนักเรียนนักศึกษาในปัจจุบัน มาร่วมไหว้ครูเพื่อรำลึกถึงบูรพาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ และมีการทอบทไหว้ครูเป็นภาษาบาลี นอกจากนี้ อาจจะมีครูอาวุโสเป็นนั่งประธานในงานอีกด้วย (ไพฑูริย์ เข้มแข็ง, 2560)

ในหนังสือวัฒนธรรมไทยและพิธีการไหว้ครู ได้มีการอธิบายถึงเรื่องราว และประวัติวันไหว้ครู เอาไว้ว่า คำว่า ครู มีความหมายว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ มาจากคำว่า ครู อ่านว่า คระ แปลว่า หนัก หมายถึง ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน อาจกล่าวได้ว่า ครูนั้นนับเป็นภาระหน้าที่อันหนักหนาสาหัส ที่ไม่น้อยกว่าใครคนหนึ่ง ซึ่งจะเติบโตมีวิชาความรู้ และเป็นคนดีของสังคม จึงจะต้องทุ่มเทแรงกาย และแรงใจไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเลย ในชีวิตของคน ๆ หนึ่ง นอกเหนือไปจากพ่อแม่ ซึ่งเปรียบเสมือนครูคนแรกของเราแล้ว การที่เด็กจะดำรงชีพต่อไปได้ในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อปูพื้นฐานไปสู่หนทางทำมาหากินใน ภายภาคหน้าด้วย ฉะนั้น คำว่า ครู จึงเป็นบุคคลสำคัญเป็นที่สอง รองไปจากบิดามารดาที่เราทุกคน ควร จะได้แสดงความกตัญญูทดแทนตอบแทน เพราะหากโลกนี้ไม่มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูแล้ว สรรพวิชาต่าง ๆ ก็ อาจจะคงสูญหายไปจากพิภพ แม้แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ก็ทรงเป็น ครูของโลก พระองค์หนึ่ง ด้วยเหตุนี้เองการบูชาครู หรือการไหว้ครูจึงกลายมาเป็นประเพณีสำคัญที่มีมาแต่โบราณ ถือ ว่าเป็นพิธีกรรมที่แสดงความเคารพ และระลึกถึงพระคุณของบูรพาจารย์ ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์วิชา

ความรู้ให้ ทำให้เราสามารถนำไปประกอบวิชาชีพ สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเอง และครอบครัวได้ ในอนาคต (ไพฑูรย์ เข้มแข็ง, 2560)

ความสำคัญของพิธีไหว้ครู

ความสำคัญของพิธีไหว้ครู กล่าวคือการศึกษาที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูบาอาจารย์ อย่างจริงใจ ว่าท่านเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมความรู้ ศิษย์ในฐานะผู้สืบทอดมรดกทางวิชาการ จึงพร้อมใจกันปวารณาตัว รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้บรรลุปลายทางแห่ง การศึกษา ตามที่ตั้งใจเอาไว้ ซึ่งการไหว้ครูนี้ นอกจากจะเป็นธรรมเนียมอันดีงามที่มีส่วนโน้มน้าวจิตใจคน ให้รักษาคุณความดี และช่วยธำรงรักษาวิทยาการ ให้สืบเนื่องต่อไปแล้ว การที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูตั้งแต่เบื้องต้น ก็มีผลทำให้ครูเกิดความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ อยากมอบวิชาความรู้ ให้อย่างเต็มที่ และศิษย์เองก็จะมีความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด เกิดมั่นใจว่าตนจะมีผู้คุ้มครองดูแล สั่งสอนให้ ไปสู่หนทางแห่งความดีงาม (ไพฑูรย์ เข้มแข็ง, 2560)

อาจจะกล่าวได้ว่า ครูมีหน้าที่ต่อศิษย์ ที่ปรากฏอยู่ในหลักธรรม มีอยู่ 5 ประการ มีดังนี้ 1) แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี 2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง 3) สอนศิลปะวิทยาให้สิ้นเชิง 4) ส่งเสริมยกย่อง ความดีงามความสามารถให้ปรากฏขึ้น และ 5) สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือการสอนฝึกให้สามารถใช้ วิชาเลี้ยงชีพ และรู้จักดำรงรักษาตน ในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี นอกจากนี้ ศิษย์ยังมีหน้าที่อัน จะต้องปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ มีอยู่ 5 ประการ มีดังนี้ 1) ลูกต้อนรับแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ 2) เข้าไปหาครูบาอาจารย์ 3) ใฝ่ใจเรียนหรือการตั้งใจเรียนศิลปะวิทยา 4) ประณิบัติรับใช้ครูบาอาจารย์ ด้วยหัวใจจริง และ 5) เรียนศิลปะวิทยาโดยเคารพ ต่อมาเป็นคาถาไหว้ครูบาอาจารย์บทสวด มีดังนี้ หัวหน้านำสวดว่า ปาเจราจริยาโหนติ คุณุตตรานุสาสกา

จากนั้นจึงรับพร้อมกันว่า ข้าขอประณตน์น้อมสักการบูชาคุณอาจารย์ ผู้กอปรประโยชน์ศึกษา ทั้งท่านผู้ประสพวิชาขอบรมจริยา แก่ข้าในกาลปัจจุบัน ข้าขอเคารพอภิวันท์ ระลึกคุณอนันต์ด้วยใจนิยม บูชา ขอเดชกตเวทิตาอีกวิริยะ พาปัญญาให้เกิดแตกฉาน ศึกษาสำเร็จทุกประการ อายุยืนนาน อยู่ใน ศิลธรรมอันดี ให้ได้เป็นเกียรติเป็นศรี ประโยชน์ทวีแก่ชาติ และประเทศไทย เทอญ ต่อไปหัวหน้าพานำ สวดเป็นภาษาบาลีว่า ปัญญาวุฒิกะเร เต เต ทินโนวาเท นะมามิหัง สาธุ 3 ครั้ง ต่อมาเมื่อเสร็จพิธีไหว้ครู แล้ว มักจะปิดท้ายด้วยการร้องเพลงพระคุณที่สาม ซึ่งเพลงนี้นั้นแต่งโดยคุณครูสุเทพ โชคสกุล อดีตศิลปิน ดีเด่นแห่งชาติ ท่านได้ประพันธ์เอาไว้เป็นบทเพลง กล่าวคือโดยเนื้อเพลงพระคุณที่สามนั้น เป็นการ กล่าวถึงพระคุณของครูผู้สั่งสอน และถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์ เป็นบุคคลที่มีพระคุณที่รองจากพ่อแม่ นั่นเอง (รินฤทัย สัจจพันธ์, 2562)

เพลงพระคุณที่สาม

เนื้อหาของเพลงพระคุณที่สาม มีดังนี้ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประทานความรู้มาให้ อบรมจิตใจให้ รู้ผิดชอบชั่วดี ก่อนจะนอนสวดมนต์อ่อนนอนทุกที ขอกุศลบุญบารมีส่งเสริมครูนี้ให้ร่มเย็น ครูมีบุญคุณ

จะต้องเทิดทูนเอาไว้เหนือเกล้าท่านสั่งสอนเราอบรมให้เราไม่เว้น ท่านอุทิศไม่คิดถึงความยากเย็น สอนให้รู้จัดเจนเฝ้าแนะเฝ้าเน้นมิได้อำพราง พระคุณที่สามงดงามแจ่มใส แต่ว่าใครหนอใครเปรียบเปรยครุไว้ว่าเป็นเรือจ้าง ถ้าหากจะคิดยั้งคิดยั้งเห็นว่ามีผิดทาง มีใครไหนบ้างแนะนำแนวทางอย่างครุ บุญเคยทำมาตั้งแต่ปางใดเรายกให้ท่านตั้งใจกราบกรานเคารพคุณท่านกตัญญู โโรคและภัยอย่ามาแผ้วพานคุณครุ ขอคุณผลบุญคุ้มให้ครุเป็นสุขชั่ววันรันดร ให้ครุเป็นสุขชั่ววันรันดร (รินฤทัย สัจจพันธ์, 2562)

พานวันไหว้ครุ

พานวันไหว้ครุ คือมักจะประกอบไปด้วยรูปเทียน และดอกไม้ ซึ่งดอกไม้ที่ขาดไม่ได้ในพานไหว้ครุ ได้แก่ ดอกมะเขือ หญ้าแพรก ข้าวตอก และดอกเข็ม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความหมาย อันเป็นปริศนาธรรมทั้งสิ้นนั่นเอง มีดังนี้ (เลียว คงกำเนิด, 2560)

1) ดอกมะเขือ อันเป็นดอกไม้โน้มต่ำลงมาเสมอ ไม่ได้เป็นดอกไม้ที่สูงขึ้น คนโบราณจึงกำหนดให้เป็นดอกไม้สำหรับไหว้ครุ ไม่ว่าจะเป็นครูดนตรี ครูมวย ครูสอนหนังสือก็ให้ใช้ดอกมะเขือนี้ เพื่อศิษย์จะได้อ่อนน้อมถ่อมตน พร้อมทั้งจะเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ มะเขือยังมีเมล็ดมาก ไปอองงามได้ง่ายในทุกที่ เช่นเดียวกับหญ้าแพรก (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

2) หญ้าแพรก อันเป็นหญ้าที่เจริญอองงาม แพร่กระจายพันธุ์ไปได้อย่างรวดเร็วมาก หญ้าแพรกและดอกมะเขือในวันไหว้ครุจึงมีความหมายซ่อนเร้นอยู่ คนโบราณจึงถือเอาเป็นเคล็ดว่า ถ้าใช้หญ้าแพรกดอกมะเขือไหว้ครุแล้ว สติปัญญาของเด็กจะเจริญอองงาม เหมือนหญ้าแพรกและดอกมะเขือ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

3) ดอกเข็ม เพราะว่าดอกเข็มนั้นมีปลายแหลม สติปัญญาจะได้แหลมคมเหมือนดอกเข็ม และอาจจะเป็นได้ว่า เกสรดอกเข็มมีรสหวาน การใช้ดอกเข็มไหว้ครุ วิชาความรู้จะให้ประโยชน์กับชีวิต ทำให้ชีวิตมีความสดชื่นเหมือนรสหวานของดอกเข็ม (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

4) ข้าวตอก อันเป็นสัญลักษณ์ของความมีระเบียบวินัย แม้ว่าโดยธรรมชาติแล้วคนเรามากจะมี ความซุกซน ความเกียจคร้าน เป็นสมบัติมากบ้าง น้อยบ้างก็ตาม เมื่อมีความต้องการศึกษาหาความรู้ เขาก็ต้องรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบ ในระเบียบหรือในกฎเกณฑ์ที่สถาบันได้กำหนดไว้ ใครก็ตามหากตามใจตนเองไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ บุคคลนั้นก็จะเป็เหมือนข้าวเปลือกที่ถูกคว่ำ แต่ไม่มีโอกาสได้เป็นข้าวตอก นอกจากนี้ยังมีการแต่งบทสวดไหว้ครุ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ด้วย (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

บทสวดวันไหว้ครุ

เพื่อนมัสการอาจารย์คุณ หัวหน้านำพาสวดว่า ปาเจราจะรียา โหนติ จากนั้นรับพร้อมกันว่า คุณุตตะรา นุสาสะกา ปัญญาวุฑฒิเกเร เต เต ทินโนวาเท นะมามิหัง ข้าคำนับน้อมต่อพระครูผู้การุญ โอบเอื้อและเจือจุน อนุศาสน์ทุกสิ่งสรรพ ยิ่งบ่ทราบ ก็ได้ทราบทั้งบุญบาปทุกสิ่งอัน ชี้แจงและแบ่งปัน ขยายอรรถให้ชัดเจน จิตมากด้วยเมตตา และกรุณาป้อียงเอน เหมือนท่านมาแกล้งเกณฑ์ ให้ฉลาดและ

แหลมคม ขจัดเขลาบรรเทาโมหะจิตมืดที่งุนงม กังขาในอาภรณ์ก็สว่างกระจ่างใจ คุณส่วนนี้ควรนับ ถือว่าเลิศในแดนไตร ควรนึกและตรึกใน จิตน้อมนิยมชมเชย ในคติธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงครูเอาไว้ว่า ครูที่ดีจะต้องมีคุณธรรมประจำใจ และคุณลักษณะของครู ที่ดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา มีดังนี้ คุณลักษณะของครูที่ดี ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือลักษณะของครูที่ดีตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักธรรมหมวดนี้ คือกัลยาณมิตตาธรรมซึ่งมีอยู่ 7 ประการ มีดังนี้ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

1) ปิโย หมายถึง น่ารัก กล่าวคือบุคคลใดที่เป็นครูนั้น จะต้องเป็นผู้ที่น่ารัก เมื่อศิษย์ได้พบเห็นแล้วอยากเข้าไปพบ สบายใจเมื่อได้พบปะกับอาจารย์ผู้นั้น สำหรับแนวทางกระทำตนให้น่ารักของศิษย์นั้นสามารถกระทำได้ มีดังนี้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

- 1) มีเมตตาหวังดีต่อเด็กเสมอ
- 2) ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่บึ้งตึงทั้งเวลาสอน
- 3) ให้ความสนิทสนมกับศิษย์ตามควรแก่กาลเทศะ
- 4) พูดจาอ่อนหวานสมานใจ
- 5) เอาใจใส่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เกิดความรู้
- 6) เป็นเพื่อนในสนามกีฬาเป็นครูที่สง่าในห้องเรียน
- 7) เมื่อเด็กมีความทุกข์ครูให้ความเอาใจใส่

2) ครู หมายถึง นำเคารพ กล่าวคือบุคคลที่เป็นครูนั้น ต้องเป็นผู้ประพฤติตนเหมาะสมแก่ฐานะของความเป็นครูทำตนเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ ทั้งพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

3) ภาวนีโย หมายถึง นายกอง กล่าวคือกระทำตนให้เป็นที่เจริญ นายกองของศิษย์และบุคคลทั่วไป มีความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง มีคุณธรรมควรแก่การกราบไหว้บูชาของศิษย์เสมอ เปิดรับความรู้ใหม่ เชื้อกฎแห่งกรรม และเป็นผู้รักาศิล สามารถควบคุมจิตด้วยสมาธิ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

4) วัตตา หมายถึง มีระเบียบแบบแผน กล่าวคือครูต้องกระทำตน ให้เป็นบุคคลที่เคารพกฎระเบียบมีระเบียบแบบแผนขณะเดียวกัน ก็อบรมตักเตือนศิษย์ให้เป็นผู้มีระเบียบ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

5) วจนักขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ กล่าวคือครูจะต้องอดทนต่อคำพูดของศิษย์ ที่มากระทบความรู้สึก ครูต้องพร้อมรับฟังข้อซักถาม ให้คำปรึกษาหารือแนะนำ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

6) คัมภีร์อุจกถกัตตา หมายถึง แดงเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง กล่าวคือครูจะต้องมีความสามารถในการสอน ใช้คำพูดในการอธิบายเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง มีความรอบรู้ในเรื่องที่จะพูด (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

7) โนัจจัญฐานนินโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อม กล่าวคือไม่ชักนำศิษย์ไปในทางที่ต่ำทรามใด สิ่งใดเป็นความเสื่อมโทรมทางจิต จะไม่ชักนำศิษย์ไปทางนั้น ในขณะที่เดียวกันครูต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งปวงอีกด้วย (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

ลักษณะของครูดีตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ยังได้กล่าวเอาไว้อีกความว่า ลักษณะของครูดีตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ต้องประกอบด้วยหลักพรหมวิหารธรรม มีดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

1) เมตตา คือการปรารถนาดีต่อศิษย์ หาทางให้ศิษย์เป็นสุข และเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิชาการและการดำเนินชีวิต คอยระแวดระวังให้ศิษย์ตกอยู่ในความประมาท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

2) กรุณา คือการสงสารเอ็นดูศิษย์ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์

3) มุทิตา คือการชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏเป็นการให้กำลังใจ และช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

4) อุเบกขา คือการวางตัวเป็นกลางจิตใจที่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียง และไม่มีอคติต่อศิษย์

ศาสตราจารย์พิเศษ จำนง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต ท่านได้กล่าวถึงคำว่า ครู ความว่า ครู แปลว่า หนักแน่น หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นมั่นคง ทั้งในด้านของจิตใจที่หนักแน่นมั่นคง ที่จะดำรงตนอยู่ในความดีไม่หวั่นไหว ไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา และความหนักแน่น ในด้านของความรอบรู้ธรรมที่จะช่วยให้ครุมีคุณสมบัติ กล่าวคือ พละ 5 ประการ ได้แก่ (จำนง ทองประเสริฐ, 2539)

1) ศรัทธาพละ คือมีความเชื่อในทางที่ชอบ เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

2) วิริยะพละ คือ ความเพียรในทางที่ชอบ เช่น การเพียรเลิกละความชั่ว และเพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดในสันดาน (จำนง ทองประเสริฐ, 2539)

3) สติพละ หมายถึง ความระลึกได้ คือการมีความรู้สึกตัวในการกระทำ การพูด และการคิดให้รอบคอบ (จำนง ทองประเสริฐ, 2539)

4) สมาธิพละ หมายถึง ความมีใจจดจ่อแน่วแน่นมั่นคง ในสิ่งที่เป็นบุญกุศล คือพลังสมาธินี้จะ เป็นกำลังต่อต้านความฟุ้งซ่านมิให้เกิดขึ้นในใจ (จำนง ทองประเสริฐ, 2539)

5) ปัญญาพละ หมายถึง ความรอบรู้ คือรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ อะไรควรเว้น อะไรเป็นประโยชน์ และอะไรไม่เป็นประโยชน์ (จำนง ทองประเสริฐ, 2539)

สุชีพ ปุญญานุภาพ ถือว่าท่านเป็นนักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งท่านก็ได้กล่าวถึงคุณธรรมของความเป็นครูที่ดี ความว่า ครูจะต้องเป็นผู้มีมานะ ในการตักเตือนสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถ และเป็นคนดี คือใช้ความรู้ และความสามารถไปในทางสุจริต อันเป็นประโยชน์ ต่อ

ตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งลักษณะการสอนในแง่ของพระพุทธศาสนามีอยู่ 5 ประการ มีดังนี้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

1) สันตัสสนา คือการสอนให้เข้าใจชัดเจน เห็นจริงอย่างที่ต้องการ ซึ่งจะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้น คือสอนจากสิ่งที่รู้แล้ว ไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาที่ยาก สอนจากสิ่งที่ป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่ป็นนามธรรม (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

2) สมาทปนา คือการกระตุ้นเร่งเร้า เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะประพฤติปฏิบัติตามที่ครูสอน

3) สมุตเตชนา คือการสร้างกำลังใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ ไม่ครั้นคร้าม ต่อความยากลำบากหรืออุปสรรค

4) สัมปหังสนา คือการสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน คือมีเทคนิคในการสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2520)

พันตรีหลวงวิจิตรวาทการ ท่านยังได้มีการกล่าวถึง ครูในลักษณะของคนสำคัญ โดยท่านได้กล่าวเอาไว้ ความว่า ครู คือบุคคลที่สามารถขยายข้อความที่ยาก ให้ง่ายแก่การเข้าใจได้ ในการตีความในวิชาการนั้น ๆ ให้ละเอียดลึกซึ้งง่ายแก่การเข้าใจ เพราะวิชาการต่าง ๆ ที่ครูนำมาสอนนั้นล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ครูจะต้องมีวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องยาก ๆ ได้โดยง่าย โดยวิธีการ มีดังนี้ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

1) การแสดงจุดเด่นในหัวข้อสำคัญ คือโครงสร้างของวิชานั้นเพื่อให้ผู้เรียน เกิดความคิดรวบยอดก่อนที่จะอธิบายในรายละเอียดต่อไป (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

2) การแสดงเหตุผลในวิชานั้น คืออธิบายจากเหตุไปสู่ผล อธิบายจากผลไปสู่สาเหตุ ยกตัวอย่างประกอบ หรือเปรียบเทียบกับเนื้อหาของวิชาอื่นที่ใกล้เคียง (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

3) การแสดงเนื้อหาที่เป็นแก่น คือสาระสำคัญของวิชานั้น ตลอดจนชี้ให้เห็นคุณค่าในเชิงปฏิบัติ เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวสามารถนำมาปฏิบัติได้ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2523)

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) ท่านได้มีการกล่าวถึงครูเอาไว้ ความว่า ครู คือผู้ที่รู้จักแนะนำศิษย์ให้ไปในทางที่ถูกที่ควร และจะไม่แนะนำศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือชักชวนไปสู่อบายมุข เช่น ต้มเหล้า สูบบุหรี่ เล่นการพนัน เที่ยวสถานเริงรมย์ต่าง ๆ วิธีการแนะนำศิษย์ ให้ไปในทางที่ถูกที่ควรนั้นมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1) วิธีชูกำหราบ คือเป็นวิธีเตือนให้ศิษย์รู้สึกตัว และละความชั่ว คือเมื่อเห็นศิษย์ประพฤติไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร

2) ใช้วิธียกย่องชมเชย คือเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดนิสัยที่ดี และป้องกันไม่ให้เกิดนิสัยที่ไม่ดี เมื่อใดที่เห็นศิษย์ทำความดี ครูจะต้องยกย่องชมเชย

3) ใช้วิธีกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง คือครูต้องการให้ศิษย์ประพฤติปฏิบัติอย่างไร ครูก็ต้องปฏิบัติตนเช่นนั้น เพื่อให้ศิษย์ได้เห็นเป็นตัวอย่าง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ) ถือว่าท่านเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งท่านได้แสดงทัศนะคติเกี่ยวกับครูเอาไว้ ความว่า ครูดี คือผู้นำทางวัตถุ หมายถึง การเป็นผู้นำใน 3 ประการ มีดังนี้ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ), 2535)

1) เป็นผู้นำในการแสวงหาอย่างถูกต้อง หมายถึง การยึดหลักการแสวงหาอย่างสัตบุรุษไม่ก่อให้เกิดทุกข์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ไม่กระทบกระทั่งให้ผู้อื่นเดือดร้อน (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ), 2535)

2) เป็นผู้นำในการเสวยผลอย่างถูกต้อง หมายถึง การไม่ผูกขาดเอาผลที่ได้รับจากการแสวงหามาเป็นของตนแต่ผู้เดียว แต่จะต้องเผื่อแผ่ไปให้แก่ผู้อื่นโดยรอบด้าน (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ), 2535)

3) เป็นผู้นำในการเป็นอยู่อย่างถูกต้อง หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยปฏิบัติตามอริยมรรค อันมีองค์แปด ซึ่งเมื่อปฏิบัติจนถึงที่สุดแล้วจะเกิดปัญญาเห็นธรรมชาติ ตามสภาพที่เป็นจริง คือความไม่มีตัวตน ทุกสิ่งเป็นเพียง ผลการปรุงแต่งของธาตุต่าง ๆ และจะต้องเกิดดับไปตามสภาพ จึงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวเราของเรา อันจะก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัว และเบียดเบียนซึ่งกันและกัน (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ), 2535)

พิธีการไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาท

คติความเชื่อพิธีการไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าในคติความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ครูจากหลักฐานในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวว่า พิธีไหว้ครูเป็นพิธีกรรมที่เป็นประเพณีที่นิยมปฏิบัติมาแต่สมัยโบราณ อันแสดงถึงความระลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ การไหว้ครูเป็นการแสดงตนว่าขอเป็นศิษย์ของท่านโดยตรง ซึ่งเป็นการกล่าวระลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ และขอความเป็นมงคลปกติมักจะจัดพิธีไหว้ครูขึ้นในวันพฤหัสบดี ในราวเดือนมิถุนายน ดอกไม้ที่ใช้ในการไหว้ครู มักจะใช้ดอกไม้หลัก 3 อย่าง ดอกไม้ คือความหมายในการระลึกคุณครู ได้แก่ หญ้าแพรก หมายถึง การเรียนได้เร็วเหมือนหญ้าแพรก ที่โตได้เร็วและทนต่อสภาพดินฟ้า อากาศ ทนต่อการเหยียบย่ำ ซึ่งเปรียบเสมือนคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ ดอกเข็ม หมายถึง การมีสติปัญญาเฉียบแหลม เหมือนชื่อของดอกเข็ม (พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา), 2547)

ซึ่งเป็นปริศนาธรรมว่า ครูต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความคิด ให้นักเรียนนักศึกษาเป็นคนฉลาด และรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ ดอกมะเขือ หมายถึง การเปรียบเทียบว่ามะเขื่อนั้น จะคว่ำดอกลงเสมอเมื่อจะออกลูก แสดงถึง นักเรียนที่จะเรียนให้ได้ผลดีนั้นต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนสุภาพเรียบร้อย เหมือนมะเขือที่โน้มลง และข้าวตอก หมายถึง เนื่องจากข้าวตอกเกิดจาก ข้าวเปลือกที่คั่วด้วยไฟอ่อน ให้อ่อนเสมอกันจนถึงจุดหนึ่งที่เนื้อข้างในขยายออก จนดันเปลือกให้แยกออกจากกัน ได้ข้าวสีขาวยาวที่ขยายเม็ดออกบาน ข้าวตอกจึงเป็นสัญลักษณ์ของความมีระเบียบวินัย หากใครสามารถทำตามกฎระเบียบ เอาชนะความซุกซน และความเกียจคร้านของตัวเองได้จะเหมือนข้าวตอก สีขาวที่ถูกต้องออกจากข้าวเปลือกแล้วนั่นเอง (เศรษฐพงศ์ อัมมะเย, 2551)

ลักษณะของครูที่ดีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ลักษณะของครูที่ดีในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าในทางพระพุทธศาสนาถือว่า คุณลักษณะของครูดี ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ครูจะต้องมีหลักกัลยาณมิตตาธรรม มีอยู่ 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย หมายถึง น่ารัก กล่าวคือบุคคลใดที่เป็นครูนั้น จะต้องเป็นผู้ที่น่ารัก เมื่อศิษย์ได้พบเห็นแล้วอยากเข้าไปพบ สบายใจเมื่อได้พบปะกับอาจารย์ผู้นั้น สำหรับแนวทางกระทำตนให้น่ารักของศิษย์นั้นสามารถกระทำได้ เช่น มีเมตตาหวังดีต่อเด็กเสมอ ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่บึ้งตึงทั้งเวลาสอน และนอกเวลาสอน ให้ความสนิทสนมกับศิษย์ ตามควรแก่กาลเทศะ พูดจาอ่อนหวานสมานใจ เอาใจใส่อบรมสั่งสอนศิษย์ ให้ความรู้อย่างแท้จริง เป็นเพื่อนในสนามกีฬา เป็นครูที่สง่าในห้องเรียน เมื่อเด็กมีความทุกข์ครูให้ความเอาใจใส่ คอยปลอบประโลมให้กำลังใจ 2) ครุ หมายถึง น่าเคารพ กล่าวคือบุคคลที่เป็นครูนั้น ต้องเป็นผู้ประพฤติตนเหมาะสมแก่ฐานะของความเป็นครู กระทำตนเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ พฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ 3) ภาวนีโย หมายถึง นายก่ยง (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2550)

กล่าวคือกระทำตนให้เป็นที่เจริญ นายก่ยงของศิษย์และบุคคลทั่วไป มีความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง มีคุณธรรมควรแก่การกราบไหว้บูชาของศิษย์เสมอ เปิดรับความรู้ใหม่ เชื่อกฎแห่งกรรม และเป็นผู้รักษาศีล สามารถควบคุมจิตด้วยสมาธิ 4) วัตตา หมายถึง มีระเบียบแบบแผน กล่าวคือครูต้องกระทำตน ให้เป็นบุคคลที่เคารพกฎระเบียบ มีระเบียบแบบแผนขณะเดียวกัน ก็อบรมตักเตือนศิษย์ให้เป็นผู้มีระเบียบ 5) วจนักขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ กล่าวคือครูจะต้องอดทนต่อคำพูดของศิษย์ ที่มากระทบความรู้สึก ครูต้องพร้อมรับฟังข้อซักถาม ให้คำปรึกษาหารือแนะนำ ไม่เปื้อน และไม่ฉุนเฉียว 6) คัมภีร์ญจกถังกัตตา หมายถึง แกล้งเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง กล่าวคือครูจะต้องมีความสามารถในการสอน ใช้คำพูดในการอธิบายเรื่องราวได้อย่างแจ่มแจ้ง มีความรอบรู้ในเรื่องที่จะพูด และ 7) โนจัญญาเนนนิโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อม กล่าวคือไม่ชักนำศิษย์ไปในทางที่ต่ำทรามใด สิ่งใดเป็นความเสื่อมโทรมทางจิต จะไม่ชักนำศิษย์ไปทางนั้น ในขณะที่เดียวกันครูต้องหลีกเลี่ยง สิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งปวง (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2550)

คุณค่าพิธีการไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อสังคมไทย

คุณค่าพิธีการไหว้ครูในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อสังคมไทย พบว่าวัฒนธรรมไทย คือพิธีการไหว้ครู ได้มีการอธิบายถึงเรื่องราวประวัติวันไหว้ครูไว้ว่า ครูมีความหมายว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์คำว่า ครู หมายถึง ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน ครูนั้นนับเป็นภาระหน้าที่อันหนักหนาสาหัส ที่ไม่น้อยกว่าใครคนหนึ่ง จะเติบโตมีวิชาความรู้ และเป็นคนดีของสังคมจึงจะต้องทุ่มเทแรงกาย และแรงใจไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเลย ในชีวิตของคนหนึ่ง นอกเหนือไปจากพ่อแม่เปรียบเสมือนครูคนแรกของเรา การที่เด็กจะดำรงชีพต่อไปได้ในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการไหว้ครูที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อปูพื้นฐานไปสู่หนทางทำมาหากินในภายภาคหน้าด้วย ครูจึงเป็นบุคคล

สำคัญเป็นที่สอง รองไปจากบิดามารดาที่เราทุกคน ควรจะได้แสดงความกตัญญูทเวทิตาต่อท่าน เพราะหากโลกนี้ไม่มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูแล้ว สรรพวิชาอาจจะคงสูญหายไปจากโลก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง พระองค์ก็ทรงเป็นครูของโลก เหตุนี้เองการบูชาครูหรือการไหว้ครูจึงกลายมาเป็นประเพณีสำคัญที่มีมาแต่โบราณ เป็นพิธีกรรมที่แสดงความเคารพ และระลึกถึงพระคุณของบูรพาจารย์ ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์วิชาความรู้ให้ ทำให้เราสามารถนำไปประกอบวิชาชีพ สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเอง และครอบครัวได้ในอนาคต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

บทสรุป

ความสำคัญของพิธีไหว้ครู คือการที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูบาอาจารย์อย่างจริงใจ ว่าท่านเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมความรู้ ศิษย์ในฐานะผู้สืบทอดมรดกทางวิชาการ จึงพร้อมใจกันปวารณาตัว รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้บรรลุปลายทางแห่งการศึกษาตามที่ตั้งใจเอาไว้ ซึ่งการไหว้ครูนี้ นอกจากจะเป็นธรรมเนียมอันดีงามที่มีส่วนโน้มน้าวจิตใจคนให้รักศึกษาคุณความดี และช่วยธำรงรักษาวิทยาการ ให้สืบเนื่องต่อไปแล้ว การที่ศิษย์แสดงความเคารพ ยอมรับนับถือครูตั้งแต่เบื้องต้น ก็มีผลทำให้ครูเกิดความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ อยากมอบวิชาความรู้ให้อย่างเต็มที่ และศิษย์เองก็จะมีความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด เกิดมั่นใจว่าตนจะมีผู้คุ้มครองดูแล สั่งสอนให้ไปสู่หนทางแห่งความดีงาม และความเจริญก้าวหน้าแน่นอนต่อไป ครูมีหน้าที่ต่อศิษย์ปรากฏอยู่ในหลักธรรมมียอยู่ 5 ประการ มีดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สอนศิลปะวิทยาให้สิ้นเชิง ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏขึ้น และ สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือการสอนฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพ และรู้จักดำรงรักษาตน ในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี นอกจากนี้ ศิษย์ยังมีหน้าที่อันจะต้องปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ มีอยู่ 5 ประการ ดังนี้ ลูกต้องรับแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ เข้าไปหาครูบาอาจารย์ ใฝ่ใจเรียนหรือการตั้งใจเรียนศิลปะวิทยา ปรนนิบัติรับใช้ครูบาอาจารย์ด้วยหัวใจจริง และเรียนศิลปะวิทยาโดยเคารพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

เอกสารอ้างอิง

กองการสังคีต กรมศิลปากร. (2502).พิธีไหว้ครูตำราครอบโชนละคร. กรุงเทพมหานคร: ท่าพระจันทร์, จำนง ทองประเสริฐ. (2539).ศาสนาปรัชญาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ, ไพฑูริย์ เข้มแข็งและคณะ. (2560).พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริม

ศิลปะวัฒนธรรมไทย,

พิน พิงบุญ. (2509)พิธีไหว้ครูและครอบครู. กรุงเทพมหานคร: พระนคร.,

ราชบัณฑิตยสภา. (2552).พิธีกรรมไหว้ครูในวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสภา,

รื่นฤทัย สัจจพันธ์. (2562).ครูและพิธีกรรมไหว้ครูในวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย,

เสียว คงกำเนิดและคณะ. (2560) พิธีไหว้ครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559).หลักแม่บทของการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร:
กัลยาณธรรม,

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548) พุทธปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก,
พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2550).การศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ). (2535).พระพุทธรเจ้าสอนอะไร. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา,
พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา). (2547).ทิศหก. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,

เศรษฐพงศ์ อัมมะเย. (2551).การประดิษฐ์พานดอกไม้ไหว้ครู. กรุงเทพมหานคร: วาดศิลป์,
สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2520).หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา,
หลวงวิจิตรวาทการ. (2523).ศาสนาสากลเล่มห้า. กรุงเทพมหานคร: ส. ธรรมภักดี,

---

ศิลป์กลุ่มในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

BAPTISM IN ROMAN CATHOLICISM

พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)

Phra Danchai Suriyawungso (Suriyawong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, PhraNakhonSiAyutthaya

e-mail: danchaid072@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 12 ธันวาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่อง ศิลป์กลุ่มหรือศีลล้างบาปเป็นหนึ่งในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นพิธีกรรมที่สำคัญมาก ซึ่งพิธีนี้เป็นพิธีรับศาสนิกชนใหม่เข้ามาในศาสนาคริสต์ ชาวคริสต์ทุกคนเชื่อกันว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาแต่กำเนิด และการทำพิธีศีลล้างบาปนี้จะช่วยทำให้บาปหายไปและกลับกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งความดีและความบริสุทธิ์ บุคคลใดที่จะเข้ามานับถือศาสนาคริสต์ จะต้องทำพิธีศีลล้างบาปก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งพิธีนี้จะมีบาทหลวงเป็นผู้กระทำ โดยใช้น้ำเทราดลงบนศีรษะแล้วกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิตอันบริสุทธิ์ พิธีนี้กระทำได้ครั้งเดียวในชีวิต เมื่อเสร็จพิธีศีลล้างบาปแล้ว บุคคลนั้นก็จะเป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ

การรับศีลกลุ่มหรือศีลล้างบาป เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนาคริสต์ ที่นิยมทำสืบเนื่องกันมานานตั้งแต่สมัยคริสตกาล โดยเชื่อว่าเป็นการล้างบาปที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ให้หมดไป เมื่อศาสนิกชนคนใดก็ตามที่ได้ผ่านพิธีการล้างบาปก็จะเป็นคนที่บริสุทธิ์ และได้เป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ ซึ่งพิธีล้างบาปนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในชีวิต การรับศีลกลุ่มหรือศีลล้างบาปนั้นบาทหลวงจะเป็นผู้ที่กระทำพิธีให้รวมทั้งยังกำหนดวันประกอบพิธีกรรมให้อีกด้วย พิธีศีลล้างบาปนี้จะใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ในการกระทำพิธี โดยบาทหลวงจะเทน้ำราดลงบนศีรษะของบุคคลนั้น พร้อมกับกล่าวเป็นคาถาว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต และการกระทำพิธีศีลล้างบาปนี้สามารถกระทำได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อาจจะกล่าวได้ว่า พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นเสมือนประตูหน้าบ้านที่จะทำให้เราเข้าไปในห้องต่างๆ ภายในบ้านได้นั่นเอง

บทที่ใช้สวดรับศีลกลุ่มหรือศีลล้างบาปนั้น แต่ละนิกายของศาสนาคริสต์ก็จะมีบทสวดที่ต่างกันออกไป แต่บทที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก คือบทที่มาจากพระวรสารของนักบุญมัทธิว ในการกล่าวถึงพระตรีเอกานุภาพ ความว่า In the name of the Father, and of the Son, and of the

Holy Spirit ซึ่งแปลว่า ข้าพเจ้าล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต อันเป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อภายใน แสดงให้เห็นถึงว่าเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิด โดยอาศัยการช่วยให้รอดของพระเยซูคริสต์

ผู้รับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนั้น หลังจากได้ผ่านการรับศีลล้างบาปไปแล้ว ผู้นั้นจะต้องดำรงตนตามพระบัญญัติทั้ง 10 ประการ เป็นข้อปฏิบัติตนตามหลักสากลในศาสนาคริสต์ และจะต้องเป็นผู้มีจิตใจเมตตาโอบอ้อมอารีต่อบุคคลอื่น เช่น การรักเพื่อนบ้าน การบริจาคทาน การมีน้ำใจช่วยเหลือสังคม ตลอดจนจนถึงการมีจิตใจที่จงรักภักดีต่อพระเป็นเจ้าในศาสนาของตน และจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อศาสนาคริสต์อีกด้วย เมื่อผู้ที่รับศีลล้างบาปได้ปฏิบัติตนเช่นนี้แล้ว ย่อมถือว่าเป็นผู้เคารพในพระเยซูคริสต์เจ้าและชีวิตในโลกนี้จะเป็นชีวิตที่ดีงาม

คำสำคัญ: ศาสนาคริสต์, ศีลจุ่ม, พิธีกรรม, นิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

This article has the purpose Baptism or the sacrament of Penance is one of the sacred rites of Christianity. This is a very important rite. It is a ceremony for welcoming new believers into Christianity. All Christians believe that all humans are born sinful. Baptism will help remove sin and become innocent. Because Christianity is a religion of goodness and purity, anyone who wants to convert to Christianity must first undergo the sacrament of baptism. This ceremony is performed by a priest. He pours water over the head and says, "I baptize you in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit." This ceremony can be performed only once in a lifetime. After baptism, that person is a fully fledged Christian.

Baptism is a Christian tradition that has been practiced since ancient times. It is believed to wash away all sins within a person. When a person undergoes baptism, they become pure and become a complete member of the Christian religion. This baptism can only be performed once in a lifetime. A priest performs the baptism and sets the date for the ceremony. The baptism is symbolized by water. The priest pours water over the person's head and recites a prayer: "I baptize you in the name of the Father, the Son, and the Holy Spirit." Baptism can be performed by both children and adults. It can be said that baptism is like the front door that allows us to enter the rooms within the home.

The prayer used for baptism varies from Christian denomination to Christianity, but the most popular prayer is the one from the Gospel of St. Matthew, referring to the Trinity: In the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit. This means: I baptize you in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit. This is an

external sign of faith, demonstrating that it is a cleansing or erasing of original sin through the salvation of Jesus Christ.

After receiving the sacrament of baptism, those who are baptized must adhere to the Ten Commandments, which are universal Christian principles. They must also be compassionate and kind to others, such as loving their neighbor, giving alms, helping society, and having a heart that is loyal to their religion. They must also behave in a way that is appropriate for a good Christian. When a baptized person behaves in this way, they are considered to respect Jesus Christ, and life in this world will be a good life.

Keyword: Christianity, baptism, ritual, Roman Catholicism.

บทนำ

ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก ถือว่าก่อนที่บุคคลใดก็ตามจะหันมานับถือศาสนาคริสต์ หรือจะมาแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์ บุคคลนั้นจะต้องทำพิธีศีลจุ่มก่อน คือการล้างบาป เพราะเชื่อว่า ทุกคนล้วนมีบาปติดตัวมาด้วยกันทั้งสิ้น การทำพิธีศีลจุ่มนี้จะทำให้บาปของบุคคลนั้นหมดไปโดยสิ้นเชิง และเมื่อผ่านการทำพิธีศีลจุ่มแล้ว เชื่อว่าจะเป็นชาวคริสต์ที่สมบูรณ์แบบ และพิธีศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนี้นิยมทำกันเพียงครั้งเดียว “พิธีนี้เป็นหนึ่งในพิธีศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ ซึ่งผู้ที่ประกอบกระทำพิธีนี้ เรียกว่า “ศาสนาจารย์” ก็จะใช้น้ำพรหม หรือจุ่มให้แก่ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสาวกพระเยซูครั้งแรก และผู้ประกอบพิธีจะพาผู้เข้าพิธีประกาศตัวเป็นคริสต์ศาสนิกชนลงไปใต้น้ำสระหรือบ่อ แล้วจุ่มผู้นั้นมิดลงทั้งตัว โดยใช้น้ำเป็นสิ่งประกอบในการทำพิธี เพราะมีความเชื่อว่า น้ำเป็นสิ่งบริสุทธิ์ สามารถชำระล้างบาปให้แก่ผู้ที่มาทำพิธีได้ ศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทุกคน จะต้องผ่านพิธีศีลล้างบาป เสียก่อนจึงจะเป็นชาวคริสต์ที่สมบูรณ์แบบ การรับศีลล้างบาปนั้นรับได้ครั้งเดียวเท่านั้น แล้วไม่ต้องรับอีกจนตลอดชีวิตแม้จะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แล้วในภายหลังกลับมาับถือศาสนาคริสต์อีก ก็ไม่ต้องรับศีลล้างบาป เรียกว่า ศีลล้างบาปเพราะคริสต์ศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

มีบาปติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่เรียกว่า บาปกำเนิด บาบนี้ติดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งตามพระคัมภีร์กล่าวว่า มาจากมนุษย์คู่แรก คืออาดัมและอีฟ “การล้างบาปทำได้โดยเอาน้ำรดที่หน้าผาก จะให้ผู้นั้นเป็นผู้ล้างบาปให้ก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวคริสต์ด้วยกัน เมื่อเอาน้ำเทรดหน้าผากแล้ว ให้กล่าวว่าฉันล้างท่านในนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต” ก็นอกจากนั้นเป็นพิธีประกอบ อาจทำหรือไม่ทำก็ได้ เช่น สวดมนต์ รับประทานอาหารในพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งถือว่าเป็นพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ได้ กล่าวถึงเรื่องของพิธีศีลจุ่มเอาไว้ อย่างละเอียดว่า พิธีบัพติศมา คือ พิธีล้างบาป เป็นพิธีการในการเข้าเป็นสมาชิกของศาสนจักรคริสต์ สำหรับพิธีบัพติศมาจะประกอบไปด้วยผู้รับบัพติศมา (ผู้เชื่อในพระคริสต์) และผู้ประกอบพิธีบัพติศมา (ผู้ดำรงอำนาจฐานะปุโรหิต) ผู้ที่จะรับบัพติศมาได้จะต้องอายุอย่างน้อย 8 ปี ขึ้นไปและเป็นผู้ที่เรียนรู้ในพระกิตติคุณแล้วและยอมรับในคำสอนของศาสนจักรคริสต์เป็นผู้ที่ได้เรียนรู้กับ

ผู้สอนศาสนาของศาสนจักรคริสต์ (กรณีเป็นผู้สนใจ) และต้องเรียนรู้พระกิตติคุณกับผู้สอนศาสนาจนจบ บทสนทนา และยอมรับพระกิตติคุณเบื้องต้น คือ มีศรัทธา กลับใจ รับบัพติศมา และรับของพระวิญญูณ บริสุทธิ์ ซึ่งอยู่ในหลักแห่งความเชื่อของศาสนจักรคริสต์ ในข้อที่ 4 คือเราเชื่อว่าหลักธรรมและพิธีการ เบื้องต้นแห่งพระกิตติคุณ คือ 1) ศรัทธาในพระเจ้าพระเยซูคริสต์ 2) การกลับใจ 3) บัพติศมาโดยลงไปใ น้ำทั้งตัวเพื่อการปลดบาป และ 4) การปรกมือเพื่อของประทานแห่งพระวิญญูณบริสุทธิ์ ก่อนจะรับบัพติศมาต้องมีศรัทธาก่อนและศรัทธาจะนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งคนที่จะรับบัพติศมาเข้ามาสู่ศาสนจักรคริสต์ ได้ ก็จะต้องศึกษาพิธีการเบื้องต้น และดำรงชีวิตในการรักษาพระบัญญัติ คือ เริ่มต้นรักษากฎพระวาจา แห่งปัญญา

เริ่มต้นรักษากฎพรหมจรรย์ก่อนรับบัพติศมา กฎพระวาจาแห่งพระปัญญา คือการงดเว้นจาก เหล้า บุหรี่ ชา กาแฟ เครื่องดื่มแรง สารกระตุ้น ยาเสพติดทุกชนิด ต้องเลิกจากสิ่งเหล่านี้ก่อน ถึงจะรับ บัพติศมาเข้ามาสู่ศาสนจักรคริสต์ได้นั่นเอง ถ้ายังทำสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ และยังไม่เลิกไม่ได้ ศาสนาจักรคริสต์ จะ เลื่อนออกไปจนกว่าผู้รับบัพติศมาจะเลิกได้ ซึ่งยอมรับคำสอนของศาสนจักรคริสต์ และดำรงชีวิตตามคำ สอนของพระเยซูคริสต์ เพราะการรับบัพติศมา ถือว่าเป็นการเข้าสู่พันธะสัญญากับพระเจ้า ว่าเราจะ ติดตามพระองค์ และเป็นศิษย์ที่แท้จริงของพระองค์ พร้อมทั้งจะรักษาบทบัญญัติของพระองค์และอดทน จนถึงที่สุด (เป็ลื่อง ณ นคร, 2554)

ศาสนาคริสต์นั้นเป็นศาสนาประเภทเทวนิยม โดยมีความเชื่อว่า การล้างบาปที่กระทำพิธีศีลจุ่ม ให้ถูกต้องตามพระคัมภีร์ไบเบิลนั้น สามารถชำระล้างบาปกรรมได้ ซึ่งศาสนาคริสต์พระดำรัสของพระเยซู กล่าวรับรองเอาไว้ว่า น้ำที่บริสุทธิ์กับความศรัทธาในพระเป็นเจ้า สามารถชำระล้างบาปเคราะห์ให้แก่ผู้ ศรัทธาได้ จากพระดำรัสนี้ชาวคริสต์ทุกคนจึงได้ประกอบพิธีศีลจุ่มขึ้น โดยอาศัยความเชื่อจากพระคัมภีร์ ทางศาสนา ที่เรียกว่า คัมภีร์ไบเบิล ภาคพันธสัญญาเดิม ดังนั้น เรื่องศีลจุ่มในศาสนาคริสต์ ได้อาศัยการ ค้นคว้าจากเอกสาร เป็นหลักในการแสวงหาความรู้ และความเข้าใจให้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ที่จะ เป็นกระบวนการนำไปสู่หนทาง ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และสามารถที่จะดำรง ตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความเหมาะสม และเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนานั้นสืบไปนั่นเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548)

ความหมายของศีลจุ่ม

ศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป หมายถึง การทำพิธีจุ่มหัวหรือตัวลงในน้ำ หรือใช้น้ำเสกพรหมศีรชะเพื่อ รับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน ศีลล้างบาปก็เรียก เดิมเรียกว่า “ศีลจุ่ม” ศีลจุ่มนั้นเป็นพิธีทางศาสนาคริสต์ ซึ่งกระทำแก่ทารกที่บิดามารดานับถือศาสนาคริสต์ หรือแก่บุคคลที่เดิมนับถือศาสนาอื่น แล้วหันมานับถือ ศาสนาคริสต์ โดยจุ่มหัวหรือตัวลงในน้ำศักดิ์สิทธิ์ 3 ครั้ง หรืออาจจะเทน้ำศักดิ์สิทธิ์ลงบนหน้าผาก ซึ่งถือ กันว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งการล้างบาป เพื่อรับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน เรียกว่า “พิธีศีลล้างบาป” หรือพิธี ศีลจุ่มนั่นเอง ในพระคัมภีร์ไบเบิลซึ่งเป็นพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ ได้กล่าวเอาไว้ว่า ศีลจุ่มนั้น

เป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อ เพื่อเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิด โดยอาศัยการช่วยให้รอดขององค์พระเยซูคริสต์

พิธีการรับศีลล้างบาปนี้ มีเครื่องหมายที่สำคัญ คือการใช้น้ำและการชำระล้างพร้อมกับคำกล่าวว่า ข้าพเจ้าล้างท่าน ในพระนามของ พระบิดา และพระบุตร และพระจิต ผลของศีลล้างบาปมีความเชื่อว่าจะทำให้ได้รับพระพรหรรษาจนได้กลับเป็นลูกของพระเจ้า มีเกียรติและศักดิ์ศรีสมบูรณ์แบบ เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายของความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งในชีวิตนี้และชีวิตนิรันดร์ในสวรรค์ ผู้รับศีลล้างบาป อาจกระทำ ได้ตั้งแต่เริ่มเกิดใหม่ หรือกระทำตอนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะดีกว่า เพราะเป็นการกระทำด้วยความศรัทธาของตนอย่างแท้จริง ผู้ทำพิธีคืออธิการโบสถ์ หรือผู้ที่คุณพ่ออธิการได้มอบหมาย แต่ในยามวิกฤตใกล้ตายก็โปรดศีลล้างบาปให้ได้ทั้งนั้น ผู้โปรดศีลล้างบาปจะต้องทำให้ถูกต้อง มิฉะนั้นจะเป็นโมฆะ (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

ผู้รับศีลล้างบาปแล้ว ตามปกติจะมีพ่อแม่ทูนหัวซึ่งไม่ใช่พ่อแม่ของตนเอง พ่อแม่ ทูนหัวนี้ คือ ผู้ปกครองศิษย์ผู้รับศีลล้างบาป ขณะที่ผู้โปรดศีลล้างบาปจะเทน้ำลงบนศีรษะ ผู้ได้รับเกียรติเป็นพ่อแม่ทูนหัวนี้จะต้องดูแลลูกทูนหัวทางฝ่ายวิญญาณ ไปจนกระทั่งลูกทูนหัวสามารถช่วยตนเองได้ และพ่อแม่ทูนหัวนี้จะแต่งงานกับลูกทูนหัวของตนไม่ได้เด็ดขาด การทำพิธีล้างบาปนี้ อาจกระทำในวันคืนวันปัสกา หรือวันอาทิตย์หรือวันที่เหมาะสมก็ได้ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ทุกคนต้องผ่านพิธีรับศีลนี้ก่อน เพื่อแสดงว่าตนเองได้เข้ามาเป็นสมาชิกของศาสนจักรแล้ว จึงจะสามารถรับศีลอื่นๆ ต่อไปได้อีก การรับศีลล้างบาปนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในชีวิต แม้ว่าจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แต่ถ้ากลับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ไม่ต้องรับศีลนี้ เพราะถือว่าทำการล้างบาปแล้วทั้งนี้ เพราะชาวคริสต์เชื่อกันว่า มนุษย์มีบาปกำเนิดติดตัวมาตั้งแต่เกิดสืบมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งตามพันธสัญญาเดิม ในศาสนาคริสต์บอกว่า บาปกำเนิดนี้มาจากมนุษย์คู่แรก คืออาดัม และเอวา (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

พิธีล้างบาป สืบเนื่องมาจากความเชื่อของพวกอิสราเอล นับตั้งแต่ยุคพันธสัญญาเดิมที่เชื่อกันว่าการชำระล้างด้วยน้ำ เป็นเครื่องหมายของการชำระทางจิตใจ เริ่มมาจากพระเยซูทรงรับบัพติศมาจากยอห์นผู้ให้บัพติศมาที่แม่น้ำจอร์แดน และพระเยซูเคยมีคำสั่งให้ผู้ที่จะเป็นสาวกนั้นต้องรับศีลล้างบาปในนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต ชาวคริสต์นับตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบันนี้ จึงได้ถือปฏิบัติตามกันมา เพราะเชื่อว่าเป็นการชำระตนให้บริสุทธิ์จากบาป ยืนยันความเชื่อในพระคริสต์เจ้าผู้ทรงคืนชีพ ศีลล้างบาปเป็นศีลแรก ที่ทุกคนต้องรับเพื่อที่จะเป็นสมาชิกของพระศาสนจักร ตามที่พระเยซูเจ้าได้อธิบายให้โคเดมุสฟังความว่า “ผู้ที่จะเป็นประชากรของอาณาจักรพระเจ้า จะต้องเกิดใหม่จากน้ำและพระจิต” (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

คนที่จะรับศีลนี้ต้องแน่ใจว่า จะละทิ้งหนทางที่ไร้ความรัก ความเมตตาต่อมนุษยชาติ และหันมารับเอาหนทางของพระเยซูคริสต์ ตามที่ยอห์นได้ประกาศเป็นแนวทางความว่า “จงกลับใจเสียใหม่ใครมีเสื้อสองตัว จงเอาตัวหนึ่งให้คนที่ไม่มีและคนมีอาหาร จงแบ่งให้คนอดอยาก ส่วนคนเก็บภาชืออย่าเก็บกินพิภัก และพวกทหารอย่าบังคับขู่เข็ญเอาเงินจากผู้ใดหรือใส่ร้ายเขา จงพอใจกับค่าจ้างที่ตนได้รับ” ศีลศักดิ์สิทธิ์นี้ยังทำให้เขาเป็นสาวกของพระเยซู มีส่วนร่วมในบุญบารมีและศักดิ์ศรีของพระองค์คือการเป็น

บุโรหิต ผู้เผยพระวจนะและกษัตริย์ (ผู้นำ) ในชีวิตประจำวันของเขา เช่น 1) หน้าทีบุโรหิต คือภาวนาและร่วมถวายบูชามิสซา 2) หน้าทีประกาศก คือสั่งสอนด้วยคำพูดและตัวอย่างที่ดี 3) หน้าทีของผู้นำ คือต้องรักและช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

ความหมายของศีลจุ่ม คือเป็นพิธีรับศาสนิกชนเข้ามาในศาสนาคริสต์ และเป็นการล้างบาป โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาแต่กำเนิด การทำพิธีศีลจุ่มนี้จะทำให้บาปหายไปและกลับกลายเป็นคนบริสุทธิ์ขึ้นมา มีเครื่องหมายสำคัญคือน้ำ ที่ใช้เป็นเครื่องประกอบพิธี พร้อมกับกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต แล้วใช้น้ำเทราดลงบนศีรษะ (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

ที่มาของการทำพิธีศีลจุ่ม

ความเป็นมาของพิธีศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป คือเพื่อเข้าสู่การเป็นคาทอลิกแบบเต็มตัว ตามความเชื่อของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ล้วนมีบาปมาตั้งแต่กำเนิด เพราะการกระทำผิดของมนุษย์ผู้แรกของโลก คืออดัมและอีฟที่ฝ่าฝืนคำสั่งไปกินแอปเปิ้ลในสวนเอเดน เพราะฉะนั้นการที่จะเข้ามาเป็นหนึ่งในคริสตชน จึงจำเป็นต้องรับศีลล้างบาปเพื่อทำให้มีแต่ความสะอาดบริสุทธิ์ และความเป็นมาของพิธีศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนี้ ในพระคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า โดยพิธีนี้มาจากความเชื่อของชาวอิสราเอลในสมัยโบราณ ตั้งแต่ยุคพันธสัญญาโน้น ในสมัยนั้นมีความเชื่อว่า การชำระล้างด้วยน้ำสะอาด เป็นเครื่องหมายของการชำระล้างทางจิตใจ โดยเริ่มมาจากพระเยซูทรงรับบัพติศมาจากยอห์น ณ แม่น้ำจอร์แดน (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

นอกจากนี้ พระเยซูเคยมีคำสั่ง แก่ที่ผู้เป็นสาวก ต้องได้รับศีลล้างบาปในนามของ พระบิดา พระบุตร พระจิต จึงทำให้ชาวคริสต์ตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงชาวคริสต์ในปัจจุบัน ได้ถือสืบทอดปฏิบัติตามกันมา เนื่องจากเชื่อว่าเป็นการชำระตัวเองให้บริสุทธิ์จากบาปทั้งหลาย เป็นการยืนยันความเชื่อในพระคริสต์เจ้า พิธีศีลล้างบาป คือเป็นเอกลักษณ์ของพิธีนี้คือการใช้น้ำ โดยผู้รับศีลล้างบาปอาจทำได้ตั้งแต่เป็นเด็กทารก หรือทำตอนโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ได้ แต่ตอนเป็นผู้ใหญ่จะดีกว่า เนื่องจากเป็นการกระทำด้วยความศรัทธาของตนเองอย่างแท้จริง ต่อมาผู้ที่ทำพิธี คืออธิการโบสถ์ หรือผู้ที่คุณพ่อได้มอบหมายได้ทั้งนั้น แม้แต่ในยามใกล้ตายก็สามารถโปรดศีลล้างบาปได้ทั้งนั้น และผู้โปรดศีลล้างบาปต้องทำให้ถูกต้องทุกประการ ไม่อย่างนั้นก็คือว่าเป็นโมฆะ ในทางฝั่งผู้รับศีลล้างบาป จะต้องมีพ่อแม่ทูนหัวซึ่งไม่ใช่พ่อแม่แท้ๆ โดยพ่อแม่ทูนหัวนี้ จะทำหน้าที่ปกครองศีลระของผู้รับศีลล้างบาป ในขณะที่ผู้โปรดศีลล้างบาปจะเทน้ำราดลงบนศีรษะ และผู้ที่ได้รับเป็นพ่อแม่ทูนหัว จะต้องดูแลลูกทูนหัวในเรื่องของทางจิตวิญญาณ ไปจนลูกทูนหัวสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ นอกจากนี้ พ่อแม่ทูนหัวจะแต่งงานกับลูกทูนหัวของตัวเองไม่ได้เด็ดขาด การทำพิธีล้างบาปจะทำได้ในวันคืนวันปัสกาหรือวันอาทิตย์นั่นเอง และผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทุกคน ต้องผ่านพิธีนี้ก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการยืนยันว่าตนเองได้เข้ามาเป็นสมาชิกของศาสนาจักรแล้ว ถึงจะสามารถรับศีลอื่นได้ และการรับศีลล้างบาปนี้ สามารถทำได้เพียงแค่ครั้งเดียวตลอดชีวิต ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น แล้วกลับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ไม่ต้องรับศีลนี้ เนื่องจากได้ทำการล้างบาปไปแล้ว

ศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป เป็นหนึ่งในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นพิธีกรรมที่สำคัญมาก ซึ่งพิธีนี้เป็นพิธีรับศาสนิกชนใหม่เข้ามาในศาสนาคริสต์ ชาวคริสต์ทุกคนเชื่อกันว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาแต่กำเนิด และการทำพิธีศีลล้างบาปนี้ จะช่วยทำให้บาปหายไปและกลับกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งความดี และความบริสุทธิ์ บุคคลใดที่จะเข้ามานับถือศาสนาคริสต์ จะต้องทำพิธีศีลล้างบาปก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งพิธีนี้จะมีบาทหลวงเป็นผู้กระทำให้ โดยใช้ น้ำเทราดลงบนศีรษะ แล้วกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิตอันบริสุทธิ์ พิธีนี้กระทำได้ครั้งเดียวในชีวิต เมื่อเสร็จพิธีศีลล้างบาปแล้ว บุคคลนั้นก็จะเป็นศาสนิกชน ของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ (เสรี พงษ์พิศ, 2529)

วิธีการรับศีลจุ่ม

ดังที่ได้ทราบมาบ้างแล้วว่า ศีลล้างบาปเป็นเสมือนบานประตูบานแรก ที่จะนำเราให้เข้ามาเป็นคริสตชนที่สมบูรณ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งตามกฎหมายของพระศาสนจักร จากข้อความเชื่อที่บอกว่า มนุษย์เราเกิดมามีบาปกำเนิดติดตัวมาด้วยทุกคน และเมื่อโตขึ้นรู้ความแล้วก็ได้กระทำผิดกระทำบาปด้วยตัวเองอีกมากมาย พระเยซูคริสตเจ้าทรงตั้งศีลล้างบาปขึ้น เพื่อชำระล้างให้มนุษย์พ้นจากบาปกำเนิด และบาปที่ทำเองด้วยมีความหมายถึง การทำให้เกิดใหม่อีกครั้งหนึ่งในความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าให้มีชีวิตใหม่ ศีลล้างบาปจึงมีอำนาจแห่งการลบล้างบาปทั้งหมดโดยสิ้นเชิง ผู้รับกลายเป็นสมาชิกของพระศาสนจักรโดยสมบูรณ์ และทำให้สามารถรับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นได้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ถ้าจะเปรียบศีลล้างบาปกับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ศีลล้างบาปเปรียบเหมือนประตูหน้าบ้าน ที่ทุกคนในบ้านจะต้องผ่านเข้ามาเป็นอันดับแรก เพื่อเข้าไปยังห้องต่างๆ (ศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ) ภายในบ้าน

ดังนั้น ศีลล้างบาปจึงเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่ทุกคนจะต้องรับก่อนที่จะได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ การเป็นคริสตชนจึงจำเป็นต้องรับศีลล้างบาปเสมอ ศีลล้างบาปนี้จะทำให้มนุษย์มีชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้า หรือที่เราเรียกว่า “มีชีวิตพระ” หมายถึง การเป็นอวัยวะของพระเยซูคริสตเจ้า และพระศาสนจักรอย่างแท้จริง และศีลล้างบาปจะทำให้เราได้รับการประทับตราอันไม่รู้เลือนในชีวิต คือเราจะเป็นคริสตชนตลอดไป แม้ภายหลังเราอาจจะหลงลืมพระเป็นเจ้าไปก็ตาม ศีลล้างบาปจึงเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ ที่รับได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ดังที่ได้เคยกล่าวไปแล้วว่า ศีลศักดิ์สิทธิ์มีองค์ประกอบสำคัญ คือเครื่องหมายภายนอกและบทภาวนาประจำศีล สำหรับศีลล้างบาป เครื่องหมายภายนอกที่สำคัญ คือการเทน้ำบนศีรษะของผู้รับศีล และประกอบกับบทภาวนาว่า “ข้าพเจ้าล้างท่าน เดชะพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต” การกระทำดังกล่าวเป็นเครื่องหมายของการชำระล้าง เพราะน้ำคือสิ่งที่ใช้ชำระล้างความสกปรกให้หมดไป มีความหมายลึกกลงไปถึงการชำระชีวิต (ทั้งกายและวิญญาณ) ของผู้รับศีลให้ปราศจากบาปและความผิดต่างๆ ให้มีชีวิตพ้นจากความตายฝ่ายวิญญาณ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั่นเอง วิธีการรับศีลจุ่ม คือหลังจากที่บุคคลนั้นได้ยืนยันว่า จะเป็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ บาทหลวงจะเป็นผู้กำหนดวันทำพิธี ซึ่งพิธีดังกล่าวนี้ มักจะนิยมกระทำพิธีในโบสถ์ต่อหน้ารูปเคารพของพระเยซูเจ้า บาทหลวงจะเป็นผู้กระทำพิธีให้ทุกอย่าง ผู้ที่จะทำพิธีศีลล้างบาปต้องตั้งจิตอธิษฐานถึงพระเป็นเจ้า บาทหลวงจะเป็นผู้เทน้ำราดลงบน

ศิระของบุคคลนั้น แล้วกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่าน ในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต พินิจนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น เมื่อเสร็จพิธีบาทหลวงจะเป็นผู้ให้โอวาทคือบอกบัญญัติ 10 ประการ ให้นำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

พิธีกรรมเกี่ยวกับศีลจุ่ม

ในพระคัมภีร์ไบเบิลเล่าถึงเหตุการณ์ที่พระเยซูทรงรับบัพติศมา (โปรเตสแตนต์) หรือพระเยซู ทรงรับพิธีล้าง (คาทอลิก) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติพระภารกิจของพระเยซู เหตุการณ์นี้ถูกบันทึก ในพระวรสารทั้ง 4 ฉบับ คือมัทธิว มาระโก ลูกา และยอห์น และถือเป็นหนึ่งในห้าเหตุการณ์สำคัญในชีวิต ของพระเยซู อีกสี่เหตุการณ์ที่เหลือ ได้แก่ การจำแลงพระกาย การถูกตรึงที่กางเขน การกลับคืนพระชนม์ และการเสด็จขึ้นสวรรค์ ยอห์นผู้ให้บัพติศมาประกาศพิธีบัพติศมา ด้วยน้ำเพื่อแสดงการกลับใจและขอรับ การอภัยบาปจากพระเจ้า ท่านกล่าวว่าจะมีผู้หนึ่งมาภายหลัง ผู้นั้นจะให้บัพติศมาด้วยพระวิญญาณ บริสุทธิ์และไฟ ท่านจึงได้เตรียมหนทางขององค์พระผู้เป็นเจ้าพระองค์นั้น พระเยซูได้เสด็จไปแม่น้ำ จอร์แดน และรับบัพติศมาจากยอห์นด้วย พระวรสารยังบรรยายเหตุการณ์ขณะนั้นว่าฟ้าสวรรค์ได้เปิด ออก พระวิญญาณบริสุทธิ์ปรากฏรูปเหมือนนกพิราบบินลงมาเหนือพระเยซู พร้อมกับมีเสียงจากสวรรค์ ประกาศว่า “ท่านเป็นบุตรที่รักของเรา เราชอบใจท่านมาก” (ดนัย ไชโยธา, 2539)

คริสตศาสนิกชนส่วนมากถือว่า เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์สำคัญ และเป็นต้นกำเนิดของพิธีบัพ ติศมาซึ่งเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์ แนวคิดบัพติศมานิยมซึ่งศาสนาคริสต์ยุคแรกประมาณว่า เป็นความเชื่อนอกกรีซ ก็เกิดขึ้นเพราะให้ความสำคัญกับเหตุการณ์นี้นั่นเอง และศาสนาคริสต์ตะวันออกจัด ฉลองพระเยซูทรงรับบัพติศมา ในวันที่ 6 มกราคม ส่วนคริสตจักรโรมันคาทอลิก แองกลิคันคอมมิวนิเยน และบางนิกายจัดการฉลองในสัปดาห์ถัดมา เรียกว่า วันฉลององค์พระผู้เป็นเจ้าทรงรับพิธีล้าง และมีสาระ บางประการที่จำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับศีลล้างบาป มีดังนี้ (ดนัย ไชโยธา, 2539)

1) ผู้โปรตศีลล้างบาป คือโดยปกติจะเป็นพระสงฆ์ แต่ในกรณีจำเป็นอาจเป็นคริสตชนคนใด คนหนึ่งก็ได้ โดยให้ถือตามความเหมาะสม เช่น ไม่มีพระสงฆ์ก็อาจจะเป็น นักบวช บราเดอร์ ซิสเตอร์ ครู คำสอน หรือสัตบุรุษที่ศรัทธาเป็นที่นับถือของสังคม แต่ต้องเป็นคริสตชนคาทอลิกด้วยและต้องมีความ ตั้งใจจริงที่จะโปรตศีลล้างบาป (ดนัย ไชโยธา, 2539)

2) ผู้รับศีลล้างบาป คือสามารถแยกแยะผู้รับศีลล้างบาปแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ก. ผู้ที่ เป็นทารก หมายถึง เด็กที่เกิดมาในครอบครัวคาทอลิก เมื่อเขาแข็งแรงแล้ว (โดยประมาณ 3 เดือน) บิดา มารดาจะต้องนำเขาไปขอรับศีลล้างบาปกับพระสงฆ์ เพราะหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในฐานะบิดาและ มารดา เมื่อโตขึ้นเราจะเรียกเด็กเหล่านี้ว่า “คริสตังนอน” สาเหตุก็มาจากการที่มีคนอุ้มมาให้ล้างบาป หรือนอนรับศีลล้างบาปนั่นเอง (ดนัย ไชโยธา, 2539) ข. ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ หมายถึง คนที่รู้ความแล้ว เมื่อ โดยปกติเมื่อเด็กที่โตขึ้นมาจนรู้ความแล้ว เขาจะต้องเรียนคำสอนและจะต้องปฏิบัติศาสนกิจ คือสวด ภาวนา ร่วมพิธีกรรมได้ด้วยตัวเอง ต้องมีความเชื่อตามที่พระศาสนจักรสอนซึ่งสรุปอยู่ใน “บทข้าพเจ้าเชื่อ ในพระเจ้า” และตัวสันใจด้วยตัวเองที่จะรับศีลล้างบาป จึงเรียกคริสตชนคาทอลิกประเภทนี้ว่า “คริสตัง

ยื่น” สาเหตุก็เพราะเขาเดินเข้าไปล้างลาบด้วยตัวของเขาเอง หรือเข้าใจง่ายๆ คือยื่นรับศีลล้างบาป นั้นเอง (दन्य षाययोथा, 2539)

3) พ่อและแม่อุปถัมภ์ (พ่อแม่ทูนหัว) คือพระศาสนจักรเรียกร้องให้ ผู้รับศีลล้างบาปทุกคนต้องมีพ่อและแม่อุปถัมภ์ คือต้องมีผู้คอยดูแลแนะนำ ให้ผู้รับศีลล้างบาปเติบโตขึ้น ในความเชื่อและการเป็นคริสตชนคาทอลิกที่ดี โดยปกติจะเป็นเพศเดียวกับผู้รับศีลล้างบาป และอายุมากกว่าผู้รับศีลล้างบาปพอสมควร ทั้งนี้ เพื่อจะได้สามารถดูแลชี้แนะลูกทูนหัวของตนได้ และป้องกันปัญหาข้อหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การเลือกพ่อและแม่อุปถัมภ์จึงควรเป็นผู้ที่รู้จักมักคุ้น และเป็นທີ່เคารพนับถือของผู้รับศีลด้วย เป็นผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่นได้ (दन्य षाययोथा, 2539)

4) ชื่อนักบุญประจำตัว คือเวลารับศีลล้างบาป ทุกคนจะต้องเลือกนักบุญองค์ใดองค์หนึ่งเป็นชื่อนักบุญประจำตัว ถ้าเป็นทารกบิดาและมารดาหรือผู้ใหญ่ จะเป็นคนเลือกให้ หรือถ้าผู้ล้างบาปเป็นผู้ใหญ่อาจจะเลือกด้วยตัวเอง โดยศึกษาประวัติของนักบุญที่ตนชื่นชอบ และเป็นแบบอย่างสำหรับตนเองก็ยิ่งดี โดยปกติก็จะเลือกนักบุญที่เป็นเพศเดียวกับตนเอง แต่พระศาสนจักรก็ได้ห้ามเลือกนักบุญที่เป็นเพศตรงข้ามกับตนเอง ที่สำคัญเขาต้องรู้จักประวัติของท่านนักบุญประจำตัวของตนเองอย่างดี เพื่อเลียนแบบอย่างและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน

5) ทะเบียนล้างบาป คือผู้ที่รับศีลล้างบาปแล้วทุกคน ต้องได้รับการบันทึกประวัติและสถานภาพไว้ที่วัดของตนและถือเป็นหลักฐานสำคัญ ในการรับศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เราจึงถูกเรียกร้องให้นำใบสำเนาศีลล้างบาป ไปแสดงและต้องมีอายุไม่เกิน 6 เดือน ทั้งนี้เพราะเหตุผลดังที่ได้กล่าวไปเบื้องต้นแล้ว

6) พิธีอื่นที่แทนศีลล้างบาป คือในกรณีที่จำเป็นจริงๆ ที่ไม่สามารถจะรับศีลล้างบาปได้ ยังมีพิธีที่ถือว่าเป็นเสมือนศีลล้างบาปได้ มีดังนี้ (दन्य षाययोथा, 2539)

ก. พิธีล้างบาปด้วยเลือด คือการเป็นมรณะสักขี เช่น คนหนึ่งมีความเชื่อในพระเป็นเจ้าแล้ว แต่ไม่มีโอกาสรับศีลล้างบาปแบบธรรมดา ถูกทำร้ายและตายยืนยันความเชื่อ (दन्य षाययोथा, 2539)

ข. พิธีล้างบาปด้วยความปรารถนา คือการแสดงเจตนาความรัก ความเชื่อในพระเป็นเจ้าอย่างมั่นคง และไม่มีโอกาสรับศีลล้างบาป อยู่ในสถานะกำลังจะตายแต่หาผู้โปรดศีลไม่ได้ เช่น เรือกำลังจะจม เครื่องบินตก

ดังนั้น ศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป จึงเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ ที่ทุกคนจะต้องเอาใจใส่และกระทำให้ดีที่สุด ให้ถูกต้องตามคำสอนของพระศาสนจักร ทุกคนในที่นี้หมายถึงบรรดาผู้อภิบาล พระสงฆ์ ครูคำสอน บิดา มารดา ผู้ปกครอง และผู้รับศีลเอง เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นเสมือนประตูหน้าบ้านที่จะทำให้เราเข้าไปในท้องต่างๆ ภายในบ้านได้ ให้เราได้รับพระพรที่จำเป็นของชีวิตตามมากอีกมากมายหลายอย่างนั่นเอง

พิธีรับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน

พิธีรับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน กล่าวคือคริสต์ศาสนิกชนหรือคริสตชน หมายถึง บุคคลที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม อันเกิดจากคำสอนของพระเยซูชวาวนาซาเรธ คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่าพระองค์คือพระคริสต์ หรือพระเมสสิอาห์ที่ถูกพยากรณ์ไว้ในคัมภีร์ฮีบรู และเป็นพระบุตรพระเป็นเจ้าด้วย คริสต์ศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อเรื่องพระตรีเอกภาพ คือ เชื่อว่าพระเป็นเจ้าพระองค์เดียวได้ปรากฏเป็น 3 พระบุคคล คือพระบิดา พระบุตร และพระวิญญาณบริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามมีคริสต์ศาสนิกชนบางกลุ่มไม่ยอมรับเรื่องพระตรีเอกภาพ จึงเรียกว่า “อตรีเอกภาพนิยม” เช่น พยานพระยะโฮวา และในประเทศไทยเรียกคริสต์ศาสนิกชนชาวโรมันคาทอลิกว่าคริสตัง และชาวโปรเตสแตนต์ว่าคริสเตียน ส่วนพิธีบัพติศมา (ศัพท์โปรเตสแตนต์) หรือศีลล้างบาป (ศัพท์คาทอลิก) มาจากภาษากรีก แปลว่า การล้าง เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์ ทำขึ้นเพื่อรับผู้ที่เพิ่งรับเชื่อเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของคริสตจักร พระคัมภีร์ไบเบิล ภาคพันธสัญญาใหม่ระบุว่า ยอห์นผู้ให้บัพติศมา (โปรเตสแตนต์เดิมเรียกว่ายอห์นผู้ให้รับบัพติศมา) ยอห์นผู้ทำพิธีล้าง (คาทอลิก) หรือนักบุญยอห์น บัปติสต์ (คาทอลิก) เป็นนักเทศน์ชาวยิวในคริสต์ศตวรรษที่ 1

ถือว่าเป็นผู้เผยพระวจนะในสี่ศาสนา คือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาบาไฮ และท่านถูกกล่าวถึงในพระวรสาร คัมภีร์อัลกุรอาน และคัมภีร์ของศาสนาบาไฮ นักบุญยอห์นบัปติสต์บางที่รู้จักกันในชื่อ “ยอห์นผู้มาก่อน” เพราะถือกันว่านักบุญยอห์นเป็นผู้มาล่วงหน้าก่อนพระเยซู และยอห์นผู้ให้บัพติศมา เริ่มประกอบพิธีนี้ให้สาวกของตน โดยให้ผู้รับจุ่มตัวลงในแม่น้ำลึก ถือเป็นสัญลักษณ์ของการกลับใจ และรอคอยอาณาจักรสวรรค์ที่กำลังจะมาถึง พระเยซูทรงรับบัพติศมาจากยอห์นในครั้งนั้นด้วย จากนั้นจึงเริ่มปฏิบัติพระภารกิจของพระองค์ ต่อมาในศาสนาคริสต์ยุคแรก ผู้ให้บัพติศมาจะให้ผู้รับเปลือยกายลงแช่ในแม่น้ำ ซึ่งมีทั้งแบบให้จุ่มทั้งตัว ยืนหรือคุกเข่าในน้ำแล้วผู้ให้บัพติศมา จะตักน้ำรดลงบนผู้รับบัพติศมา ในปัจจุบันบางคริสตจักรยังรักษาวิธีการแบบเดิม บางคริสตจักรก็ใช้วิธีเทน้ำรดลงบนหน้าผากของผู้รับสามครั้ง การเป็นมรณะสักขีในศาสนาคริสต์ ถือว่าเป็นการรับบัพติศมาด้วย เรียกว่า พิธีบัพติศมาด้วยเลือด เชื่อว่ามรณะสักขีนั้นได้รับความรอดแล้วแม้จะยังไม่ได้รับบัพติศมาด้วยน้ำก็ตาม คริสตจักรโรมันคาทอลิกปัจจุบันรับรอง พิธีบัพติศมาแห่งความปรารถนา ซึ่งหมายถึงความตั้งใจจะรับบัพติศมาแต่เสียชีวิตเสียก่อนเข้าพิธี ถือว่าได้รับความรอดแล้ว (องค์การกิกเคียนอินเตอร์เนชันแนล, 2527)

คริสต์ศาสนิกชนบางนิกายประกอบพิธีบัพติศมาแก่ทารกด้วย เพราะเชื่อว่าบัพติศมาเป็นทางแห่งความรอด จนเมื่อฮูลดริช ชวิงลี นักเทววิทยาศาสนาคริสต์สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 กล่าวว่าพิธีนี้ไม่จำเป็น คริสตจักรแบปติสต์จึงประกอบพิธีบัพติศมาแก่ผู้เชื่อเองเท่านั้น ในทุกวันนี้คริสต์ศาสนิกชนหลายกลุ่ม โดยเฉพาะ เควเกอร์ และแซลเวชันอาร์ มีถือว่าพิธีนี้ไม่จำเป็นและไม่ประกอบพิธีนี้เลย แต่กลุ่มที่ยังมีพิธีนี้อยู่ก็มีรูปแบบพิธีแตกต่างกันไป ส่วนมากรับบัพติศมา คือในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระวิญญาณบริสุทธิ์ หรือเดชะพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต โดยถือตามพระมหาบัญญัติก่อนการเสด็จขึ้นสวรรค์ของพระเยซู (องค์การกิกเคียนอินเตอร์เนชันแนล, 2527)

ในประเด็นเรื่องวิธีการรับศีลจุ่ม พบว่าการรับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนาคริสต์ ที่นิยมทำสืบเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยคริสตกาล โดยเชื่อว่าเป็นการล้างบาปที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ให้หมดไป เมื่อศาสนิกชนคนใดก็ตามที่ได้ผ่านพิธีการล้างบาปก็จะเป็นคนที่บริสุทธิ์ และได้เป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ ซึ่งพิธีล้างบาปนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในชีวิต การรับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนั้นบาทหลวงจะเป็นผู้ที่กระทำพิธีให้รวมทั้งยังกำหนดวันประกอบพิธีกรรมให้อีกด้วย พิธีศีลล้างบาปนี้จะใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ในการกระทำพิธี โดยบาทหลวงจะเทน้ำราดลงบนศีรษะของคุณคนนั้น พร้อมกับกล่าวเป็นคาถาว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต และการกระทำพิธีศีลล้างบาปนี้ สามารถกระทำได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อาจจะกล่าวได้ว่า พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นเหมือนประตูหน้าบ้านที่จะทำให้เราเข้าไปในห้องต่างๆ ภายในบ้านได้

บทสวดรับศีลจุ่ม

พิธีศีลจุ่มหรือพิธีศีลล้างบาป คือเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ของผู้ที่กำลังจะเข้าสู่การเป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์อย่างเต็มตัว และพิธีศีลล้างบาปหรือพิธีบัพติศมา เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์ ทำขึ้นเพื่อรับผู้ที่เพิ่งรับเชื่อเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของคริสตจักร ซึ่งขั้นตอนและพิธีกรรมนั้นตามความเชื่อของศาสนาคริสต์เชื่อกันว่า ผู้นับถือศาสนาคริสต์ทุกคนต้องผ่านพิธีศีลล้างบาป เสียก่อนจึงจะเป็นชาวคริสต์ที่สมบูรณ์ การรับศีลล้างบาปนี้ได้ครั้งเดียวเท่านั้น แล้วไม่ต้องรับอีกจนตลอดชีวิต ซึ่งขั้นตอนคือผู้ที่เข้าพิธีต้องจุ่มตัวลงไปในน้ำจนมิด แสดงถึงการถูกฝังร่วมกับพระคริสต์ จากนั้นจึงโผล่ขึ้นมาจากน้ำแสดงถึงการฟื้นคืนพระชนม์ ซึ่งพิธีดังกล่าวใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง แม้ผู้ที่ผ่านพิธีศีลล้างบาปแล้วจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น (องค์การเคเคียนอินเตอร์เนชันแนล, 2527)

ต่อมาได้กลับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ไม่ต้องรับศีลล้างบาปอีกแล้ว ส่วนที่เรียกว่าศีลล้างบาป เพราะคริสต์ศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัว มาตั้งแต่เกิด เรียกว่า บาปกำเนิด บาปนี้ติดมาจากบรรพบุรุษซึ่งตามพระคัมภีร์กล่าวว่า มาจากมนุษย์คู่แรก คืออาดัมและอีฟ พิธีการรับศีลล้างบาปนี้ มีเครื่องหมายที่สำคัญ คือการใช้น้ำ และการชำระล้างพร้อมกับคำกล่าวที่ว่า “ข้าพเจ้าล้างท่าน ในพระนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต” ผลของศีลล้างบาปมีความเชื่อว่าจะทำให้ได้รับพระพรหรรษาทานได้กลับเป็นลูกของพระเจ้า มีเกียรติและศักดิ์ศรีสมบูรณ์แบบ เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายของความศักดิ์สิทธิ์ทั้งในชีวิตนี้และชีวิตนิรันดร์ในสวรรค์ และผู้รับศีลล้างบาปอาจกระทำตั้งแต่เริ่มเกิดใหม่หรือกระทำตอนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะดีกว่าเพราะเป็นการกระทำด้วยความศรัทธาของตนอย่างแท้จริง ผู้ทำพิธี คืออธิการโบสถ์หรือผู้ที่คุณพ่ออธิการได้มอบหมาย แต่ในยามวิฤตใกล้ตายก็โปรดศีลล้างบาปให้ได้ทั้งนั้น ผู้โปรดศีลล้างบาปจะต้องทำให้ถูกวิธีถ้ามิฉะนั้นจะเป็นโมฆะ (บาทหลวงเปโตร ประชาชาติ ปรีชาวุฒิ, 2554)

พิธีศีลล้างบาป เป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อ เพื่อเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิด อาศัยการช่วยให้รอดขององค์พระเยซูคริสต์ และพิธีการรับศีลล้างบาปนี้ มีเครื่องหมายที่สำคัญคือ การใช้น้ำ และการชำระล้างพร้อมกับคำกล่าวที่ว่า “ข้าพเจ้าล้างท่าน ในพระนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต” ในการกล่าวถึงพระตรีเอกภาพว่า “ในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระวิญญาณ

บริสุทธิ์” (ศัพทโพรเตสแตนต์) หรือ “เดชะพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต”(ศัพทโรมันคาทอลิก) In the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit คือมีที่มาจากพระวรสารของนักบุญมัทธิว ความว่า “เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงออกไปและนำชนทุกชาติมาเป็นสาวกของเรา จงบัพติศมาพวกเขาในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระวิญญาณอันบริสุทธิ์” คริสต์ศาสนิกชนกล่าวคำนี้ในโอกาส เช่น การอธิษฐาน ในการประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีบัพติศมา และการทำเครื่องหมายกางเขน เป็นต้น คือหลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนบทนี้ เนื่องจากคิดว่าเป็นการยกย่องเพศชายแต่ฝ่ายเดียว ทั้งที่จริงๆ แล้วพระเจ้าทรงไม่มีเพศ บางกลุ่มเลือกที่จะใช้ “ในนามพระผู้สร้าง พระผู้ไถ่ และพระผู้ทำให้บริสุทธิ์” ทั้งนี้คริสตจักรโรมันคาทอลิก และคริสตจักรตะวันออกบางแห่งถือว่าเป็นการไม่ถูกต้องนั่นเอง (บาทหลวงเปโตร ประชาชาติ ปรีชาวุฒิ, 2554) บทสวดรับศีลจุ่ม คือบทที่ใช้สวดภาวนาในการทำพิธีรับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป เป็นบทที่มีความสำคัญอย่างมากในพิธีล้างบาป ซึ่งจะต้องกล่าวในขณะที่กระทำพิธีล้างบาป โดยกล่าวว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต อันแสดงถึงการอ้างเอาพระเป็นเจ้ามาเป็นผู้ปลดปล่อยบาปให้กับตนเองเพื่อความเป็นผู้บริสุทธิ์บริบูรณ์และเพื่อความเป็นผู้มีชีวิตที่งดงาม (บาทหลวงเปโตร ประชาชาติ ปรีชาวุฒิ, 2554)

การอธิษฐานในศาสนาคริสต์

การอธิษฐาน หรือการภาวนา ในศาสนาคริสต์ หมายถึง ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งจิตปรารถนา ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น พระดำรัสสอนเรื่องการอธิษฐานของพระเยซูคริสต์ ความว่า เมื่อท่านทั้งหลายอธิษฐาน อย่าเป็นเหมือนคนหน้าซื่อใจคด เพราะเขาชอบยื่นอธิษฐานในธรรมศาลาและตามถนน เพื่อจะให้คนทั้งปวงได้เห็น เรบอกความจริงแก่ท่านว่า เขาได้รับบำเหน็จของเขาแล้วฝ่ายท่านเมื่ออธิษฐานจงเข้าไปในห้องชั้นใน และเมื่อปิดประตูแล้ว จงอธิษฐานต่อพระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในที่ลับ และพระบิดาของท่านผู้ทรงเห็นในที่ลับจะทรงโปรดประทานบำเหน็จแก่ท่านแต่เมื่อท่านอธิษฐานอย่าพูดพล่อย ข้าพเจ้าเหมือนคนต่างชาติกระทำเพราะเขาคิดว่าพูดมากหลายคำ (ดเนีย ไชโยธา, 2553)

พระเจ้าจะทรงโปรดฟัง อย่าทำเหมือนเขาเลย เพราะว่าสิ่งไรซึ่งท่านต้องการ พระบิดาของท่านทรงทราบก่อนที่ท่านทูลขอแล้ว ท่านทั้งหลายจงอธิษฐานตามอย่างนี้ว่า “ข้าแต่พระบิดาแห่งข้าพระองค์ทั้งหลาย ผู้ทรงสถิตในสวรรค์ ขอให้พระนามของพระองค์เป็นที่เคารพสักการะ ขอให้แผ่นดินของพระองค์มาตั้งอยู่ ขอให้เป็นไปตามพระทัยของพระองค์ ในสวรรค์เป็นอย่างไรก็ให้เป็นไปอย่างนั้นในแผ่นดินโลก ขอทรงโปรดประทานอาหารประจำวัน แก่ข้าพระองค์ทั้งหลายในกาลวันนี้ ขอทรงโปรดยกบาปผิดของข้าพระองค์ เหมือนข้าพระองค์ยกโทษผู้ที่ทำผิดต่อข้าพระองค์นั้น และขอให้นำข้าพระองค์เข้าไปในการทดลอง แต่ขอให้พ้นจากซึ่งชั่วร้าย เหตุว่าราชอาณาจักรและฤทธิ์เดช และพระสิริเป็นของพระองค์สืบไปเป็นนิตย์” เพราะว่าถ้าท่านยกความผิดของเพื่อนมนุษย์ พระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในสวรรค์จะทรงโปรดยก

ความผิดของท่านด้วย แต่ถ้าท่านไม่ยกความผิดของเพื่อนมนุษย์ พระบิดาของท่านจะไม่ทรงโปรดยกความผิดของท่านเหมือนกัน (दनय् चययोठा, 2553)

ส่วนวิธีการอธิษฐานนั้น คือการอธิษฐานไม่ใช้การสวดมนต์ หรือพูดซ้ำๆ แต่เป็นการพูดคุยกับพระเจ้าเหมือนลูกคุยกับพ่อ เป็นการทูลขอสิ่งที่เรามีความจำเป็นต่อพระเจ้า คริสตชนจะขึ้นต้นคำอธิษฐานด้วยคำว่า “ข้าแต่พระบิดาเจ้า” และลงท้ายด้วยคำว่า “ขอในพระนามของพระเยซูคริสต์ อาเมน” เนื้อความตรงกลางผู้อธิษฐานสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละครั้ง การเริ่มต้นคำอธิษฐานว่าพระบิดาเจ้า เพราะเชื่อว่าพระเจ้าทรงฟังผู้อธิษฐาน จบลงด้วยคำว่า ขอในพระนามของพระเยซูคริสต์ หมายความว่า ผู้อธิษฐานเป็นคนบาปซึ่งไม่มีสิทธิ์คุยกับพระเจ้า แต่เพราะพระคุณของพระเยซูคริสต์ จึงกล้าทูลหรือพูดกับพระเจ้าได้ ส่วนคำว่า “อาเมน” หมายความว่า ขอให้เป็นส่วนท่าทางในการอธิษฐานนั้น มีได้หลายแบบแต่ต้องมีท่าทีหรือท่าทางที่เหมาะสมกับสถานที่ ถ้าอยู่ในที่ประชุมหรือคริสตจักร คริสตชนจะนั่งอธิษฐานเหมือนกับคนอื่น ถ้าอยู่ห้องนอนจะนอน หรือคุกเข่าอธิษฐานก็ได้

คุณธรรมของผู้รับศีลจุ่ม

ชาวคริสต์ศาสนิกชนโรมันคาทอลิก เชื่อว่าศีลศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องหมาย และเครื่องมือนำความรอด พระพรชาน หรือของประทานจากพระเป็นเจ้า เพื่อให้เราได้รับความรอดปลอดภัย อาศัยเครื่องหมายและสัญลักษณ์ภายนอกแบบมนุษย์ เพื่อเป็นสื่อ นำความหมายสร้างความสัมพันธ์กับพระเจ้า โดยทางความเชื่อภายใน เป็นความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างพระเจ้ายกกับมนุษย์ เพื่อช่วยให้ได้มีส่วนในความศักดิ์สิทธิ์ และสัมพันธ์กับความรักของพระเจ้า และศีลศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องหมายภายนอกที่พระเยซูเจ้าทรงตั้งขึ้น โดยผ่านทางพระศาสนจักรที่ประทานให้แก่มนุษย์ เพื่อเป็นอุปกรณ์เครื่องมือของพระนำมาซึ่งพระคุณ พระพรชานแห่งความรอดและความศักดิ์สิทธิ์ เป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อภายใน เพื่อทำให้ผู้รับศีลศักดิ์สิทธิ์ ได้รับพระพรชานจากองค์พระเป็นเจ้า สำหรับประดับประดองการดำเนินชีวิตของคริสตชนคาทอลิกตั้งแต่เกิดจนตายนั่นเอง อาจจะถูกกล่าวถึงศีลจุ่มหรือศีลล้างบาป คือเป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อ (दनय् चययोठा, 2553)

เพื่อเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิด อาศัยการช่วยให้รอดขององค์พระเยซูคริสต์เจ้า และพิธีการรับศีลล้างบาปนี้ มีเครื่องหมายที่สำคัญ คือการใช้น้ำและการชำระล้างพร้อมกับคำกล่าวที่ว่า “ข้าพเจ้าล้างท่าน ในพระนามของ พระบิดา พระบุตร และพระจิต” ผลของศีลล้างบาปมีความเชื่อว่าทำให้ได้รับพระพรชานได้กลับเป็นลูกของพระเจ้า มีเกียรติและศักดิ์ศรีสมบูรณ์แบบ เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายของความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งในชีวิตนี้และชีวิตนิรันดร์ในสวรรค์ เมื่อผู้รับศีลล้างบาปอาจกระทำได้ตั้งแต่เริ่มเกิดใหม่ หรือกระทำตอนโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะดีกว่า เพราะเป็นการกระทำด้วยความศรัทธาของตนเองอย่างแท้จริง ผู้ทำพิธีคืออธิการโบสถ์ หรือผู้ที่คุณพ่ออธิการได้มอบหมาย แต่ในยามวิกฤตใกล้ตายก็โปรดศีลล้างบาปให้ได้ทั้งนั้น ผู้โปรดศีลล้างบาปจะต้องทำให้ถูกวิธี มิฉะนั้นจะเป็นโมฆะทันที (दनय् चययोठा, 2553)

คุณธรรมของผู้รับศีลจุ่ม กล่าวคือหลังจากที่ได้รับการทำพิธีศีลจุ่ม หรือศีลล้างบาปไปแล้วนั้น บุคคลนั้นจะต้องทำตนเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนาคริสต์ เช่น การทำประโยชน์ช่วยเหลือสังคม การให้

ทานแก่คนยากจน ตลอดจนถึงความมีเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก และการปฏิบัติตนตามพระบัญญัติทั้ง 10 ประการในศาสนาคริสต์อย่างเคร่งครัด พระบัญญัติ 10 ประการ มีดังนี้ 1) จงนมัสการพระเจ้าแต่เพียงองค์เดียว 2) อย่าออกนามพระเจ้า โดยไม่สมเหตุหรือพร่ำเพรื่อ 3) จงนับถือวันพระเจ้า เป็นศักดิ์สิทธิ์ 4) จงนับถือบิดามารดา 5) อย่าฆ่าคน 6) อย่าผิดประเวณี 7) อย่าลักทรัพย์ 8) อย่านิินหาว่าร้ายผู้อื่นอย่าเป็นพยานเท็จ 9) อย่าคิดมิชอบ และ 10) อย่ามีความโลภ เป็นต้น ซึ่งหลักธรรมทั้งหมดนี้ เป็นหลักการ และเป็นหลักธรรมที่ศาสนิกชนที่ผ่านพิธีการล้างบาปมาแล้ว จะต้องนำบทพระบัญญัติทั้ง 10 ประการ ไปประพฤติและปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด จึงจะเชื่อว่าได้ปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมของศาสนาคริสต์นั่นเอง และเรียกได้ว่าเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนาที่ว่าได้ คุณธรรมของผู้รับศีลจุ่ม คือหลังจากได้รับการทำพิธีศีลจุ่ม หรือศีลล้างบาปเสร็จแล้ว บุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติตน ตามพระบัญญัติทั้ง 10 ประการ ของศาสนาคริสต์โดยเคร่งครัด และจะต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรม อันดีงามของศาสนาอีกด้วย เช่น การช่วยเหลือสังคม และการบริจาคทานแก่คนยากจน (दनัย ไชโยธธา, 2553)

บทสรุป

ศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปเป็นหนึ่งในพิธีกรรม อันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นพิธีกรรมที่สำคัญมาก ซึ่งพิธีนี้เป็นพิธีรับศาสนิกชนใหม่เข้ามาในศาสนาคริสต์ ชาวคริสต์ทุกคนเชื่อกันว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาแต่กำเนิด และการทำพิธีศีลล้างบาปนี้ จะช่วยทำให้บาปหายไปและกลับกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งความดีและความบริสุทธิ์ บุคคลใดที่จะเข้ามานับถือศาสนาคริสต์ จะต้องทำพิธีศีลล้างบาปก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งพิธีนี้จะมีบาทหลวงเป็นผู้กระทำให้ โดยใช้น้ำเทราดลงบนศีรษะแล้วกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิตอันบริสุทธิ์ พิธีนี้กระทำได้ครั้งเดียวในชีวิตเมื่อเสร็จพิธีศีลล้างบาปแล้ว บุคคลนั้นก็จะเป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ (दनัย ไชโยธธา, 2553)

การรับศีลจุ่ม หรือศีลล้างบาป เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนาคริสต์ ที่นิยมทำสืบเนื่องกันมานานตั้งแต่สมัยคริสตกาล โดยเชื่อว่าเป็นการล้างบาปที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ให้หมดไป เมื่อศาสนิกชนคนใดก็ตามที่ได้ผ่านพิธีการล้างบาปก็จะเป็นคนที่บริสุทธิ์ และได้เป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์แบบ ซึ่งพิธีล้างบาปนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในชีวิต การรับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนั้น บาทหลวงจะเป็นผู้ที่กระทำพิธีให้รวมทั้งยังกำหนดวันประกอบพิธีกรรมให้อีกด้วย พิธีศีลล้างบาปนี้จะใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ในการกระทำพิธี โดยบาทหลวงจะเทน้ำราดลงบนศีรษะของบุคคลนั้น พร้อมกับกล่าวเป็นคาถาว่า ข้าพเจ้าขอล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต และการกระทำพิธีศีลล้างบาปนี้ สามารถกระทำได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า พิธีศีลล้างบาปนี้เป็นเสมือนประตูหน้าบ้านที่จะทำให้เราเข้าไปในห้องต่างๆ ภายในบ้านได้นั่นเอง (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2525)

บทที่ใช้สวดรับศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปนั้น แต่ละนิกายของศาสนาคริสต์ก็จะมีบทสวดที่แตกต่างกันออกไป แต่บทที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก คือบทที่มาจากพระวรสารของนักบุญมัทธิว ในการกล่าวถึงพระตรีเอกานุภาพ ความว่า In the name of the Father, and of the Son, and of the

Holy Spirit ซึ่งแปลว่า ข้าพเจ้าอ้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต อันเป็นเครื่องหมายภายนอกที่มาจากความเชื่อภายใน แสดงให้เห็นถึงว่าเป็นการชำระหรือลบล้างบาปกำเนิดโดยอาศัยการช่วยให้รอดของพระเยซูคริสต์

ผู้รับศีลจุ่ม หรือศีลล้างบาปนั้น หลังจากได้ผ่านการรับศีลล้างบาปไปแล้ว ผู้นั้นจะต้องดำรงตนตามพระบัญญัติทั้ง 10 ประการ อันเป็นข้อปฏิบัติตนตามหลักสากลในศาสนาคริสต์ และจะต้องเป็นผู้มีจิตใจเมตตาโอ้อ้อมอารีต่อบุคคลอื่นๆ เช่น รักเพื่อนบ้าน การบริจาคทาน การมีน้ำใจช่วยเหลือสังคม ตลอดจนจนถึงการมีจิตใจที่จงรักภักดีต่อพระเป็นเจ้าในศาสนาของตน และจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อศาสนาคริสต์อีกด้วย เมื่อผู้ที่รับศีลล้างบาปได้ปฏิบัติตนเช่นนี้แล้ว ย่อมถือว่าเป็นผู้เคารพในพระเยซูคริสต์เจ้าและชีวิตในโลกนี้จะเป็นชีวิตที่ดีงาม (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, 2525)

อาศัยความเชื่อที่ปรากฏในพระคัมภีร์ไบเบิล และพระวรสารของนักบุญมัทธิว ได้กล่าวเอาไว้ว่า ผู้ที่ได้ผ่านการทำพิธีศีลจุ่มหรือศีลล้างบาปแล้ว ผู้นั้นจะเป็นผู้ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือเป็นผู้ที่สะอาดปราศจากบาปทั้งปวง และเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนาคริสต์ และเป็นสานุศิษย์ของพระเป็นเจ้า มีความเป็นชาวคริสต์โดยสมบูรณ์แบบทุกประการ อันเกิดจากการได้ปฏิบัติตนตามคำสอน ของพระเยซูคริสต์ ฉะนั้น ผลจากการรับศีลล้างบาปจะทำให้ผู้นั้นเป็นผู้มีอิสระเสรีภาพ ดุจดั่งเป็นบุคคลผู้เกิดใหม่ ภายในอาณาจักรของพระเป็นเจ้า และจะเป็นผู้ที่มีความสุขความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทั้งในโลกนี้ และในโลกหน้า (องค์การกึ่งอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, 2527)

เอกสารอ้างอิง

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554).พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์,
เปลื้อง ณ นคร. (2554).พจนานุกรมแปลไทย. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดูเทนเมนท์,
ราชบัณฑิตยสถาน. (2548)พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน,
เสรี พงษ์พิศ. (2529).ศาสนาคริสต์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,
दनัย ไชยโยธา. (2539).นานาศาสนา. กรุงเทพมหานคร: ดอกบัว,
องค์การกึ่งอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล. (2527).พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.

กรุงเทพมหานคร: สยาม,

บาทหลวงเปโตร ประชาชาติ ปรีชาวุฒิ. (2554).พิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์.

กรุงเทพมหานคร: พับลิเคชันส์,

दनัย ไชยโยธา. (2553) ศีลล้างบาป. กรุงเทพมหานคร: บันลือสาส์น,

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. (2525).ประวัติศาสตร์ศาสนาคริสต์. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย,

เดียน คำดี. (2539).ศาสนาคริสต์. กรุงเทพมหานคร: ไบบัว,

Editorial Board

Wat Angkan Khok Banleng

129 Moo 10 Ban Khok Banleng, Bu Rusi Subdistrict,

Mueang Surin District, Surin Province

E-mail: mongkhalkan1977@gmail.com

Tel. 082 996 7963, 064 442 4598

<https://so15.tci-thaijo.org/index.php/AJNP>